

*Ahány csengő: csendüljön,
ahány gyerek: örüljön*

(Évnyitótól évezáróig)

Ünnepi műsorok szöveggyűjteménye

Tartalom:

- Iskola, iskola, ki a csoda jár oda?* (Tanévnyitó)
Október a magyar történelemben
Sírnék, ha engem meg nem keresne (Mikulás)
Üdvözítő született, ünnep van ma, gyerekek! (Karácsony)
*Esztendő, esztendő, édes új esztendő, szépből, jóból benned
legyen elegendő!* (Szilveszter, Újév)
Szabad a tánc, bolondulj! (Farsang)
Zeneszó zeng, menetelnek (Március 15.)
Lányok, lányok, illatoztok... (Húsvét)
Édesanyám, azt kívánom, élj sokáig e világon! (Anyák
napja)
Egy fa – egy fűtty (Madarak és fák napja)
Félre irka, sutba táska (Tanévzáró)

***Iskola, iskola,
ki a csoda
jár oda?***

Gyurkovics Tibor

Tanévnyitó

Majtényi Erik

Csengő szó!

Csengő szó! –
kinek szó!
hova szólít,
tudod jól!

Csengő szó! –
neked szó!
Hol az írka,
hol a toll?

Táskájába
csomagol
a kisdíák,
s már lohol,
mert csengő szó!
valahol.

Kapuvári Béla

Szeptember

Szeptember, szeptember,
elérlek már a kezemmel,
A kutyák is megcsaholnak –
mégis itt vagy ma holnap.

Ciripelnek az esték,
kár ez a nagy sietség,
ki szelet vet, vihart arat,
ne seprűzd ki még a nyarat!

Veress Miklós

Óra-mókák

Ez még semmi, no de reggel
felcsörög újra a vekker:
szeptember lett megint mára,
indulhatsz az iskolába.
Ki bírja ezt idegekkel!
Bolond vekker, bolond vekker!

Jelena Blaginyina

Őszi eső

Szakadj, zuhogj, zápor gyöngye,
szomjas föld göröngye vár,
a sok tudást épp így várja,
aki iskolába jár.

Ha kérdeznek, jól feleljünk,
tudni és figyelni kell –
Szakadj zápor, zuhogj, zápor,
egy fűszál se bújjon el!

Weöres Sándor fordítása

Tamkó Sirató Károly

Laboda

Nincs messze a
tanoda,
indul oda
Laboda.
Siess, siess, Laboda:
lábad ide, amoda!

Messze volt a
tanoda,
el is késett
Laboda,
fagyaltba vájt
a foga,
nem ért időben
oda.

Zengett a nagy
tanoda,
bizony bömbölt
Laboda.
Ne késs többé, Laboda.
Lábad ide, amoda.

Osvát Erzsébet

Elsőosztályosok

Óvodások voltakok –
kisfiúk, kislányok.
Tündérország berkeit
bebarangoltátok.

Iskolások lettetek.
Mi minden vár rátok!
Nagy felfedezések,
szép kirándulások.

Betúrországba vezet
a tanító néni.
Mennyit fogtok ti otthon
majd erről mesélni!

Számországban elámul
a szemetek, szátok
a temérdek kincsen,
amit ott találtok.

kezdődik az utazás,
a csengő már csenget.
Kívánunk hát jó utat
s hozzá vidám kedvet!

Gyurkovics Tibor

Iskola-nyitogató

Iskola, iskola,
ki a csoda
jár oda?

A takács, a kovács,
a kőműves meg az ács,
a kardjával odajár
kese lovon a huszár!

Itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
mennyi szálát fon a pók.
Itt tanulta meg az í-t,
hogyan rózsa kivirít,
hogyan írja le az ú-t,
s a Dunántúl csupa púp,
pörögtek az ó-k, az ű-k,
mint a fényes köszörűk.

Itt kezdte a hóember,
jaj, de szép a december!
Itt sütötte meg a pék

a legelső kenyerét,
itt tanulta meg a csősz,
mikor sárgul meg az ősz,
minden ember itt tanulta
meg, hogy mennyit ér a munka,
é-t is, b-t is, c-t is,
itt tanulok én is!

Kinyújtom a kezemet,
ha ugyan elérem
a kilincset, s bemegegyek
pirosan, fehérén,
körülöttem karikában
kürtös-fürtös kobakok,
itt tanult meg a halász is
készíteni csónakot,
itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
hogyan kötik a csomót,
meg a d-t, meg a t-t,
emberek becsületét!

Gazdag Erzsébet

Szeptember elsején

Tik-tak, tik-tak, az óra hív.
Tik-tak, tik-tak, dobog a szív.
Tik-tak – siet a kis Jani.
Még kávéját sem issza ki.

Tik-tak... – A toll, a ceruza?
Megvan-e minden, anyuka?
– A táska vár, a táska kész.
Indulhatunk már, kis vitéz!

Ezt anya mondja, s mosolyog.
S mosolyognak a házsorok,
az utca és az utcakő,
s Jani lábán az új cipő.

És mosolyog az iskola.
Janira fénylik mosolya.
Ablakszeme oly ragyogó!
S hívogat, mint a nyári tó.

Weinrauch Katalin

Elsős lettem

Tegnapelőtt bölcsis voltam,
tegnap oviba jártam,
mára pedig, lám, megnöttem:
helyem az iskolában.

Hogy megnöttem, én magamon
igaz, nem vettem észre,
de az biztos, régen várok
az iskolakezdésre.

Anya mondta nagyikámnak,
így beszéltek előttem,
azt is mondták: száll az idő
gyors szárnyakon, s elhittem.

Eljött végre ez a nagy nap:
ELSŐS LETTEM, kisdíák,
megtanulok betűt vetni,
büszkén hordom a táskát.

Szótfogadok tanítómnak,
nem lesz panasz soha rám,
csak ülj be a padba mellém,
s maradj velem, anyukám.

Sarkadi Sándor

Lomb lehullott, mák kipergett

Lomb lehullott,
mák kipergett,
őszí ágat szél diderget.
Hidegebb már a sugár is,
elment a fecskemadár is.
Máris, máris,
odavan a nyár is.

Tamkó Sirató Károly

Szeptember

Szilvaszedés... Szőlő-szüret!
Kigyúltak a pásztortüzek.
Nyit a Tudás Kapuja:
kezdődik az iskola!

Szalai Borbála

Iskolás lettem

Elsős vagyok!...	sosem lépi
Ez aztán a jó dolog:	át az irkavonalat.
betűt vetni,	Úgy írja le
olvasni is tanulok.	szép sorba a betűket,
Kockás irkám	mintha fűzne
világoskék vonalán	színes üveggyöngyöket.
katonásan	Így készül el
sorakozik a sok szám.	betűkből a gyöngysorom...
Golyóstollam	S hogy mit írtam?
engedelmes, szót fogad:	Mindjárt fel is olvasom...

Csukás István

Dalocska

Csengő szél: gingalló	Züm-züm-züm, zúg a szél,
röppenj már, pillangó!	táncol a falevél,
Pillangó messze jár,	züm-züm-züm, ez a szél!
volt-nincs nyár, vége már.	Egy reggel itt a tél.

Udud István

Gábor iskolába jár

Hátán tele táska már:
Gábor iskolába jár.
Ceruzára görbül ujja,
A betűket most tanulja,
Füzetbe, majd lapra ír.
– Hopp, hol is van a radír?
Ez itt kissé ferde, kacska,
rúgja meg egy sánta macska!
– Ferde? Nem baj! Újra kezd meg!
– Ez a fecskevonal, ez meg
éppen olyan, mint a csésze.
– No, hadd lássuk, Gábor, kész-e?
Remek vonal, pompás hurok!
– Azt hiszem, hogy boldogulok.
Már az ú-t is tudom ám!
Mennyi, mennyi tudomány!

Darázs Endre

Hívogató

Hervad a Nap, bágyad,
száll a napsugár.
Levelekkel együtt:
elfáradt a nyár...
Összecsomagolja
minden holmiját:
a sok jóidőt és
a fürdőruhát,
és emeli karját,
és sípjába fúj:
elég volt, kispajtás,
mostantól tanulj!

magasba, messzire,
nyit az iskola,
és sarkig tárva
barna kapuja:
ég helyett a tábla,
part helyett a pad
hív a szelíd őszebe:
érezd jól magad!
És a havas téiben
napsugár helyett
a tudás fényei
melegítenek.

Mészely József

Szeptemberi ébresztő

Szép jó reggelt! Ébresztő!
Mindjárt hangol a csengő.
Vakáció végén, ó! –
Ponttá vált a kerek Ó.

Pattanj fűgén, indulás!
Kezdődik a tanulás!
Nyáron volt sok meggyszeregy,
Jöhet most az egyszeregy!

Szalai Borbála

Legyen öröm a tanulás!

Hangosabbak ma az utcák,
gyerekektől népesek,
valahogyan még a nap is
szebben ragyog, fényesebb.
Izgatottan várt e napra
minden kezdő kisdíák:
az iskola előttük is
kitárja ma kapuját.
Megtanulnak betűt vetni
a tétova kis kezek:
csengő-bongó szép szavakkal
telnek majd a füzetek...
Ma, amikor útnak indul
a sok kicsi iskolás,
kívánjuk, hogy öröm legyen
számukra a tanulás!

Jó leszek!

ezentúl jó leszek
állíthatom
reggeltől estig
tetőtől talpig
csupa jó leszek
a füleimet ezentúl
mindig megmosom
rendbe rakom a ruhám
tiszták lesznek a körmeim
köszönök szépen mindenkinek
azt teszem csak
ami szép és jó
ha már jó leszek
és ezután az leszek!
nem verekszem
nem csúfolkodom
nem húzom meg a lányok haját
semmit se teszek
amit nem szabad
a legeslegjobb gyerek én leszek
ha majd nagy leszek
mert ezt a sok jószágot
észben tartani azért
nem tudja egy ilyen kis gyerek!

Gazdag Erzsi

Ákombákom hadsereg

Ákombákom,
de bánom;
táncol az én írásom.

De ostoba
hadsereg
ez a betűrengeteg!

Nézd az „i”
hogy imbolyog,
„f” betűm is tántorog.

Parancsomat
megveti.
Nyelvét rám öltögeti.

Forog a „g”,
penderül.
Az „e” mindjárt elterül.

Ákombákom
hadsereg,
elbánok én teveled!

Weöres Sándor

Sehallselát Dömötör

Sehallselát Dömötör
buta volt, mint hat ökör,
mert ez a sehallselát
kerülte az iskolát.

Azt gondolta, hogy a pék
a pókhálót szövi rég,
és kemencét fűt a pók,
ottan sülnek a cipók.

Azt hitte, hogy szűcs az ács,
zabszalmát szó a takács,

sziklát aszal a szakács,
libát patkol a kovács.

Míg más olvasott meg írt,
ő csak ordítani bírt,
megette a könyvlapot,
s utána tintát ivott.

Csak azt mondom: Dömötör
buta volt, mint hat ökör,
mert ez a Sehallselát
kerülte az iskolát.

Kecskés Béla

Csabi-Csaba ceruzája

Kanyarog a papíron –,
nevemet már leírom!

Sorakoznak
nevemet már leírom!

Sorakoznak
a betűk,
gyors ceruzám
fut velük.

Már nekem ha úgy tetszik,
rajzolhatok is – estig!

Fehér dombról
száll a szán:
megrajzolja
ceruzám.

...De maholnap nagy leszek,
iskolába elmegyek!

Sírhatsz akkor,
ceruzám –
tollal írok
ezután!

Gazdag Erzsé

Vers az óvodáról

Olyan ez az óvoda,
mint egy mese-palota
csupa dal, csupa vers
csupa játék.

Énekel itt valahány
kicsi fiú, kicsi lány.
Ha lehetne, magam is
ide járnék.

Óvónéni úgy szeretne:
anyám helyett anyám lenne...
Sose sírnék, sose rínék,
egész nap csak énekelnék.

Szabó Lőrinc

Köszöntő

Érzés, tudás tiszta méze
gyűlt a szívbe, gyűlt az észbe,
betűk hordták: ők a mi
lelkünk arany méhei.

Züm-züm, rétet és virágot,
bezárják a nagyvilágot,
s ma, mint hála, mint kiáltás
csordul szívünkéből az áldás:
„ÉLJEN
A TANÍTÓ BÁCSI!”

Szalai Borbála

A csacsi

Nőtt a csacsi, növekedett,
nagy csacsivá cseperedett...
Azt mondja az apukája:
– beíratlak iskolába.
Tanulj, fiam, okosodjál,
buta számár ne maradjál!...
Így került az első bé-be
csacsicsalád csemetéje.
Vettek neki könyvet, irkát,

kalamárist, tollat, tintát,
hátitáskát szépet, nagyot –
s abba mindent belerakott.
Reggelenként útnak eredt
a nagy fülű csacsigyerek.
Sietett, hogy idejében
ott legyen az első bé-ben.
Gondtalanul nyargalászva
ment csacsink az iskolába.

Hátán vitte tudományát:
a hatalmas teli táskát –
mert fülesünk úgy gondolta,
a tudományt abban hordja. –
Teltek-múltak napok, hetek,
minden kicsi elsős gyerek
megtanulta a betűket –
fújta, mint az egyszeregyet...
A csacsi meg – minden este
könyvét feje alá tette:
azt hitte, a tudománya
így vándorol buksijába...

Tanulni bíz nem volt kedve!
Sose tudta, mi a lecke!
Ült, csak ült a számárpadban,
s kalimpált a füle nagyban.
Hiába járt első bé-be –
semmi se ment a fejébe!
– Iá! Iá! – ennyit tudott...
Az év végén meg is bukott...
Csacsicsalád fiacskája
az első bé-t kétszer járta!
Tudomány rá így sem ragadt...
Bizony, jó nagy számár maradt!...

Szeptember, szeptember, elérlek már a kezemmel

*A szereplők az énekkar furulyaszámára sétálnak be a színre.
Egy gyerek kezdi, és fokozatosan bekapcsolódik a többi.*

VERSMONDÓ 1.:

Kicsit elrabolt a rigó,
csöppet elcsípett a darázs
elvitt belőle a patak,
vonat, tenger, táborozás,
s mire megcsörrent a dió,
volt – nincs már vakáció.

(Létay László: Jó tanulást!)

**Ó-IÓ-CIÓ-ÁCIÓ-KÁCIÓ-
-AKÁCIÓ-VAKÁCIÓ!**

KÓRUS:

Nincs már vakáció!

VERSMONDÓ 2.:

Fogyó mosolyú
délután
sárguló alma
fönn a fán

Borzongó lombok,
reszketeg,
útra készülő
levelek

Hóharmat színű
kikerics
hűvösödnek a
vizek is.

Ezüst szakállú
holdvilág
szigorodnak az éjszakák

Gyapjasodik a
kiesi őz
észre se vettük,
itt az ősz.

(Kányádi Sándor: Szeptember)

VERSMONDÓ 3.:

Szeptember, szeptember,
elérlek már a kezemmel,
A kutyák is megcsaholnak –
mégis itt vagy ma holnap.

VERSMONDÓ 4. :

Ciripelnek az esték,

kár ez a nagy sietség,
ki szelet vet, vihart arat,
ne seprűzd ki még a nyarat!
(Kapuvári Béla: Szeptember)

KÓRUS:

Tekereg a szél,
kanyarog a szél,
didereg az eperág
mit üzen a szél?
(Weöres Sándor: Tekereg a szél)

VERSMONDÓ 5.:

Hull a falevél már,
szeles idő járja,
borongós a reggel
mégis könnyű kedvvel
megyek iskolába.
(Jánki Béla: Őszi reggel)

VERSMONDÓ 6.:

Megjött az ősz behívója
szeptemberi csengőszóra
kezdődik az első óra.
(Jánki Béla: Nyártanóra)

KÓRUS:

Kezdődik az első óra!

VERSMONDÓ 7.:

Csengő szól –
kinek szól,
hova szólít
tudod jól!

Csengő szól
neked szól,
hol az írka,
hol a toll?

(Majtényi Erik: Csengőszó)

VERSMONDÓ 8. :

Egyszer volt egy nagy
csoda
Neve birka-iskola.

KÓRUS:

Ha-ha-ha
Birka-iskola?

Ki nem szólt, csak bégetett,
az kapott dicséretet.

KÓRUS:

Dicséretet?

Ki oda se ballagott,
még jutalmat is kapott.

KÓRUS:

Jutalmat?

Így hát egy se ment oda,
meg is szűnt az iskola.

KÓRUS:

Meg is szűnt az iskola!

(Weöres Sándor: Birkaiskola)

*Ameddig piros lesz a vér,
Ameddig fehér lesz a hó,
Ameddig zöldell a rét füve,
Lesz jel, eszünkbe juttató*

Reményik Sándor

Október a magyar történelemben

Irodalmi est forgatókönyve

Szavalókórus:

Kezét – mert ő ölt, maga a király –
egy nép arcába törölte bele.
Nem volt e földnek Petőfije már!
Igy kezdett lenni Ferenc Józsefe.

(Illyés Gyula)

I. Tanuló:

1849-ben a tavaszi hadjárat meggyőzte Ferenc József császárt, hogy külső segítség nélkül nem tudja a magyar forradalmat leverni. „Európa zsandárjától”, I. Miklós orosz cártól kért katonai támogatást. Európában már csak a magyar nép küzdött a szabadságért. Petőfi keserűen, de büszkén írja versében:

Szavalókórus: (A tanár tetszés (lehetőség) szerint osztja több csoportra, hangra a szereplő gyerekeket)

Európa csendes, újra csendes,
Elzúgtak forradalmi...
Szégyen reá! Lecsendesült, és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egymagára
A gyáva népek a magyart.
Lánc csörg minden kézen, csupán a
Magyar kezében cseng a kard.

II. Tanuló: Haynau generális parancsnoksága alatt 16 600 osztrák katona és Paskievics herceg vezetésével 204 000 főnyi cári sereg tört Magyarországra. Velük szemben a magyar haderő 173 000 főt tett ki. A temesvári vereség következtében Kossuth megingott abban a hitében, hogy megmentheti a hazát. Lemondott és átadta Görgeynek a legfőbb hatalmat. Ezt követően Görgey az alábbiakat írta Rüdiger orosz tábornoknak: „Én, a tett embere... a további vérontást céltalannak, Magyarországra nézve károsnak látom. Az ideiglenes kormány önként lemondott, a legfőbb hatalmat az én kezeimbe tévén le. Én e körülményt arra használok fel, hogy az embervért kíméljem... Siessen Ön a fegyverletétel szomorú tényét a legrövidebb idő alatt lehetségessé tenni, hogy az csak ő Felsége az orosz cár hadai előtt menjen végbe.”

III. Tanuló: Az augusztus 13-i világosi fegyverletételt az orosz csapatok előtt Mednyánszky Cézár emlékirata eleveníti fel: „A szellő még lobogtatta zászlóinkat és a leáldozó nap még csillogtatta a fegyver-és ágyúcsöveket. Huszonhatezer vitéz – nemzetünk dísze, virága – ott állt teljes fegyverzetben. Erősen néztük, hogy jól bevessük emlékezetünkbe. Utoljára láttuk. Szem nem maradt szárazon, mikor tábornokara élén Görgey, a tündöklő harcos ellovagolt a csapatok előtt.

A búcsúisztelgés után a tüzérek csókot nyomtak azt ágyukra. A gyalogosok is csókkal borították fegyvereiket. A huszárok leszálltak lovukról. Amint búcsúzkodva átkarolták lovuk nyakát, a paripák búsan nyerítettek. Csak a tisztek tartották meg kardjukat. A bajtársak megrázó módon búcsúzkodtak.”

IV. Tanuló: A világosi fegyverletétel után az uralkodó korlátlan hatalmat adott a kegyetlenkedéseiről hírhedt Haynau tábornoknak. Ez az elvakult hóhér a „lázadók minden főnökét” fel akarta akasztani. A 12 tábornok és egy ezredes, valamint Batthyány Lajos miniszterelnök kivégzését szándékosan időzítették október 6-ra. Ekkor volt

az első évfordulója a második bécsi forradalomnak, mely a magyarok miatt tört ki, s végzett Latour hadügyminiszterrel.

V. Tanuló: Az aradi eseményekről Teleky Sándor gróf visszaemlékezése tudósít. Október 6-ra virradóra Haynau négy halálraítéltnak „megkegyelmezett”. Kisst, Dessewffyt, Schweidelt és Lázárt átkísérték a fellegvár másik árkába és agyonlőtték őket. Ez volt Haynau „kegyelme”.

I. Tanuló: A német anyanyelvű Pöltenberg volt az első. Útban a kivégzés felé végignézve társain annyit mondott: „Szép deputáció megy Istenhez a magyarok ügyében reprezentálni.”

Kicsi volt, de nagyon izmos, haláltusája hosszú és borzalmas.

II. Tanuló: Török tábornok következett. A harmadik Knézich volt. Aztán Lahner volt soron. Nagy-Sándor József azt vetette oda az osztrák tisztnek: „Ma nekem, holnap neked!” A hatodik Lenningen-Westerburg Károly. Aulich semmit sem vesztett abból a hideg méltóságból, ami jellemezte. Szivarja életével együtt hunyt ki. Damjanich maga elé akarta engedni Vécsey grófot: „A harcban mindig én voltam az első, ma az utolsó akarok lenni.” – mondta. De a segédek már karonfogták, hogy törött lába miatt segítségére legyenek. Vécseyhez fordult: „Isten veled, öreg bajtárs, Isten óvja a hazát!”

III. Tanuló: Vécsey Károly grófot Haynau különös kegyetlenséggel sújtotta: végig kellett néznie társai kivégzését. Mivel már nem búcsúzható senkitől, az előtte kivégzett Damjanich János kezét csókolta meg.

Ezen a napon végezték ki Pesten Batthyány Lajos miniszterelnököt ott, ahol ma a Batthyány örökmécses áll.

IV. tanuló: 1849. október 6-a nemzetünk történetének egyik leggyászosabb napja. Míg magyarok élnek a földön, nem felejtjük a 13 aradi vértanú nevét:

(Minden nevet más gyerek mond.)

Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézich Károly, Lahner György, Lázár Vilmos, Lenningen-Westerburg Károly, Nagy-Sándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, Vécsey Károly.

Szavalókórus:

Aradi vár! Aradi vár! Halál völgye,
Híres, nemes magyar hősök temetője,
Viruljanak környékeden sírvirágok,
S felejthetetlen legyen hát az ő haláluk.

Palágyi Lajos

Az aradi vértanúk

Részlet

S ők élni fognak, élni mindörökkön,
Szent lesz, örökké szent a sírgödör,
Amíg az eszmény ki nem hal e földön,
Míg magyar szellem még magasba tör,
Az ígét, melyért éltet áldozának,
Szívébe írták az egész hazának.
Utód fogja, hű utód tanulni:
Hogyan kell élni, hogy lehet meghalni.

Bartis Ferenc

Arad, 1956. október 6.

Imádkozom és szitkozódok
Minden szavam megalvadt ólom
Hív s kerget a bitófák árnya
Vértanúink sorsára szánva

Vályi Nagy Géza

Az aradi tizenhárom

Csendes, őszi alkonyatban
Édesanyám tanítgatta:
Fiam, soha ne feledd el,
Vésd szívedbe szeretettel –
Legdicsőbb név a világon
Az aradi tizenhárom!

S mégis, mégis nemsokára
Letörött a zászlónk szárnya, –
Győzött ármány, ádáz gazság,
Vérbe fullaldt az igazság.
S csúf halállal Golgotánkon
Pusztult el a tizenhárom!
Dús honfivér hullt a földre,
S egy szent, nagy fa nőtt belőle:
A szabadság büszke fája, –
S amíg susog koronája,
Nem fog rajtunk szolgajárom:
Meváltott a tizenhárom!

(Az utolsó két sort valamennyien megismételhetik.)

Reményik Sándor

Három szín*

A keblünkről letiltották,
Letiltották a három színt;
Keblünkről beljebb vándorolt:
Befogadták a szíveink.

** (A vers könnyen feldolgozható szavalókórusra.)*

Ameddig piros lesz a vér,
Ameddig fehér lesz a hó,
Amíg zöldell a rét füve,
Lesz *jel*, eszünkbe juttató:

Hogy hitünk hol van, hol hazánk,
Hogy hova, kihez tartozunk,
S kié a föld, hol elsüllyed
A koporsónk, ha meghalunk.

Hogy az életünk sivatag,
Hogy vérbemártott kép a táj,
S a testnek a letépett tag
Utána sír, utána fáj.

Ameddig piros lesz a vér,
Ameddig fehér lesz a hó,
Amíg zöldell a rét füve,
Míg lesz magyar szív, dobbanó:

A keblünkről letilthatják,
Letéphetik a három színt,
Kebünkről beljebb vándorol,
Befogadják a szíveink.

E három szín után fog szívünk
Sikoltva égni, vérzeni,
Ki mindenünnen leszaggatta,
Jöjjön, és *onnan* tépje ki!

Grandpierre K. Endre:

Batthyány Lajos kivégzése

Bakancsok dobok végítéletzörgését
az Elítélt nem hallja már
föltérdre ereszkedve lábszárával
tartja a cérnaszálon ingó délköröket
szemére honvédcímeresszárnyú sirályok landolnak
elfojtott himnuszok titkos jövőkongásán
meztelenvállú csillagok koccannak össze
míg tűzvészujjain hús-csontfalán döfölve
 rámennydörög a háborult halál.

Juhász Gyula

Arad

Arad, örök magyar gyász szép arája,
Feléd suhan ma sóhajunk, feléd,
Ki élsz sötétben és némán az árva
Maros mentén, mely zúg ma gyász-zenét.

A kincses Erdély öléről ered le
És erre tart e bánatos folyó,
Mély morájában sír Erdély keserve,
Mint tárogatón zengő bujdosó.

Arad! Köszönt a csonka Magyarország
S tört lobogóját lengeti neked,
Mely fátyolos, mint ez október-est.

De még lobog és égi kezek óvják,
Selymére örök, győztes glóriát von
A Krisztus jobbján – ama tizenhárom!

Október 6

Részlet

A vesztőhelyre sáros út vitt
és kikericsék kékjei.
Száz év, s meghaltam volna úgyis –
vigasztalódott Vécsey.
Lahner György sírt s a földre nézett,
Damjanich szekéren feküdt,
Leiningen felmentő honvédek
árnyát kereste mindenütt.
S a táj olyan volt, mint a fácán:
tarlók, fák vérző foltjai,
és ők, tarkán, libegve, hátán:
elhulló, bús-szép tollai.
Aradon így. A pesti téren
is ütötték a dobokat,
de ő nem félt, csak arca széle
vetett rózsálló lobokat.
Mosolygott. Mit bánta, hogy vége?
Branyiszlónál nevét az égre
karcolta kardja, a híres.
Ez volt Dembinski hadsegéde,
Abancourt Károly ezredes.
S mi elfeledtük. A miniszter,
bár hívták, maradt egyedül.

– Az Aldunán – szólt – mély a gázló
s vénember már nem menekül.
Leszek bitófán harci zászló,
ha sorsom ezt így róttá ki, –
s habár magyar volt Csány László,
úgy halt meg, mint egy római.

A többit, mintha friss, mély sebből
fröccsen szét érdes cseppű vér,
Kufsteinbe, Grácba, Josephstadtba,
Olmützbe vitte a szekér.
Huszan egy odvas pincelyukban,
nehéz bilincsben, pipájukkal
egyensúlyozták magukat:
így éltek, sakkoztak, dohogtak
és elmélkedtek, jó urak.
Kegyelmet vártak s forradalmat,
áldották-átkozták a hont
és írtak vert hadakra verset,
tábornok Bemre disztichont.

Száz év – s a magyar börtönéjjel
nem változott száz év alatt.
Száz év – s az első fordulóra
ébredtetek és lassan róva
a lépést, méléztatok róla,
mit hozott Világos, Arad:
száz év – hűségés ingaóra,
én folytatom járástokat,
mások járják lépéseket,
s míg árnyékunk a kőpadlóra
hull – hány nap, hét és hónap óta! –
s kihunyunk, pisla mécsesek:
sok szép magyar fej, hervadt rózsa,
Lonovics! Barsi! Berde Mózsa!
árnyatok felénk integet.

Az ávó pincéjében, 1950. október 6.

Sírnék, ha engem meg nem keresne!

Dankó László

Mikulás köszöntése

Szalai Borbála

Pille szálldos...

Pille szálldos,
ezer pille,
szárnya mindnek
hófehér...
Kavarognak,
táncot járnak:
esik a hó,
itt a tél!
Hulljatok csak,
hópihécskék,
kicsiny fehér
csillagok,

lombja vesztett
kopár fákra
díszes köntöst
adjatok!
Pille szálldos,
ezer pille...
Ez aztán a
havazás!...
Valahol már
csengős szánján
útban van a
Mikulás!...

Weinrauch Katalin

Mikulás

Örök hó, jég országában
él Mikulás egymagában.

Ajándékot gyűjtögetve
egyszer mozdul ki évente:

kedves, öreg jó Mikulást
várva várják, nem tehet mást!

Fellegek közt, meseszánon
végigrepül a világon.

Ki várja őt? Minden gyerek
ablakokba cipőt tesznek.

Jön Mikulás, kibéleli,
ajándékkal teles-teli.

Megpakolja minden jóval,
áldják nevét hálás szóval.

Mikulás ezt hallja, tudja,
jövőre majd eljön újra.

Weinrauch Katalin

Jön a Mikulás!

Puha hóban
csizmák nyoma
Mikulás jár ma
titokban!

Lengő, ezüst a
szakálla,
sok kisgyerek
nagyon várja.

Cipőkkel teli az
ablak,
jó Mikulás arra
ballag:

ajándékkal rakja
teli,
gyereksereg örül
neki.

Bornemisza Endre

Mikulás

Fehér varázs: hóhullás,
havat hoz a Mikulás,
havat hoz vagy sarat hoz,
fő, hogy ajándékot hoz.
A gyerekek körülállják,
szót se szólnak, úgy csodálják.
nem kérdezi, kitalálja,
mi a szívük álma, vágya:
játékautó, kissetekér
– egy zsák dió belefér –
Jóskának és Katinak
ropogós, piros csomag,
mesekönyv vagy kismaci,
vágyuk szerint húzza ki,
s amíg osztja, amíg járja,
hangulat bűvös varázsa
árad szét, s ő megy tovább,

hátán hordja a csodát:
csodálatos puttonyát.
Éjjel is megy, meg nem állhat,
ha már sötétek a házak,
átlát tetőn, falakon,
benyit ajtón, ablakon,
puttonyba nyúl, nem időzik,
gyerekek fényes cipőit
ajándékkal tölti meg,
sok ház várja, megy, siet,
nem látni a lábnyomát,
szárnyra kap és száll tovább,
s mire virrad, reggelig
minden cipő megtelik.
Akkor megtér otthonába,
fáradtan dől le ágyába,
s nyomban elszenderedik.

Bujdosó Ágnes

Jöjj el, kedves Télapó

Hull a fákról a levél,
megjött már a hideg tél.
Szürke hófelhők alatt
sűrű pelyhek hullanak.

Kint a fogunk is vacog,
bent a kedves tűz lobog.
Az osztályunk csupa fény...
Kit vár a sok kislegény?

Csit... csit... hallga! Kopog már!
Sok kispajtás ajtót tár.
Felcsendül a nótaszó:
„Jöjj el, kedves Télapó!”

Piros köpeny, hószakáll...
Puttonyából kandikál:
cukor, füge,ogyoró,
mindenféle földi jó.

Az dalolgat most vígan,
kinek sok ötöse van.
A fecsegő, rossz gyerek
elbújik és pityereg.

Tanár néni! Drága, jó!
Hogyha jön a Télapó,
legyen igazi mamánk:
ne panaszkodják reánk.

Ha nem kapunk virgácsot,
megígérjük, pajtások,
mind jók leszünk, rendesek,
szófogadók, csendesek!

Most pedig csitt, pattanj zár!
Az ajtónkon kopog már...
Csendüljön a nótaszó:
„Siess, siess, Télapó!”

Huncut Miska Mikulása

Este van már, késő este,
csillagok az égen,
Kati, Pista, Sári, Peti
alszanak már régen.

Fehér hajú, hószakállú
Mikulás apóka
ablakba tett cipellőket
nézegeti sorba:

Ez Ferié, ez Klárié,
ez itt Pannikáé,
ebbe cukor, füge, dió,
ebbe csokoládé.

Hopp!... Hát ez mi?...
Hogy kerülhet Miska ablakába
42-es férfi cipő?
Így megnőtt a lába?

Megállj, Miska! Csalafinta
kópé vagy, barátom!
Édesapa cipőjével
csapnál be, úgy látom!

A becsület kényes jószág,
nem tűr ilyen tréfát!
Télapóka, hogy tereled
helyes útra Miskát?

Hetet ütött már az óra,
ébred a sok gyermek.
Cukrot, csokit, kis virgácsot
cipőjükben lelnek.

Boldog mind... csak Miska zokog.
megjárta szegényke,
mert a felnőtt nagy cipőből
pipadohány, vastag szivar,
borotvakrém, zsilett-penge
kacagott feléje.

Donkó László

Mikulás

Tudom, vatta a bajsza, szakálla,
tudom, apa bújt piros palástba!

Tudom, de mégis várom repesve,
sírnék, ha engem meg nem keresne!

Veress Miklós

Mese a Mikulásról

Erdőmélyen farakás,
ott lakik a Mikulás.
Piros arca, mint kalács.
Szakálla, mint a faháncs.

Ne lesd meg a Mikulást,
rajta varázsos palást:
úgy látsz át a süvegén,
mint az ablak üvegén.

Csalogasd ki, énekelj,
mint kerengő hópehely.
Dalolj, dalolj havakat,
álmodj paplanod alatt.

A puttonya félvagon,
szánja vihar a havon,
éjszakába ne tekints –
meglesz reggelre a kincs.

Ott lakik ám a kalács
ízében a Mikulás.
Szeme, mint a hópehely,
hogyha csillog, énekelj!

Galambos Bernadett

December

Havas, talpas, vén csizmás úr,
itt van a December!
Hideg széllel, nagykabáttal
megérkezett, hidd el!

megcsípi az orrod hegyét,
elhozta a náthát,
húzd be jól a nagykabátod,
vegyél meleg sapkát!

Beterített takaróval
búza földet, szántót.
Mikulásnak integet most,
várjuk a rézszánkót!

Nádasi Klára

Jön a Mikulás

Mit segítek, mit kell tenni?
Sürög-forog a kis Eszti.
Anyja szeme mosolyog –
érthető ez a dolog,
tudja, mért e kapkodás:
holnap este Mikulás.
Azért a nagy igyekezet,
hogy cipőbe virgács helyett
cukrot kapjon kislánya,
– biztos ott is találja.

Mészely Miklós

Mikulás-váró vers

Jöjj, Mikulás bácsi,
Szép, bíbor palástos,
Ma este sok szempár
csillogón ábrándos.

Ma este sok gyermek
Csupa kíváncsiság,
Kíváncsiak arra,
Mit rejt a csoda-zsák.

Ma este minden száj
Rejtelmes suttogás,
Még a mozdulat is
Sejtelmes villanás.

Aki belealszik
A várakozásba,
Álmaiban is csak
A jöttödöt várja,

És azt, hogy virradjon
A Mikulás-éjjel,
S telt legyen a csizma
Minden jóval, széppel.

Tordon Ákos

Télapó bundája

Télapónak hóbundája
rongyos lett a sok hordásba,
sok hordásba, viselésbe,
ide-oda sietésbe.

Hópihe táncol a hóesésben,
vásik a bunda a viselésben,
sok viselésben
elvásik,
bizony, jó lenne
már másik.

Ágba akad, tovább szakad,
ám Téalapó nagyot kacag:
ha szétszakad, azt se bánja, —
több hó hull majd a világra.

Hópihe táncol a hóesésben,
vásik a bunda a viselésben,
sok viselésben
elvásik,
jövőre, megládd!
lesz másik.

Mihálka György

A télapó

Az utcán láttam egy télapót.
Tele volt a zsákja.
Biztos jön hozzám is.
Már kipucoltam a cipőmet.
Kint nagy peklyekben esett a hó,
sötétedett.
Settenkedő lépteket hallottam.
Ahá, a télapó!
Elálltam.
Meghúzhatom a szakálladat?
Júúúúj!!!
Óóó...Bocsássál meg nekem!
De hát a tévében azt láttam,
hogy a télapók nem is télapók,
és hogy nem is igazi a szakálluk.
Hozzám egy igazi télapó jött!
Este, amikor elmondtam apának,
rejtélyesen mosolygott.
És megsimogatta a szakállát.

Szalai Borbála

Levél Téalapónak

Kedves, öreg
Téalapó,
Azért írok levelet,
úgy kéne egy
hintaló,
hozzál nekem, ha lehet.
És még hozzá
vonatot,

autót, labdát, furulyát,
fenyőt is egy
jó nagyot,
meg egy élő kiskutyát!

Tisztelettel: Kis Balázs
nagycsoportos óvodás

Udud István

Krampusz

Ördögfióka?
Kéményseprő?
Szurokfekete,
mint az éj.
Hogyha rossz voltál,
kiskomám, hát
tőle irgalmat
ne remélj!

Kezében csípős
cserfavirgács,
mindjárt ott csattog
hátadon.
Üzensz valamit
Téalapónak?
Hogy megjavulsz?
Jó, átadom.

Sarlós Marianne:

Jön a Mikulás

(Bábjáték)

Szereplők: Mesélő

Nyuszi

Mackó

Mókus

Özike

Kismadár

Kisróka

Kisfarkas

Szín: erdőrészlet – néhány kopár fa, egy-két zöld fenyő

Mesélő (kislány bábfigura – lehet fakanál bábu, paraván szélén áll): Érdekes történetet mondok el nektek. Amikor a múltkor kint jártam az erdőn, csupa fehérség volt minden. Korán leesett az első hó. Hát, amint ott ballagtam (*elindul balról jobbra*), egyszercsak kit láttam? (*Fa mögé rejtőzik.*)

Nyuszi: (ide-oda ugrál a bokrok alatt, ennivalót keresgél, közben ütemesen, szinte önmagát biztatva mondja): Brrr, de hideg van, brr, de hideg van, brrr... nem szeretem a telet, nem szeretem...

(*Leül a paraván szélére, ott elmélkedik a nézők felé.*) Oly nehéz a hó alól kikaparni azt a kis ennivalót! Ilyenkor télen elbújni is alig-alig lehet, már pedig egy szegény kis nyuszinak bizony lapulnia kell...

(*Gondolkodik, egyszerre csak felkapja a fejét, szimatol, hallgatózik.*) Mi ez a zaj? Mit hallok, Valami pattog... Tűűűűűűűű, tűűűűűűűű (*Beleszagul a levegőbe. Félve*) Vajon mi lehet? (*Szimatolva kimegy a színről, a bal oldalon. A jobb oldalon bejön Mackó, letelepszik a fa alá és fújni kezdi a láthatatlan tüzet. Ekkor a paraván mögött piros elemlámpafény gyullad.*)

Mackó: Jaj, de jó! Ég már a tűz, pattog a rözse.

Nyuszi (jobbról szimatolva érkezik): Jó napot, Barna Mackó! Látom, tüzet raksz. Minek ez a tűz?

Mackó: Szervusz, Nyuszi koma... Minek a tűz? Hát te még nem tudod?

Nyuszi (*bambán*): Neeem...

Mackó (*fontoskodva*): Nagy vendéget várunk... nagy erdő nagy vendége érkezik.

Nyuszi: Csak nem Jeges koma, a rokonod?

Mackó: Hova gondolsz, a mi vendégünk messzebről jön! Nagy erdő nagy vendége...

Nyuszi: Nagy erdő nagy vendége? Ugyan ki lehet, ha nem a Jeges? (*Magában beszél.*) Uhu bagoly? Talán Uhu, a szomszéd erdőből? Az sem elég nagy... (*Hangosan.*) Mondd meg, de tüstént!

Mackó: (ünnepélyesen): Ma Mikulás napja van, ő készülődik hozzánk, estére meg is érkezik.

Nyuszi: Mikulás bácsi? Ide hozzánk? Hát ez csudajó! Nagy erdő nagy vendége: nagy Mikulás. (*Ugrabugrál.*) De minek a tűz?

Mackó: Messzi útról érkezik, sok ajándékot hoz – remélem – így hát illően kell fogadnunk. Nagy er...

Nyuszi (*szavába vágva*): Tudom, nagy erdő nagy vendégét illendően kell fogadni.

Mackó: Bizony, nem várhatjuk üres kézzel. Lehet, hogy fázik majd a lába, hadd melegítse a tűznél! (*Nyuszival együtt fűjják a tüzet.*)

Mackó: Ha meg ég a tűz, illő volna egy kis levest főzni. Itt a nagy üst (*felakasztja az ágra*). Mondd, Nyuszi, nem adnál a Mikulás-levesbe egy-két káposztalevelet?

Nyuszi: Szíves-örömezt, máris hazaszaladok érte! Várj meg, rögtön itt termék. (*Elugrál.*)

Mókus (*beugrál*): Hallom, nagy dolgok készülnek itt. Én is hoztam három szem makkot, tessék, jó szívvvel adom. Juj, juj, juj, de finom levest főzünk! (*Körülugrálja a tüzet.*) Ha itt lesz Mikulás apó, még cigánykereket is hányok tiszteletére!

Nyuszi (*két káposztalevéllel*): Itt van, ni! Zsupsz, beledobom a nagy fazékba! Hóha, Őzike! Erre gyere, erre! Ide a tűzhöz!

Őzike (*kemény kartonból készült sikkábu*): Itt vagyok! Ki hívott?

Nyuszi: Ki? Hát én! Nem látod itt a nagy tüzet, amit az erdő vendégének a tiszteletére raktunk? (*Fontoskodik.*) Ma nem akármilyen nap van ám!... Nem is tudod, ki a vendégünk?

Mackó: Ejnye, Nyuszi, ne fontoskodj, hisz az előbb még te sem tudtad! Keverd meg a levest! Itt a fakanál!

Nyuszi (*megfogja a kanalat, úgy keveri, hogy közben körbe-körbeszaladgál a tűz körül*)

Mackó: Tudod, Őzi, ma jön el hozzánk Mikulás apó...

Mókus (kotnyelesen): És sok ajándékot hoz...és leveskét kap... Te mit adsz neki, Őzike?

Őzike: Ééééén? Nekem semmim sincsen. Mit adhatnék? Hopp, megvan! Hopp, máris hozom! Illatos fűvet dugtam el a rejtekhelyemen, attól lesz jó szaga az ételnek. (*El.*)

Mackó: Hozzad csak bátran!

Mókus: De a Kisrókát nem hívjuk (*komiszan*), az semmit sem hozhat a levesbe.

Mackó: De bizony ide hívjuk, brumm,brumm. Mindenkit idehívunk. Az erdőből is, a mezőről is, akár tud valamit hozni a Mikuláslevesbe, akár nem! Meghívjuk a Kisrókát, Kisfarkast, Mezei Egeret, Kismadarat! Tudod, kis Nyuszi, a Mikulás a meleg levesnél jobban szereti, ha sokan várunk rá együtt a tűz körül...

Nyuszi: Így van, Mackó! Te raktad a tüzet, te találtad ki a levest, te hívod a vendégeket!

Mackó (*kiált*): Erre gyertek, barátaim, mindig csak erre! Mikulást várjuk, nagy erdő nagy vendégét! Brumm, brumm...

(*Egymás után jelennek meg a felsorolt állatok.*)

Egérke: Három szem búzát hoztam, zsupsz, bele is pottyant mind a három. (Körbetáncolják a tüzet.)

Kismadár: Itt a finom fenyőmag! (*Felszáll, pálcikán a tűz fölé, kissé előrebillen, mintha csőréből magokat hullajtott volna a kondérba.*)

Kisróka, Kisfarkas: Hozzuk a száraz gallyat, hadd pattogjon a tűz, hadd melegedjen nagy erdő nagy vendége!

(*Tetszés szerint felvonultatható még jó néhány állatbáb, a helytől és a létszámtól függően. Mackó vezényletével közös dalba kezdenek.*)

Mind: Hull a selymes fehér hó... (Nyuszi vezényel, a többiek táncolnak.)

Mesélő (*előbújik, a nézőkhöz*): Most pedig fogadjuk mi is énekszóval nagy erdő nagy vendégét, a Télapót! Énekeljünk együtt! (*A nézők is bekapcsolódnak*) Hull a selymes fehér hó...

Még tart az ének, amikor az igazi Télapó lép a terembe, a gyerekekkel együtt ő is megtapsolja a bábosokat. Majd megkezdi az ajándékozást.

„Kedves Mikulás, rád vár ez a ház”

Jelenet a Mikulás, Balci manó, nyuszik, róka, szarka és gyerekek közreműködésével

Mikulás ruhába öltözött felnőtt ül a színen. Nagy naptárt nézeget úgy, hogy a közönség is lássa. Mellette egy halom levél.

MIKULÁS:

Hm. December! Végre elérkezett az én hónapom! Ezekben a levelekben minden gyerek megírta, mit is szeretne kapni. Csodalát-csővem segítségével gyakran szétnézek a földön, vajon hogyan is viselkednek? Megérdemlik-e az ajándékokat? De először az erdőbe fogok ellátogatni az én kedves barátaimhoz. Ők is várják már a decemberi meglepetést.

Balci manó! Hol vagy? Bújj elő!

Manóruhába bújt gyerekek szalad be.

BALCI MANÓ:

Itt vagyok, kedves, Mikulás bácsi!

MIKULÁS:

Készíts elő mindent, mert megkezdjük ajándékosztó körutunkat!

BALCI MANÓ:

Nekem is van naptáram, Mikulás apó! Tegnap már mindent elkészítettem az erdei állatoknak. Tudtam, hamarosan útra kelünk. De mi lesz a gyerekekkel?

MIKULÁS:

A gyerekek ajándékairól maguk a zöldsapkás tündéryanók gondoskodtak. Azok már becsomagolva készen állnak.

BALCI MANÓ:

Akkor indulhatunk is! Meleg csizmát és kabátot veszek. Hozom neked is, Mikulás apó a forró teát a hosszú útra!

Zene (Valamilyen téli dalt játszunk. Például Téli úton, havas úton...)

NYUSZI 1.:

Brr... De hideg van... Már hamarosan ide kell érnie...

NYUSZI 2.:

Sohasem szokott késni...

NYUSZI 3.:

Az a tavalyi répa... Még most is érzem az ízét a számban!

Ó, a róka!

RÓKA:

Ne féljeteK, oktondik! Ma én is Mikulás bácsit várom. Tavaly egyébként is megígértem neki, hogy nem bántalak többet benneteket!

NYUSZI 1.:

Mi azért nem hiszünk neked!

NYUSZI 2.:

A múltkor is a medve mentett meg a karmaid közül!

RÓKA:

Á, az csak tréfa volt! Kíváncsi voltam, elég gyors vagy-e?

NYUSZI 2.:

Még hogy kíváncsi!... Persze... A husikámra!

NYUSZI 3.:

Most már ne vitatkozzatok, mert hamarosan itt van Mikulás apó!

SZARKA:

Jön! Jön! Láttam a hídon! Elkísérte Balci manó is! Hatalmas zsákot cipelnek!

NYUSZI 1.:

Csak nem a Mikulás érkezett meg?

NYUSZI 3.:

Ugye megmondtam!

RÓKA:

Szent a béke! Csapj a mancsomba!

(A kézfogás elmarad, mert bevonulnak a vendégek. Bevonul a színre a Mikulás és Balci manó.)

MIKULÁS:

Üdvözöllek benneteket, drága barátaim! De jó újra látni titeket!

NYUSZI 2. :

Hát még mi mennyire örülünk!

NYUSZI 1.:

Alig vártunk!

RÓKA:

Tavaly óta megjavultam!

(A nyuszik élénken rázzák a fejüket, nemet mutatva jelzik, hogy ez nem igaz.)

SZARKA:

Én sem fecsegek annyit!

MIKULÁS:

Kedves barátaim! Ti nem is tudtok rosszak lenni! Éppen ezért a finomságokkal megrakott zsákot itt hagyom. Sietünk tovább Balci manóval, mert még a gyerekekhez is el kell jutnunk.

ÁLLATOK:

Jó utat!

Köszönünk mindent!

Gyere jövőre is!

NYUSZI 2.:

Mikulás bácsi sohasem feledkezik meg rólunk!

(Mikulás a manóval el, az állatok kibontják a zsákot. Örülnek, körbeugrálják.)

NYUSZI 1.:

Kitaláltam valami jót!

NYUSZI 3., SZARKA, RÓKA:

Mondd már, mi az?

NYUSZI 1. :

Jövőre mi is készítünk valamit Mikulás apónak!

RÓKA:

Remek ötlet! Van egy kerek évünk, hogy kigondoljuk, mi legyen az. De most már lássunk neki a finom falatoknak!

MIKULÁS:

Látod, Balci barátom! Ezért várom én mindig izgatottan ezt a napot! A legjobb dolog a világon, amikor örömet szerezhettek.

BALCI MANÓ:

Ez már szent igaz, Mikulás apó! Ma pedig biztos, hogy sikerült.
(A jelenetet itt befejezhetjük, de folytathatjuk is. Az állatok a zsákkal répát majszolva kivonulnak, ha folytatjuk: Mikulás és Balci manó bejön.)

MIKULÁS:

A távolban már látom a következő falu fényeit. Nézd csak meg, Balci barátom, milyen ajándékokat készítsünk elő!

BALCI MANÓ: *(Hosszú listát húz elő a zsebéből, és kezdi sorolni.)*

Kovács Klárinak síró baba, Péter Eszternek filctoll, Jakab Dávidnak szirénázó autó, Kiss Pet...

(Hirtelen elhallgat. Megpróbálnak a Mikulással együtt elbújni. Gyerekek sétálnak a színre, beszélgetnek.)

GYEREK 1.:

Biztos, hogy már elindult, hiszen december 6-a van. Még soha nem késett el!

GYEREK 2.:

Honnan tudod, hogy erre jön?

GYEREK 1.:

A Mikulás mindig az erdő felől kell, hogy megérkezzen. Úgy az igazi.

(Hirtelen észreveszik a Mikulást és Balci manót.)

GYEREK 2.:

Ott!... Látod!... Hurrá... Itt van! Remek! Na ugye megmondtam! Szervusz, Mikulás bácsi!

(Odaszaladnak hozzájuk, simogatják a ruhájukat. Szemmel láthatóan nagyon örülnek.)

MIKULÁS:

Gyerekek! Ilyen nem fordult velem elő, mióta a világot járom. Oda a meglepetés! Megláttatok! Ilyen szégyent!

GYEREK 2. :

Éppen ezt akartuk! Ebben az évben a gyerekekkel elhatároztuk, hogy mi is meglepetést szerzünk neked. Bíró Marciéknál gyűltek össze a falubeli gyerekek. Műsorral készültünk a számodra.

MIKULÁS:

Nahát... De ilyet... Mondj már valamit te is, Balci manó, mert én meg sem tudok szólalni.

BALCI MANÓ:

Én sem nagyon...

GYEREK 1.:

Nincs is itt beszédnek helye! A többiek már nagyon várnak. Segítünk vinni a zsákok!

(Zene. Ha megoldható, a Bojtorján együttes előadásában a Suttog a fenyves, zöld erdő..., illetve bármilyen más ide illő dal.

A gyerekek megfogják a zsákokat, kimennek a Mikulással, manóval együtt. A színt átrendezzük, szobabelsőt alakítunk ki.)

GYEREK 3.:

Látom őket! Megjöttek! Fogadjuk dallal a mi jóságos Mikulásunkat!

KÖZÖS ÉNEK *(Mikulás, Mikulás, öreg Mikulás... vagy bármilyen más dal.)*

VERSMONDÓ 1.:

Kedves Mikulás,
rád vár ez a ház,
vár egy kisgyerek,
verset mond neked.
Meglátod, jó lesz,
szófogadó lesz!
Öntsd ki zsáкодat,

a játékokat,
mindent, amit hoztál!
Virgácsot ne osszál!

VERSMONDÓ 2.:

Ha én egyszer jó gyerek lehetnék...
Mikulás is gondolna reám.
Folyton csak a vállam veregetnék
Büszke volna az édesanyám!

De ha egyszer –Mikulás lehetnék,
A megoldás csakis ez lehet!
Az ablakba nagy csokikat tennék,
S örülnék, hogy mindenki szeret.

Mert ha egyszer Mikulás lehetnék,
Tudnám azt, hogy nincs rossz gyerek!
S puttyomban a legszebb ajándék
Nem lehet más, csak a szeretet!
(Rónaszegi Miklós: A rossz gyerek)

VERSMONDÓ 3.:

Mikulás, ez a te napod,
tudom, elindult már a szán,
a ház elé kiszaladok:
csak láthatnálak igazán!

Mikulás, nagyon örülök,
hogy végre eljött ez a nap,
nem zavar a hideg, a köd,
gyere le minél hamarabb!

Írtam hozzád egy verset is,
azt hiszem, tetszik majd Neked:

arról szól, hogy megérkezik
Mikulás, s várja egy gyerek.

Annyira kíváncsi vagyok,
azon töröm a fejemet,
hogy ajándékba mit kapok,
zsákodban vajon mi lehet?

*(Ha van rá lehetőség, a versmondó gyerekeken kívül szerepel-
hetnek zenészek is, akik a versrészletek között Mikulás-dalokat
játsszanak.)*

VERSMONDÓ 4.:

A Mikulás kiskorába
járt oviba, iskolába?
Szerette a tejeskávét,
tejszínhabot, csokoládét?
Ő is vívott párnacsatát?
Elnyúzott sok focilabdát?
Mázsás volt a hátizsákja?
S vajon volt-e mountainbike-ja?
Vele is mindig kikezdték,
S ezen összeverekedtek?
De hát anyu, mondd már végre,
Neki is vérzett a térde?

S ha sírásra állt a szája,
vigasztalta apukája?
Értem, anyu, kitaláltam,
Úgy volt minden, ahogy vártam!
Ha bólogatsz, nem vitás,
Belőlem is lehet egyszer
Ajándékot osztogató,
Nagy szakállú Mikulás.

(Untener Erika: Mikulás)

VERSMONDÓ 5.:

Hókastélyban jégalakás:
Ott lakik a Mikulás –
Szél a szánja – mégse fázik,
úgy repül egy messzi házig.
Csengője a hópehely.
Szánkójának énekelj,
mintha dallal idehúznád,
s tedd ki ablakba a csizmád.

(Veress Miklós: Mese a Mikulásról – részlet)

MIKULÁS:

Ha már a csizmácskákról van szó, vegyük elő, Balci manó, az ajándékokat! Titokban akartam belerakni a cipőtökbe, de ti megelőztetek! Nézzük csak a listát!

(A Mikulás átadja az ajándékokat.)

Rónaszegi Miklós

Jön a Mikulás!

Szereplők: Mikulás, Hírnök, Hokkedli és Nokkedli *rossz* gyerekek

(A gyermekközönség Mikulás-váró éneket énekel. (Pl. Hull a pelyhes fehér hó.) Amikor véget ér az ének, nagy lihegve befut a Hírnök. Hajlong és széles gesztusokkal, fontoskodva magyaráz.)

Hírnök: Szervusztok, gyerekek! Hú, de fáradt vagyok! Hogy én mennyit lótok-futok egész nap! Mert viszem a hírt! Hogy milyen hírt? Hohó, hát hogy jön a Mikulás! Örültök neki? Jól van! Eddig még mindenhol örültek. Én meg futok és örülök. Örülök, hogy örültök! Örültök, hogy örülök? Hát én mindjárt megőrülök... Sietek, sietek... Mindjárt itt lesz. Ne féljetek tőle! Nagyszakállú, kedves öreg

bácsi. A jó gyerekeket nagyon szereti. Meg is ajándékozza őket. Most is annyi, de annyi ajándékot hozott, hogy egyedül nem is bírta. Én hoztam el idáig... *(Kifut és behozza az ajándékokkal teli kosarat vagy puttonyt.)* Hú, de nehéz! Persze, nem szabad ám hozzányúlni, mert csak a Mikulás oszthatja ki. Jaj, nem is tudom, itt hagyjam-e. Még utóbb megdézsmálja valami rossz gyerek. Mert vannak ám... vannak ám! Köztetek is vannak rossz gyerekek? Nincsenek? Jaj, de jó. Akkor nyugodtan itt hagyom ezt a rengeteg finomságot. Vigyázzatok rá! *(Ha a közönségből egy merész kópé jelentkezik, hogy ő bizony rossz gyerek, akkor a Hírnök vegyen elő egy cédulát, mintha névsort olvasna, és mondja: „Aha, aha, hogy is hívnak? Igen... igen... sajnos nem szerepelsz a rossz gyerekek listáján. Biztosan nem is vagy igazán rossz! Na, nekem sietnem kell!”)*

(Hírnök el. Jön Hokkedli és Nokkedli. Ingük félregombolva, szemöldökük vastagra rajzolva, össze is érhet az orruk fölött, kócosak, maszatosak. Ők a „rossz gyerekek”.)

Hokkedli: Hallottad, Nokkedli?

Nokkedli: Hallottam, Hokkedli.

Hokkedli: Hiszi a piszi!

Nokkedli: Még hogy jön... hahaha!

Hokkedli: És hogy ezek itt csupa jó gyerekek...

Nokkedli: Röhög a vakbelem! És hogy a Mikulás megajándékozza őket? Honnan tudja a Mikulás, hogy ki a jó gyerek és ki a rossz gyerek? Na?

Hokkedli: Van egy hosszú névsor... lehet, hogy te is rajta vagy, Nokkedli.

Nokkedli *(gúnyosan):* Hú, de megijedtem, jaj, de megijedtem! Hanem hallod-e, ijesszük meg ezeket a kis töpörtyűket!

Hokkedli: Jó ötlet, de hogyan?

Nokkedli: Van nálam két krampuszálare! Ha ezeket felvesszük, visítozni fognak az ijedtségtől. *(Gúnyosan nevetnek, ugrálnak, de még nem veszik fel az álarcokat.)*

Hokkedli: *(Hirtelen megáll, és a puttonyra mutat.)* Nokkedli!

Nokkedli: Hát ez mi?

Hokkedli: Jaj, Nokkedli, te olyan buta vagy... majdnem olyan buta vagy, mint én. Hát ezek itt a Mikulás ajándékai!

Nokkedli: Aha! Aha!

Hokkedli: Mit aha, aha. Rengeteg finom cuki meg csoki, meg talán más is, nem pedig „aha”. Jaj, de buta vagy! Tudod mit, dézs-máljuk meg...

(Nagy, bohócos léptekkel körülsettenkedik a puttonyt, belebelekukkantanak, ha a közönség nem tiltakozik, rá lehet kérdezni: „Hát bele szabad nyúlni, igaz? Vagy nem?” Ha már elég nagy a zsvivaj, visszakapják a kezüket.)

Hokkedli: Hát engem ez a zajongás nagyon zavar.

Nokkedli: Engem is.

Hokkedli: Így nem lehet dolgozni!

Nokkedli: Zavarnak a munkában!

Hokkedli: Csönd legyen! Ha folyton kiabáltok, nem tudjuk megdézsmálni a Mikulás puttonyát.

Nokkedli: Tudod mit, Hokkedli?! Vedd fel a krampuszálarcot és addig ijesztgesd őket, amíg én néhány csokit kiveszek. *(A nézők felé):* Néhányat. Igazán, csak egyet, kettőt. Éppen csak kóstolóba... Aztán majd cserélünk.

Hokkedli: Jó! *(Nagy vidáman felteszi az álarcot és karbafont kézzel megáll a puttony mellett, kissé oldalvást, hogy láthassuk Nokkedlit, aki vadul behajol a puttonyba, és láthatólag két kézzel tömi magába a csokit.)* Szóval én most ijesztgetek. Amíg ő csak kóstolgat... Ejnye, de sokáig kóstolgat! *(Hokkedli Nokkedli felé fordul, aki éppen ekkor veti fel a fejét. A szája csokitól maszatos. Megijed.)*

Nokkedli: Jájáj! A frász töri az embert! Mit hülyéskedsz? *(Most ő is felveszi az álarcot.)*

Hokkedli: Megijedtél az álarcomtól, mi? Hohó, most rajtam a sor! *(Behajol a puttonyba, aztán mérgesen felordít.)* Árulás! Ebben már nincs semmi. Mind megetted!

Nokkedli: Éppen csak kóstoltam, éppen csak kóstoltam!

Hokkedli: Na megállj, na megállj! *(A két rossz gyerek egymást ijesztgetve összeverekszik. Vigyázzunk, hogy csak mímeljék a*

verekedést, semmiképpen se üssenek. Nagy, lassított mozdulatokkal billegnek egymás körül, de hirtelen megállhatnak, hogy toporzékolni kezdjenek: „Juj, de dühös vagyok! Most mindjárt megverlek!” Aztán folytatódhat a jelképes verekedés. Egyszerre csak csengettyűszó hallatszik. A két gyerek hirtelen megáll, remegni kezd kezük-lábuk.)

Hokkedli: Ha-ha-hallod, Nokkedli?

Nokkedli: Haha-hallod, Hokkedli?

Hokkedli: Jön a Mikulás!

Nokkedli: Mindjárt itt lesz!

Hokkedli: Fussunk!

Nokkedli: Nem tudok! Csikar a hasam. A sok csokitól!

Hokkedli: Én elfutok.

Nokkedli: Ebben az álarcban. Hihhi! Juj, de csikar...

Hokkedli: Jaj, nem tudom levenni. Varázslat történt! Most már mindig krampuszok leszünk! Brühühü!

(Hangosan, mókásan bögnék, amikor megjelenik a Mikulás.)

Mikulás: Szervusztok, gyerekek! Csakhogy ide is eljutottam. Nagy hegyeken, völgyeken, széles hómezőkön át jöttem. Nem volt könnyű. Siettem, mert tudtam, hogy itt csupa jó gyerek vár engem. *(Észreveszi a két ebadtát.)* Ejnye, hát ti miért bögtök olyan nagyon? Tőlem nem kell félni. Én a jó gyerekeket nagyon szeretem. *(A közönséghez):* Mit hallok? Hogy nem jó gyerekek? Na, ezt már nem hiszem! Csak akkor, ha ők maguk mondják. Hadd halljam!

(Hokkedli és Nokkedli előre lépnek és egymásra mutogatva hadarnak.)

Hokkedli: Ő a rossz gyerek!

Nokkedli: Ő a rossz gyerek!

Hokkedli: Meg akarta ijeszteni őket. Azt mondta rájuk, hogy töpörtyűk!

Nokkedli: Nem igaz! Nem igaz...

Hokkedli: Pedig nem is töpörtyűk... hanem csak dinnyék! És evett a csokiból!

Nokkedli: Ő is evett!

Hokkedli: Az egészset megette!

Nokkedli: Ő meg a többit! És verekedett.

Hokkedli: És ijesztgetett ezzel a buta álarccal. És most nem tudjuk levenni...

Mikulás: Ejnye, bejnye, teremtette! Hát itt bizony írhatnám a fekete pontokat! Haragudhatnék is, mert nem elég, hogy rosszal-kodtok, még árulkodtok is egymásra. Márpedig ez a legcsúnyább. Most mit tegyek? És ez az álarc! Mondjátok csak, csináltatok-e valami jót is? Mert, ha igen, az álarc azonnal lejön.

(A két gyerek izgatottan az álarcához kap, mint aki máris levénné. És egyszerre mondják.)

Hokkedli és Nokkedli: Igen, igen! Tegnap mi ketten átvezettünk egy öreg nénit az úton. *(Az álarcot leveszik.)*

Mikulás: No, ez szép! De miért ketten...?

Hokkedli: Mert nem akart átmenni!

Mikulás: *(Nevet.)* Elég, elég. Kezdődjék az ajándékok kiosztása. Ti fogjátok osztani. *(A közönséghez):* Mit mondtok? Hogy ez a puttony már üres? Dehogy üres! Ez varázsputtony! A jó gyerekeknek mindig jut belőle.

(Megkezdődik az ajándékok kiosztása)

Gyurkovics Tibor

Vers a Mikuláshoz

Miki, Miki, Mikulás,
hova bújsz, hova állsz,
mennyi aranyat találsz
a csomagban?

Azt hiszed, nem láttalak
a jegenyefák alatt?
Lopódtál egy nagy halom
dióval a válladon!

Vár rád a gyerekcsoport,
ide add, oda add
a cukrot, a kosarat,
gyere gyorsan!

Bármily csendben lépeget
bakancsod a rét felett,
minden gyerek észrevett
az ablakból tégedet!

Olyan ember vagy te, mint mi,
csak az ég ruhádra hinti
a havat, és ezüst,
csillogó hajad a füst.

Felhőből van a szakállad,
szél tömi meg a pipádat,
rókaprémből van a bundád,
szeretettel gondolunk rád!

Kitesszük az ablakunkba
a csizmát, a cipőt,
mi meg addig elbújunk a
sutban, hogy legyen időd

hozni mindenféle jót,
mazsolát, mogyorót,
s mikulások, gyerekek
cinkostársak legyenek!

Megcsörren a mogyoró
puttonyodban, csuda jó!
Mi már tudjuk, hogy te jössz,
kócnadrágod csupa szössz!

Itt állunk megilletődve
míg a lábad törölöd le,
jól tudod te, illik ez
a mikulás-emberhez!

A kezekben alma, keksz,
bezörögsz, bejöhetsz,
tapsolunk, ámulunk,
soha el nem árulunk!

Minden este feldíszíti
csillagfény a homlokod,
olyan ember vagy te, mint mi,
csak pirosabb és nagyobb!

Móra Ferenc

Mártonka levele

Aranyos nagyapó,
ákom-bákom-mákom,
szíveden kopogtat
kis unokád, Márton.

Szíveden kopogtat
gyöngye kis ujjával,
könnyeket pergető
nehéz bánatával.

Mit ér, amit küldtél,
a szép csengős szánkó?
Az egész határban
régen nincsen már hó.

Aranyos nagyapó,
ákom-bákom-mákom,
tudod-e, mire kér
kis unokád, Márton?

Gyere el mihozzánk,
légy te a Téalapó:
fehér szakálladból
hátha hull majd a hó.

Hátha hull belőle
erdőre, mezőre,
hátha a tavasz még
visszajjed tőle.

Borókás tetejű
kerek halom haván,
hátha repülhet még
csengve-bongva a szán.

Gyere el, nagyapó,
ákom-bákom-mákom,
csókolom a kezed:
kis unokád, Márton.

*Üdvözítő született,
Ünnep van ma, gyerekek!*
Miklya Zsolt

Karácsony

Tordon Ákos

Decemberi köszöntő

Csengő szánon jön a Tél,
jön, jön, nemsokára,
hat hófehér hímszarvas
lesz a paripája,
felhő lesz az országút,
kocsis a hóember,
amerre jár, hull a hó,
köszöntlek, December!

Tél szolgálja, Öreg fagy
vele jön a szánon,
bundát veszek, hadd jöjjön,
így aztán nem bánom.
Szép Zsuzsanna asszonyosság
is jön jégvirággal,
ékszeresen, ragyogón
tündérszép világgal.

Mikulás és Karácsony
ajándékot hoznak,
gyermekszívnek mindenhol
örömet okoznak.

Telnek-múlnak a napok,
álmodik az erdő.
Szilveszterrel búcsúzik
a régi esztendő.

Csengő szánon jön a Tél,
jön, jön nemsokára,
hat hófehér hímszarvas
lesz a paripája,
felhő lesz az országút,
kocsis a hóember,
amerre jár, hull a hó,
köszöntlek, December!

Donkó László

A fenyő éneke

Aggass rám csillagot,
gyertyát is,
fehéret,
lehajtom ágaim,
könnyebben
elérhesd.

Díszítsd fel ezüsttel
öcsédnek,
húgodnak,
megrakott ágaim
elébük
hajolnak.

Mondjatok éneket,
zengőt
és vidámat –,
békeesség reményét
nyújtom a
világnak.

Dénes György

Karácsonyfa

Karácsonyra,
karácsonyra,
bekopog a
karácsonyfa.
Hozza havas
erdők álmát,
Ezeregyéj
ragyogását.

Jön s megáll a
kis szobában,

csupa illat,
csupa bársony.
Feldísztjük
gyöngé ágát,
simogatjuk
zöld ruháját.

Odagyűlünk
mind alája,
s ránk mosolyog
minden ága.

Galambosi László

Nyájhívó

Arany fenyők nyitják
karácsony kapuját,
Pólyabontó bundájukba
ölelik a Jézuskát.

Gyertyákat ültetnek
selymek közé, köre.
Tejcsöppentő csillagokkal
telik a fejőbe.

Hódnak a tornyok,
köszöntik Máriát.
magasztaló furulyások
terítnek tarisznyát.

Szalonnát szel József,
cipő a markában.
Három király, dúdolgatva
térdel a szalmában.

Batyus kos kíséri
nyájhívó pásztorát,
arany fenyők koszorúzzák
karácsony kapuját.

Szalai Borbála

Karácsonyköszöntő

Szállong a hó
pilleszárnyon...
Megjött, itt van
szép karácsony.

Szobánk csupa
gyantaillat,
sziporkázik
sok kis csillag.

Fények gyúlnak
fenyőfánkon:
Isten hozott,
szép karácsony!

Weinrauch Katalin

Karácsonyéj

Szikrázó szép
téli éjen
harang kondul
majd éjfélben.

Csendes éjben
messze hangzik,
utat talál
a szívünkig.

templomba hív
látni csodát:
ma született
kis Jézuskát.

Térdet hajtva
köszönteni,

hogy ím eljött
megváltani!...

Égi gyermek
itt van végre,
gyarló ember
örömére.

Selyem, bársony
helyett szalma
Jézus testét
betakarja.

Szegényeknek
ő királya,
bűneinket
elvállalja.

Szeretetet
kér cserébe,
fogadjuk őt
a szívünkbe.

Szánkból a szó
áldás legyen,
jósándékunk
mindenekben.

Szemünk lássa,
amit ő lát:
magányosan
síró árvát.

Karácsonyév
békességben
vezéreljen
egész évben,

Fülünk hallja,
hogya kérnek
módosabbtól
segítséget.

kisded Jézus
születése
áldást hozzon
mindenkire.

Weinrauch Katalin

Adventi kívánság

Karácsonyi békességre,
a szeretet ünnepére
vágyakozva, tiszta szívvel
készüljetek, emberek, fel.

Adventi zöld koszorúcska,
rajta égő színes gyertya,
libbenő-meleg a lángja,
Jézus üzeni általa:

eljön újra, hogy megváltson,
égi ige belénk szálljon,
hoz ő vigaszt, megbocsátást,
jó embernek örök áldást.

Ne dörögjön most már fegyver,
legyen testvér minden ember,
harangok hívó szavára
szálljon béke a világra!

Hárs Ernő

Karácsony

Zsong a téli erdő,
Nagy a sürgés benne,
Messzi útra készül
A fenyőfa ezre.

Őz és farkas ámul,
Mint szökik a lombra,
Itt is, ott is egy-egy
Kerekfejű gomba.

Beszórnák a felhők
Őket puha hóval,
Madarak díszítik
Szőlővel, dióval.

S miközben a gallyak
Csilingelve ingnak,
Mindegyik facsúcsra
Alászáll egy csillag.

Így indul az erdő
Ezer fénylő fája,
Örömet szerezni,
Szerte a világba.

Bihari Tamás

Fehér álom

A karácsony
fehér álom
álmomat te
álmodnád

Verssé válna
lassan szállva
hópehelyként
hullna rád.

Miklya Zsolt

Ünnep

Üdvözítő született.	Üdvösségünk születik,
Ünnep van ma, gyerekek!	minden nap teljesedik,
Karácsonyfa körül ülnek	ha fiatal, öreg szíve
fiatalok, öregek.	ünneplőbe öltözik.

Benedek Elek

A karácsonyfa

Csingilingi, szól a csengő,
Jertek, fiúk, lányok!
Föl van gyújtva, meg van rakva
A karácsonyfátok.

Csingilingi, szól a csengő,
Arany a csengése,
Aranyosabb, szebb ez mint a
Muzsika zengése.

Csingilingi, szól a csengő,
Vajon kik csengetnek?
Mennyországból az angyalkák
A jó gyerekeknek.

Csingilingi, szól a csengő,
Nyílik már az ajtó,
Cseng a szoba, zeng a szoba
Vidám gyermekzajtól.

Csingilingi, szól a csengő,
Jertek, fiúk, lányok!
Föl van gyújtva, meg van rakva
A karácsonyfátok.

Csendes éj

(Az osztrák Alpok ősi falvában, Oberndorfban hangzott el először 1818-ban. A szöveget Mohr katolikus segédlelkész, a zenét Franz Xaver Gruber kántortanító írta.)

Csendes éj, szentséges éj!
Mindenek nyugta mély,
Nincs fenn más, csak a szent szüle-pár
Drága kisededük álmainál.
Szent Fiú, aludjál,
Szent Fiú, aludjál!

Csendes éj, szentséges éj!
Angyalok hangja kél;
Halld a mennyei halleluját,
Szertezengi e drága szavát:
Krisztus megszabadít!
Krisztus megszabadít!

Csendes éj, szentséges éj,
Szív, örülj, higgy, remélj!
Isten szent Fia hinti reád
Ajka vigasztaló mosolyát!
Krisztus megszületett,
Krisztus megszületett!

Ady Endre

Kis, karácsonyi ének

(Részlet)

Tegnap harangoztak,	Szeretném az istent
Holnap harangoznak,	Nagyosan dicsérni,
Holnapután az angyalok	De én még kisfiú vagyok,
Gyémánt-havat hoznak.	Csak most kezdek élni.

Isten-dicséretre
Mégiscsak kiállok,
De boldogok a pásztorok
S a három királyok.

Én is mennék, mennék,
Énekelni mennék,
Nagyok között kis Jézusért
Minden szépet tennék.

Új csizmám a sárban
Százszor bepiszoklóm,
Csak az Úrnak a szerelmemet
Szépen igazolnám.

Simkó Tibor

Karácsony

Karácsony,
karácsony,
parázs izzik
a rácson,
dala búból,
örömből
korom-égen
dörömből.

Dörömből,
doromból,
csillag hull a
koromból,

jégvirágos
istrángba
galamb húzza
szobánkba.

Gilingel -
galangol,
harang szól a
galambból,
béke zsong a
parázsón,
karácsonyi
kalácson.

Weöres Sándor

Száncsengő

Éj-mélyből fölcseggő
– Csing-ling-ling száncsengő.
Száncsengő – csing-ling-ling
Tél öblén halkan ring.

Földobban két nagy ló
Kop-kop-kop – nyolc patkó.
Nyolc patkó – kop-kop-kop –
Csönd-zsákból hangot lop.

Szétmálló hangerdő
– Csing-ling-ling-száncsengő.
Száncsengő – csing-ling-ling –
Tél öblén távol ring.

Eperjesi János

Karácsony előtt

Szakad a hó	Mélyre búvik a hal
Szakad a hó	Korcsolyázók alatt
Meszeli az utcát	
Fát, iskolát, csúszdát	Idebenn jó
	Idebenn jó
Trappol a ló	Anya azt dúdolja
Trappol a ló	Várunk, kis Jézuska
Még ilyet nem látott	
Pelyhes, puha hámat	Meleg e szó
	Meleg e szó
Befagy a tó	Elszánkózik álomom
Befagy a tó	Holnap megtalálom

László Noémi

Ünnep

Hószakállú nagyapó,
zúg-zizeg az erdő.
Egy a csillag, egy az éj:
égi gyapjúkendő.

Hull a földre, eltakar
házikókat, kertet,
nem kérdezi senkitől:
miért is didergett,

hull a földre, simogat,
jó anyóka-vászon,
felragyog az arcokon,
felragyog karácsony.

Dénes György

Karácsonyeste

Karácsonyeste
fenyőgally ragyog.
A hóésésben
botos pásztorok.
Betlehem küldi
szárnyas csillagát.
Fényben fürösztí
Mária fiát.

Utassy József

Karácsonyfa

Kis szobámba varázsolvá
áll egy fényes karácsonyfa.

Tetejében ezüst torony,
hol maga az Isten honol.

A fa alatt három király:
Gáspár, Menyhért meg Boldizsár

lesik ámuldozva hosszan:
ki tündököl a jászolban?

S virraszt ama csillag fénye
immáron kétezer éve.

Mészely József

Karácsony

Csillagfény a fenyőágon
Itt van újra a Karácsony.

Biztatja a fáradt lelket,
S ácsolja a békességet.

Gyöngé fénye úgy világít,
Távolról is hazaszólít.

Áhítattal zsong az ének
Mindannyiunk kisedének.

Velünk van Ő szívmelegben
S egymást óvó szeretetben.

Szabolcska Mihály

Szálljatok le...

Szálljatok le, szálljatok,
Betlehemi angyalok!
Zörgessetek ma este meg
Minden pici ablakot.
S házikókba, palotákba
Nagy örömet vigyetek:
Boldog, édes ünnepet!

Csengő tél

A tél csengői csengnek, harangoznak a csendnek, vállukon fehér kendők, alusznak mind az erdők.	Alusznak mind az erdők, vállukon fehér kendők, a tél csengői csengnek, harangoznak a csendnek.

Pásztorjátékok

I. Kotta: Nyitnikék, I. félév 109. oldal De nem biztos, hogy kell ez.

Szereplők: 3 pásztor, a gazda, a gazdasszony és egy Örzse nevű leányzó.

Kellékek: kifordított bunda, kucsma, bot a pásztoroknak. Sötét kalap, csizma, mellény, pipa a gazdának; sötét hosszú szoknya, fej-és vállkendő a gazdasszonynak. Tarka szoknya, kendő, bekecs Örsének. Tálon hurka, kolbász, szalonna meg egy kulacs az asztalon.

1. Pásztor: Ma karácsony napja van. Pásztorok, menjünk be a faluba!

2. Pásztor: Jól van, öreg, menjünk!

3. Pásztor: De ki vigyáz addig a bárányokra?

1. Pásztor: Majd az én Örzse lányom. Örzse, Örzse, hol vagy? Gyere gyorsan!

Örzse: Itt vagyok, édesapám!

1. Pásztor: Vedd fel, Örzse, ködmönkédet. Kösd be boglyas fejecskédet. Maradj itt a nyájunknál. Mindjárt visszatérünk már!

Örzse: Igen, édesapám, itt maradok, vigyázok a báránykákra. Ha a faluban egy kis hurkát, kolbászt kapnak, nekem is hozzanak!

Pásztorok: Hozunk, Örzse, hozunk.

(A három pásztor arra megy el, ahol a gazduram, gazdasszony ül, és a többi gyerekekkel együtt éneklük a következő dalt:)

Kis karácsony, nagy karácsony,
Van-e kolbász a padláson?

Ha nincs kolbász a padláson,
Nem ér semmit a karácsony.

Pásztorok: (Köszönnek a gazdának, gazdasszonynak)

Jó napot, gazduram, gazdasszony!
Hurka, kolbász, szalonna,
Pásztoroknak jó volna,
Ha a gazdasszony adna,
Ha a gazdasszony adna.

Gazdasszony: Tessék, itt van jó szalonna, oldalas meg sonka. Gazduram, mozduljon már, hol az a kulacs?

Gazduram (eddig nyugodtan ült, pipázott, most felkel, hozza a kulacsot.)

Tessék, pásztorok, kóstoljátok meg a boromat! (Isznak, majd egyszerre ezt mondják)

Gazduram, gazdasszony, jó napot kívánunk,
telve legyen télen-nyáron
pincéjük, kamrájuk!

(Majd énekelve elmennek.)

A hajnali harangszónak giling-galangója
Hirdetgeti, hogy az évnek itt a fordulója.
Azért friss jó egészséget, bort, búzát, békességet
Mindenkinek bőven, az új esztendőben.

II.

1. Pásztor: (Bekopog és belép.) Engedelmet kérek, hogy bátran bejöttem. Tudom, hogy nem ismernek, de azt is tudom, hogy itten jámbor hívek laknak, engem a nagy hózivatarba ki nem csapnak. Engedjék már meg, hogy az én sonka-lopó pajtásomat behívhassam... Gyere be, te tapsifüles!

2. Pásztor: Jó estét kívánok, lám, én is itt vagyok! Amint az erdő szélén jártam, a farkasok és medvék majd szétrepesztették a subám hátulját. Mivel látták, hogy szegény juhászbojtár vagyok, azért nem

bántottak. Hallom, az Őreg izgását-mozgását, pipaszippantását. Gyere be, vén Koredó!

Őreg: Jó estét kívánok a ház urának és egész családjának!

Bort, búzát, barackot,
Kurta farkú malacot,
Szekerüknek kereket,
Poharuknak feneket,
Hogy ihassunk eleget!

Látom, fiaim, ti jó karban vagytok! Esztek, isztok, öregapátok tejfölös, meggymagos bajszáról nem is gondoltok. Hej, ha én előveszem az egyszer egyenes, kétszer görbe, háromszor göcsörtös botomat, úgy jól tartalak benneteket bottal, borral, pecsenyével és ecetes tökmaggal, hogy a hasatok a hátatokhoz szárad, mint a mátrai görbediszónának!

1. Pásztor: Lassan, öreg, lassan, nem szegény a gazda! Jössz-e velünk Betlehembe?

Őreg: Megyek bíz én Debrecenbe!

2. Pásztor: Tudsz-e öreg, imádkozni?

Őreg: Tudok bizony, álljon odább! (Hatalmas keresztet vet, és közben mondja) Lány cipó, pecsenye, gulyáshús, egy kulacs bor, belém csússz!

1. Pásztor: Nem úgy öreg, nem úgy!

Őreg: Hát hogy, fiam? Taníts meg!

2. Pásztor: Add a kezed!

Őreg: Nesze a lábam!

1. Pásztor: Vess már keresztet!

Őreg: Megegyem a peracet?

1. Pásztor: Az atyának...

Őreg: Az atyádnak...

1. Pásztor: A fiúnak...

Őreg: Hú! A fiúk a juhokkal maradtak!

1. Pásztor: A Szentlélek...

Őreg: Szentebb az én vén lelkem még most is, mint a tiétek!

1. Pásztor: Ámen!

Öreg: Állj meg! És köszönj illendően, ne engem tanítgass!

1. Pásztor: Ne veszekedjete már, Öreg! feküdjünk le, mert fáradt vagyok!

Öreg: Feküdjünk... ki szék alá, ki pad mellé, én pedig a szép leány szoknyája mellé. (Lefekszenek, betakaródnak.)

Ének: Mennyből *az angyal*...

Öreg: közétek vágom a botomat, ha nem alusztok!

Angyalok: Glória!

2. Pásztor: Ha a gazdasszony egy tányér kolbászt hozna!

Angyalok: Glória!

Öreg: Hallod, pajtás, mit mondanak? Túrós gombóca... Ez nekünk volna jó, én felkelek!

Angyalok: Glória!

1. Pásztor: Nem azt mondják, gombóca... oldal kolbász, szalonna, pásztoroknak jó volna! Egy pohár bor melléje, attól szédülne a feje!

Angyalok: Glória! Keljetek fel, megszületett a kis Jézus!

2. Pásztor: (felugrik) Hallod, öreg, angyalszót hallani!

Öreg: Hallom, hallom, hogy a kolbász kukorékol a kéményben!

1. Pásztor: Öreg, vess keresztet!

Öreg: Megegyem a peracet?

2. Pásztor: Mi lelt pajtás, ürgét fogtál?

Öreg: Ó, szerelmes pajtásom, az éjjel álomban a fekete rigók a két lábamnál fogva hordoztak!

1. Pásztor: Hordoztak ám, az ördögök!

2. Pásztor: Ejnye, vén ebadta, farkasordította! Lépek a lábammal a vén szakálladra, botomat rakom mindkét oldaladra! Tudom, megérezed! Még a rókatáncot is eljárod kínodban! Hallod-e hát, megszületett a kis Jézus!

Pásztorok: Pásztorok, keljünk fel! (Énekelve, lassan kimennek.)

Weöres Sándor

Karácsonyi pásztorok

Ki pattogat – durrogat
karikás ostorral?
pitt-patt, dirr-durr,
karikás ostorral?

Ki tülkölget – tutulgat
hosszú ökörzarvon?
Hillu-Hullu,
cifra ökörzarvon?

Ki kolompol – csilingel
kolomppal-csengővel?
klot-klot, csing-long,
kolomppal-csengővel?

Karácsonyi pásztorok,
pásztorok,
azok pattogatnak,
azok durrogatnak,
azok tülkölgetnek,
azok tutulgatnak,
azok kolompolnak,
azok csilingelnek,
zörgetik a kiskapukat,
háborítják a kutyákat,
házról házra járnak,
pohár borért köszöntenek,
kalácsért kántálnak.

Kirje, kirje, kisdedecske

Népdal

+ kotta. Ünnepeink, 215. oldal

Kirje, kirje, kisdedecske,
Betlehemi hercegecske!
Ki miértünk megszületél,
A pokoltól megmentettél.

Jézus ágyán nincsen paplan,
Jaj, de fázik az ártatlan.
Hogy is lehetne dunyhája:
Elveszett a báránykája.

Karácsonynak éjszakáján,
Jézus születése napján
Örüljete, örvendjete:
A kis Jézus ma született.

A kis Jézus aranyalma,
Boldogságos Szűz az anyja,
Két kezével ápolgatja,
Lábaival ringatgatja.

Mészely József

Hószín szárnyon jön karácsony...

Hószín szárnyon jön karácsony,
Gyertyát gyújt a fenyőágon.
Csengettyűi a szeretet,
Akit vártunk, megszületett.

Zengi jámbor áhítattal,
Békességes dallamokkal:
Hószín szárnyon száll karácsony,
Fénylik almán és kalácson...

Kerek Imre

Kisdedváró

Hóban szikrázik
a fenyő –
Szüless meg, Égi
Csecsemő!

Kit jövendölt
angyali szó,
Rád vártunk, jó hírt,
fényt hozó!

Bár csak szénás
fekhely fogad –
mutasd meg kedves
arcodat!

Fáradt szemét
emelve Rád,

vigadhasson
apád, anyád!

Te, kit a világ
úgy remélt:
deríts mosolyra
sok szegényt;

fénykörödben a
Szeretettel: zenghessen hála-
éneket –

harmatgyöngyökkel
koronás,
légy új Kezdet,
új Folytatás!

Csanádi Imre

Karácsony fája

A karácsony akkor szép,
hogyha fehér hóba lép, –
nem is sárba, latyakba...
Ropog a hó alatta.

Beszegődik, beáll csak
szép karácsony fájának;
derét-havát lerázza,
áll csillogva, szikrázva.

Hegyek hátán zöld fenyő,
kis madárnak pihenő, -
búcsúzik a madártól,
őzikéktől elpártol.

Ahány csengő, csendüljön,
ahány gyerek: örüljön,
ahány gyertya, mind égjen
karácsonyi szépségben.

Visky András

Kis éji dal

Karácsony, Karácsony,
Csengettyűszóra
Angyalok szárnya
Vetül a hóra.
Nézd, odafenn, íme,
Szélesre tárva
Csillag-özönben
Ég kapuja!
Mennyek lakója,
Égszemű gyermek
Földi anyának
Karjára ül:
Ég tüneménye,

Hajnali fénye,
Szólni kívánna
Velünk gyermekül.
Karácsony,
Karácsony,
Ablakra kúszó
Téli virágok!
Míntha az éj
Ujja, ím, festene!
Ünnep az égben,
Ünnep az éjben,
Másról dalolni
Mondd, lehet-e?

Donászy Magda

Karácsonyfa, karácsony...

Karácsonyfa, karácsony,
Aranydió az ágon,
Csillagszóró, gyertyafény,
Ég a fenyő ünnepén.

Karácsonyfa, karácsony
Nincs is szebb a világon!
Csilingel a csengettyű,
Szép vagy fenyő, gyönyörű!

A kis Jézus aranyalma

Kotta: Csillagoknak teremtője, 13. oldal

A kis Jézus aranyalma,
Boldogságos szűz az anyja,
Két kezével ápolja,
Lábaival ringatja.

Óh, te dudás, mért szundikálsz,
Fényes az ég, nem kell lámpás,
Fújd fel gyorsan a dudát,
Zengj Jézusnak víg nótát.

Hogy mi is az angyalokkal,
Az együgyű pásztorokkal
Dicséretet mondhassunk,
Tiszteletet adhassunk!

K. László Szilvia

Karácsonyi ének

Karácsonyfa túlevelén kis csengettyű üldögél,
Csengő hangján énekelget, csingi-lingi nevetgél.
Kint a hóban, falu tornyán megkondul a nagyharang,
Zengő-bongó hangon dalol, bimmi-bamm, giling-galang.

Megérkezett szép karácsony, köszöntjük az ünnepet,
Örüljete, nénik, bácsik, örüljete, gyerekek!
Együtt csendül, együtt zendül kiscsengő és nagyharang,
Jó, hogy itt vagy, szép Karácsony, csingi-ling, giling-galang.

Udud István

Mennyből az angyal

Mennyből én, az angyal
lejöttem hozzátok.
Jó pásztorok, keljete fel:
szép nap virradt rátok.

Betlehem városban,
rongyos istállóban
megszületett a Megváltó
valóban, valóban.

Induljatek útnak!
Az a csillag ottan
vezérel majd utatokban,
menjete nyugodtan.

Ne vigyete semmi
mást, csak szívetekben
jószándékot. Köszöntni őt
nem lehetne szebben.

Dicsőség Istennek,
tinéktek békesség.
Vezesd őket üdvösségre,
mennyei fényesség!

Ég a gyertya...

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
karácsonyfa-
gyertya köré
mind ide gyűljék!

Ég a gyertya, ég
el ne aludjék!
Csillagszóró,
száz sziporka
mind ide hulljék!

Ég a gyertya, ég
el ne aludjék!
Béke,
szeretet,
igazság
el sose múljék!

Nagy Gábor

Karácsony

Csendes volt az éj Betlehemben,
Lassan mozogtak csak az árnyak,
hogy el ne ragadják az álmát
A jászolban alvó kis királynak.

A távolból angyali ének
Hangjait lopta el a hűvös szél,
És mindenki, aki hallotta,
Tudta: menny a földdel most összeér.

Később megérkezett néhány pásztor,
Cserzett arcú, mogorva népek.
Köszöntötték az Isten Fiát,
Felzendült ajkukról a szép ének.

Egy fényes csillagot követve
Megjött a három bölcs napkeletről.
Aranyat, tömjént, mirhát hoztak...
És egy darabot is a szívükből.

Néha kinyílt a kisdéd szeme,
és arcáról mosoly sugárzott.
Aki látta, érezte:
Nagyon szereti a világot.

A rozoga kis istállóban
Melyet körbevettek az árnyak,
A bölcsök és a jó pásztorok
Hódoltak a Megváltó Királynak.

Zelk Zoltán

Karácsonyi ének

Nem alszik még kis Jézuska,
lány szalmában fekszik ébren.
Három csillag áll fölötte
mosolyogva fenn az égen.

Így beszélnek, jődögélnek
égi útról, földi útra.
Kis Jézuska jászolóhoz
visz a három csillag útja.

Szól egy csillag két társának:
„Nem mennénk le Jézuskához?
Melengessük, hátha fázik!...
Keljünk útra jászolóhoz.”

És odafent már az ajtón
fűszállal kis bárány tér be
s így szól: „E füvecskét hoztam
én Jézuska örömére.”

Juhász Gyula

Karácsony felé

Szép Tündérország támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megszáll egy titkos, gyönyörű igézet,
Ilyenkor decemberben.

...Bizalmas szívvel járom a világot,
S amit az élet vágott,
Behegeszttem a sebet a szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.

... És valahol csak kétkedő beszédet
Hallok, szomorún nézek,
A kis Jézuska itt van a közelben,
Legyünk hát jobbak, s higgyünk rendületlen,
S ne csak így decemberben.

Kindelmann Győző

Gáspár király aranyai

*Szín: Gáspár, Menyhért és Boldizsár haladnak Betlehem felé;
a magasban csillag ragyog.*

Gáspár: Érzem, nemsokára célhoz érünk.

Menyhért: Éppen ideje, barátaim, fél éve már, hogy útra keltünk a csillagot követve. Sok országon áthaladtunk ezalatt, de végre megláthatjuk a Messiást!

Boldizsár: Gáspár, Menyhért, kérdezhetek valamit?

Gáspár: Ki vele, Boldizsár öcsém!

Boldizsár: Látom a málháitokból, hogy ti is visztek ajándékot a Messiásnak. Megmondanátok, mit?

Menyhért: En mirhát. A Messiás a földkerekség királya, illő tehát, hogy mirhából készült kenetet használjon.

Boldizsár: Minő jól megválasztott ajándék! És te mit viszel, Gáspár bátyám?

Gáspár: Aranyat, csillogó aranyakat.

Boldizsár: Ó, igazán uralkodói ajándék!

Gáspár: No, és a te ajándékod, öcsémuram?

Boldizsár: A legillatosabb arábiai tömjén. Füstje...

(Rablók törnek elő a háttérből és a királyokra támadnak. Amennyire lehet, birkóznak egy keveset, közben a küzdelmet jelző hangok hallatszanak. A rablók végül legyűrik a királyokat, és a színpad egyik sarkába viszik őket.)

Vezér: Jó fogás volt! Végre nem koldusokkal hozott össze a sors!

1. Rabló: *(Egy ruhát fog a kezében):* Nézzétek, mit találtam a szerecsen málhái közt!

2. Rabló: Mutasd, hol? Bizonytal több is van ott!

(Ő is talál egy ruhát, és a magasba emeli.)

Vezér *(mámorosan):* Gazdagok vagyunk! Ugye megmondtam, hogy gazdaggá teszlek benneteket, ha követtetek!

1. Rabló *(Felnyitja Gáspár ládáját.):* Hű, pokolbéli ördögök, ne hagyjatok el! Arany! Egy egész láda arany! *(A többiek köréje tódulnak)*

2. Rabló: Mutasd!

Vezér: El a kezekkel! Aki hozzányúl, kitekerem a nyakát! Tegyetek vissza mindent, a zsákmányt közösen fogjuk szétosztani!

Kisrabló: Mikor?

Vezér: Ne törődj velem, az az én dolgom!

Kisrabló: És a foglyokkal mi legyen? Hagyjuk a sorsukra őket?

Vezér: Nem, az nem lenne szerencsés. Ha kiszabadulnak, még a nyakunkra hozzák a katonaságot.

1. Rabló: *(Késsel a kezében Boldizsárhoz lép.)* Úgy bizony! Legjobb, ha rögtön elvágom a torkukat.

Vezér: Ne, ne, mást mondok én neked! Holnap kihallgatjuk őket, s ha valóban olyan gazdagok, váltságdíjat kérünk értük.

1. Rabló: Hű, az áldóját, ez jó gondolat!

Vezér: Na, hallod! A vezéretetek vagytok...

1. Rabló: Hanem most már ideje vacsorához látnunk! Egész álló nap egy falatot se ettem, s ami még nagyobb baj, egy korty bort sem ittam!

(A rablók letelepszene a földre és enni kezdenek.)

Kisrabló: A foglyoknak nem adunk enni?

Vezér: Hová gondolsz! Ettek ők már eleget életükben, ideje megtapasztalniuk az éhezést!

Kisrabló: Azért mégis...

Vezér: Ne ellenkezz, kölyök, inkább hozz bort! Szomjazom, szomjazom, szomjazom! *(A földet veri.)*

1. Rabló: Én is, én is, én is! *(Szintén a földet veri.)*

2. Rabló: Az öreg iszákjában láttam egy hatalmas bőrkulacsot. Ugorj érte, öcsém!

(A rablók mulatozni kezdenek, közben duhaj zene hallatszik. A Kisrabló időről időre bort tölt kupáikba. Rövidesen lerészegednek, s horkolva elterülnek a földön. Miután minden elcsendesült, a királyok beszélgetni kezdenek.)

Gáspár (Az ég felé mutat.): Nézzétek, a csillagunk...

Menyhért (sóhajtva): Hiába követtük annyi időn át.

Boldizsár: Ne csüggedjete! Gondolkodjunk, hátha megtaláljuk a szabadulás módját.

Kisrabló: Jó uraim, figyeljete!

Boldizsár *(Meglépetten feléje fordul.):* Ki vagy te?

Kisrabló: A nevem nem fontos, segíteni szeretnék rajtatok.

Gáspár: Te akartál vacsorát adni nekünk?

Kisrabló: Ez sem fontos. Elvágom a köteleiteket és menjetek Isten hírével. Tessék, itt vannak a málháitok is.

(Míg beszél, elvágja a köteleket.)

Boldizsár *(feláll):* Miért teszed ezt velünk?

Kisrabló: *(A társai felé mutat)* Tudod, uram, nem régen álltam közéjük. Régebben koldulásból tengettem az életem. Kénytelenségből lettem rabló, de nem tudom megszokni ezt az életet.

Gáspár: Nem is neked való...

Boldizsár: Válaszolj egy kérdésemre, fiam. Azt még csak elfogadom, hogy kiszabadítasz minket, de a málháinkat ugyan miért adod vissza?

Kisrabló: Nem tudom megmagyarázni. Valami belső erő kényszerít rá. Úgy érzem, ezek a tárgyak olyasvalakit illetnek, akitől... hogy is mondjam... képtelen vagyok ellopni. Hanem most már siesetek, uraim, mert ha a társaim felébrednek, végünk van.

Gáspár *(Megfogja a fiú karját.):* Várj csak, fiam. Látom, te más vagy, mint a cimboráid. Tudnál új életet kezdeni?

Kisrabló: Mondtam, uram, hogy nincs rá lehetőségem. *(sóhaj)* Pedig, ha volna egy kis földem, házat építenék, családot alapítanék és békében élnék az emberek közt. Hej, de a nincstelenség a rablók között maraszt!

Gáspár: Nos, én hozzásegítlek a tisztességes élethez. *(Egy maréknyi aranyat vesz elő a ládájából, és a fiúnak adja.)* Tessék, ebből új életet kezdhetsz. menj minél messzebbre innen és váltsd valóra álmaid. *(Az öreg elfordul a fiútól, hogy távozzon.)*

Kisrabló *(Gáspár után nyúl.):* Uram... Uram... Én...

Gáspár: Ne mondj semmit. Siess, kelj útra, hogy mielőbb biztonságban légy!

(A királyok és a Kisrabló más-más irányba eltávoznak.)

Boldizsár: Mondd, Gáspár bátyám, miért adtál egy kisebbsajta vagyont a fiúnak? Lehet ugyan, hogy megérdemelte, de tudtommal az aranyakat a Messiás királynak szántad!

Gáspár: Neki, neki, de maradt még elég a ládámban. Te is hasonlóképp tettél volna, nemde?

Boldizsár: Hát...

(Egy férfi, egy nő és egy gyermek jelennek meg a színpadon. A férfi a gyermeket rángatja. Az asszony kétségbeesetten jajgat; amikor meglátja a királyokat, eléjük szalad.)

Asszony: Jó uraim, segítsetek!

(Menyhért elé térdel.)

Ez az ember el akarja venni a gyermekem! Az egyetlen gyermekem! *(Közben az uzsorásra mutat.)*

Menyhért *(Zavartan köhint.):* Állj fel, asszony, ne térdelj előttem.

(Mindketten az uzsoráshoz mennek.)

Hagyd a gyermeket, mit akarsz tőle?

Uzsorás: Menj utadra, idegen, ne avatkozz a dolgunkba! Én csak törvényadta jogaim szerint járok el.

Menyhért *(Az asszonyhoz):* Igaz ez?

Asszony: Törvény, törvény... Miféle törvény az, mely erőszakkal elszakítja a gyermeket anyjától?!

Menyhért: Miért, mi történt?

Asszony: Ez az ember huszonöt aranyat kölcsönzött nekem az elmúlt őszön, s most ötvenet követel vissza.

Uzsorás: Hogyne követelnék! Hiszen ebben állapotunk meg! Itt az írás róla. *(Az íráskjából elővesz egy papírt.)*

Menyhért *(Az uzsoráshoz.):* Ne haragudj, nem értem... Ezért rángatod a gyereket?

Uzsorás *(Végigméri Menyhértet.):* Igen messziről jöhetsz, idegen, ha nem ismered a szokásainkat. Törvényeink szerint ha az adós nem tud fizetni, ő vagy a gyermekei eladhatók rabszolgának.

Asszony *(Térdre esik az uzsorás előtt és megragadja a kezét.)* Könyörülj rajtunk! Csak egy kis haladékot kérünk! Vagy engem adj el rabszolgának!

Uzsorás *(Gúnyosan):* Téged? Érted ugyan nem sokat kapnék! Hanem a fiad... Egészséges, kemény húsú gyermek...

Asszony: Engedd el őt! Ne nyúlj a fiamhoz!

(Magához szorítja a gyermeket, aki sírni kezd; közben az uzsorás ismét megragadja őt.)

Boldizsár *(Fenyegetően az uzsoráshoz lép.):* Engedd el a fiút!

Uzsorás *(Ijedten hátrál.):* Ne... Ne... Mit akarsz tőlem, fekete idegen?

Boldizsár: Majd mindjárt megtudod!

Uzsorás: Me...menj a do...dolgodra. Hallod?!

Gáspár: Hagyd, Boldizsár öcsém...

(Az uzoráshoz) Mennyivel tartozik neked az asszony?

Uzsorás: Amint mondtam volt, pont ötven arannyal. Se többel, se kevesebbel.

(Gáspár kiszámol a ládájából ötven aranyat és az uzoráshoz lép.)

Gáspár: Tessék, a pénzed.

(Az uzorás mohón elveszi, majd értetlenkedő hümmögések közepette megszámolja.)

Uzsorás: Megvan... Kétségtelenül megvan. Ki vagy te, uram?

Gáspár: Menj utadra...

Boldizsár *(Az uzoráshoz):* Hohó, várj csak! Az írás... Add vissza a kölcsönszerződést az asszonynak, nehogy eszedbe jusson még egyszer behajtani az adósságát.

Uzsorás: Ó, igen... Majd elfelejtettem. Hova is tettem?

Boldizsár: Az iszákod...

Uzsorás: Ó, persze, persze, tessék.

Boldizsár: Úgy, most már mehetsz.

(Boldizsár átveszi a papírt és az asszonynak adja.)

Asszony *(Gáspárhoz):* Uram... Uram... Köszönöm! Izrael Istene, az én Istenem áldjon meg téged jószágodért!

Gáspár: Hagyd el, jó asszony... Csak azt tettem, amit mindenki megtett volna a helyemben. Fogd a gyermeked és térjtek haza.

Mi is megyünk a magunk útjára, hisz mielőbb célhoz szeretnénk érni. *(Mindenkire el.)*

Menyhért: Gáspár, Gáspár, nem lesz ennek jó vége. Ha így folytatod, egy árva aranyad sem marad, mire megérkezünk!

Gáspár: Mit tegyek? Nem tudom tétlenül nézni, ha valaki szükségét szenved.

Menyhért: Szép, szép az adakozás, de nézd meg, hogy kin segítesz! Nem mindegy ám az!

Gáspár: Lehet, hogy igazad van, barátom, de tudod, a szívem nem személyválogató. *(Ahogy haladnak, az út mentén egy fekvő embert pillantanak meg.)*

Boldizsár: Nézzétek, egy férfi! (Odamegy és a cipője orrával megböki.) Kelj fel, atyafi, mit csinálsz a földön?

Menyhért: Hagyd őt, biztosan leitta magát az éjjel.

Gáspár (*Lehajol az emberhez.*): Ha egy szerencsétlenül nem akarunk segíteni, ráfogjuk, hogy részeg.

(A férfi felnyög)

Mi történt veled, barátom? Véres az arcod!

Utazó: Útonállók... törtek rám. Összeverték... mindenem elvették, aztán itthagytak az úton. Vízet... az Úr nevében kélek, adj innom!

(*Gáspár megitatja.*)

Fél napja fekszem itt, de az erre járók rám sem hederítenek. Reggel egy kereskedő ment el mellettem, ám amikor észrevett, tüntetően felnézett az égre és arról beszélt a szolgájának, hogy nemsokára esni fog. Aztán egy pap jött, ő meg hirtelen lesütötte a szemét, imába mélyedt és úgy haladt el mellettem. (*Iszik még.*)

Látom, idegenek vagytok...

Gáspár: Messze keletről jöttünk. Fel tudsz állni?

(Az utazó megpróbál felállni, de visszaesik.)

Utazó (sziszegve): Azt hiszem, megrándult a bokám... Minden tagom fáj.

Gáspár (Int Boldizsárnak.): Segíts!

(Két oldalról felsegítik az Utazót.)

Az imént egy fogadó mellett haladtunk el. Elviszünk oda, s ott néhány napig megszállhatsz. A fogadás azalatt jó pénzért ápolni is fog.

Utazó (megáll) Szép, szép, uraim, de egy árva garasom sem maradt. Hiába megyünk a fogadóba, elől bevisztek, hátul kidobnak.

Gáspár: Nyugodj meg, barátom, én majd beszélek a fogadóssal. (*A fogadóhoz érve bezörgetnek.*)

Fogadás (*Földig hajol.*): Ó, minő megtiszteltetés! Fáradjatok beljebb, uraim, fogadóm minden igényeteket kielégíti.

(Menyhért és Boldizsár bekísérik az Utazót.)

Gáspár: Nem, nem szállunk meg nálad. Az út mentén találkoztunk egy szerencsétlenül járt utazóval, akit rablók fosztottak ki. Őt hoztuk ide, hogy megszálljon nálad, míg erőre kap.

Fogadós: Hogyan? Őt vitték be a társaid? Nem, kódisokat nem fogadok be a házamba! Akit kifosztottak, az nem tud fizetni... Vigyétek innen az embert, vagy magam dobom ki!

Gáspár: Várj, tisztelt fogadós, még nem említettem, hogy az Utazó szállásáért én fizetek.

Fogadós (meghajol): Ó, az más, uram, így már egészen más.

Gáspár: Mennyit kérsz az itt-tartózkodásáért és az ápolásáért?

Fogadós (*ravaszul*): Lássuk csak... Mondjuk kétheti szállás az tíz arany, az ételmezés öt. A betegápolás kötszerrel és kenetekkel húsz arany, s mivel a rendkívüli helyzetre való tekintettel külön szolgálót is fel kell fogadnom, az még harminc ezüst. Ez összesen annyi, mint negyven arany és harminc ezüst.

(Menyhért és Boldizsár eközben kijönnek.)

Menyhért (*gúnyosan*) Elvétted a számolást, tiszteletre méltó fogadós. Csak harmincöt arany, csak harmincöt.

Boldizsár: Egyébként is... Azt hiszed tán, hogy egy hadsereget szállásolunk el nálad?

Fogadós: Uraim, uraim, ne vesszünk össze öt aranyon, mi az nektek? Különb is olyan olcsón számoltam mindent, hogy nekem is többbe van...

Menyhért: Orcátlan!

Gáspár: Hagyd, Menyhért. (*Kiszámolja a pénzt.*) Tessék, és itt van még tíz arany, ha előre nem látható kiadásaid lennének.

Fogadós (*mézesmázosan*): Nemeslelkű vagy uram és jóságos! Miben állhatok még rendelkezésedre?

Gáspár: Mi most tovább megyünk, de az Utazónak ne szólj arról, hogy ki fizetett a szállásért. Maradjon titok.

Fogadós: Izrael Istene vezéreljen utatokon, nemesuraim! Életem végéig emlékezni fogok nagylelkűségetekre!

(*Mindenki el.*)

Rövid némajáték következik zenei aláfestéssel. A három király továbbhalad Betlehem felé, s útközben többször is szerencsétlenül járt emberekkel találkoznak: egy csoport leprással, egy földön heverő

bénával, egy vak koldussal stb. Gáspár mindannyiszor kinyitja ládáját és csengő aranyakkal ajándékozza meg a rászorulókat. A némajáték végére kiürül a láda.

Menyhért (*Az égre mutat.*): Nézzétek, megállt a csillag! Célhoz értünk! Halljátok, megérkeztünk!

(*Belépnek József és Mária házába.*)

Boldizsár: (*körülnéz*) Üdv e ház lakóinak!

József: Isten hozott benneteket. Mi járatban vagytok?

Menyhért: Az újszülött Messiás királyt keressük. Láttuk csillagát napkeleten, eljöttünk hát, hogy hódoljunk előtte.

Mária: Gyertek közelebb, itt fekszik a gyermekem. (*mutatja*)
(A királyok a jászolhoz mennek és leborulnak.)

Boldizsár (*felegyenesedik*): íme, tömjént hoztam neked, nagy király. Ha majd felnősz és országos gondok nyomasztanak, e tömjén illata feledtessen el veled minden bajt és nehézséget.

Menyhért (*felegyenesedik*): Mirhát hoztam neked, királyom, a legjobb fajtából. Országunkban csak a legelőkelőbbek engedhetik meg maguknak, hogy ebből készült kenetet használjanak. Úgy érzem, ez méltó ajándék a te nagyságodhoz.

Gáspár: (*akadozva*) Ez a láda... tele volt arannyal... amikor elindultam. Útközben azonban... (*feláll*) Tudjátok, utunk során oly sok szegénnyel és rászorulóval találkoztunk, és nekem mindegyiken megesett a szívem. Nem tudtam hidegen nézni a nyomorúságukat. Így aztán, mire ideértünk, semmi sem maradt az aranyakból...

József: Nincs okod szégyenkezni. Hidd el, Jézus számára a te szétoztott aranyaid tán értékesebbek minden más ajándéknál.

Gáspár: Csak vigasztalni akarsz... Szégyenszemre üres ládával kell a világ királya előtt állanom!

(Kinyitja a ládát, mely tele van aranyakkal.)

Uram, Isten!!! (*Térdre esik.*) Megbolondultam tán, vagy az ördög incselkedik velem?!

(Boldizsár melléje lép.)

Boldizsár: Káprázat!!! A láda tele van arannyal! Gyere, Menyhért, nem hiszek a szememnek!

Menyhért: Csoda történt! Ez csoda! *(Az aranyak közé markol és az ujjai közt visszapergeti a ládába.)*

Gáspár *(A jászol elé borul.):* Uram... Uram... Uram...

Hang *(Mikrofonnal kierősítve, „mennyei hang” hatását keltve.)*
Emeld fel a fejed, Gáspár! Amit egynek a legkisebbek közül tettél, azt nekem tetted! Amit azoknak az embereknek adtál, azt nekem adtad! Számomra a te elosztott ajándékod a legértékesebb!

Abban a pillanatban, amint elhal az utolsó szó, felhangzik Händel Messiás című oratóriumából a Halleluja kórus.

Juhász Gyula

Karácsony felé

Szép Tündérország támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megszáll egy titkos, gyönyörű ígézet,
Ilyenkor decemberben.

...Bizalmas szívvel járom a világot,
S amit az élet vágott,
Behegeszttem a sebet a szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.

... És valahol csak kétkedő beszédet
Hallok, szomorún nézek,
A kis Jézuska itt van a közelben,
Legyünk hát jobbak, s higgyünk rendületlen,
S ne csak így decemberben.

*Esztendő, esztendő,
Édes új esztendő,
Szépből, jóból benned
Legyen elegendő!*

Benedek Elek

Szilveszter – Újév

Kányádi Sándor

Ballag már

Ballag már az esztendő,
vissza-visszanézve,
nyomában az öccse jó,
vígán füttyörészve.

Beéri az öreget,
s válláról a terhet
legényesen leveszi,
pedig még csak gyermek.

Lépegetnek szótlantul
s mikor éjfél eljő,
férfiasan kezét fog
Múlttal a jövődő.

Páskándy Géza

Újesztendő reggelén

Reggel korán – újesztendő,
tollal teli dunyhabendő –
jó meleg, jó meleg,
ma kicsit később kelek.

Tiszta pitvart,
sose ótvart,
ügyes kezet, leleményt,
nem pörsenést, kelevényt.

Nézem, milyen hosszú hurka,
pedig az élete kurta,
s kacsingat rám gömbölyded
orcája a gömböcnek.

Mosoly, ne légy mostoha,
szeressen az iskola,
barátok is – szívesen,
s könyvecskéim színesen.

Mit kíván, mit kíván
kinn a zörgő kicsi szán?

Mit kíván, mit kíván
egyebet a kicsi szán?

Amit kíván, meglesz százszor,
ni, már ugrom is az ágyból.

Weöres Sándor

Népdal

Adjon isten füvet, fát,
Tele pincét, kamarát,
Sok örömet e házban,
Boldogságot hazánkban
Ebben az új évben!
Elmondanám, nincs bundám,
Mert nem hagyott nagyapám.

Weinrauch Katalin

Szilveszter

Fenyők szegik útját,
megy az óév, csoszog,
elfogytak sorjában
naptárból a napok.

Sivító kismalac
kunkori farkára
jól illik ilyenkor
szerencsepántlika.

Utolsónak maradt
ez a nap: Szilveszter.
Éjfélről új évet
köszönt minden ember.

Aki azt megfogja,
markában szorítja,
csokornak kötheti
szerencsepátkóra.

A távozó évtől
búcsút majd úgy vesznek,
szép legyen emléke
vidám Szilveszternek.

Szerpentin kanyarog,
szikráznak a fények,
csilingelő szánok
friss hóban repülnek.

Mókázva kísérik
az öreg év útját,
trombiták harsognak:
teli szájjal fűjják.

Majd mikor az órák
elütik az éjfél
megtorpan az idő:
ez az év véget ért.

Ámde születik
helyében egy új év,
boldogan köszöntjük:
BÚÉK, BÚÉK, BÚÉK!

Balázs Anna

Gyermekszilveszter

Szereplők: Anya, Zoli és Ildi

Zoli: (Egy papírosra jegyezget. Félhangon:) Robi és Tibi

Ildi: Meg Marcsi, Edit, Zsuzsi

Zoli: Lassabban, nem győzöm írni. (Felnéz) Mondd, te már szóltál, kottyantottál valamit anyunak?

Ildi: Se nem szóltam, se nem kottyantottam. Úgy gondoltam, majd együtt. Úgy nagyobb az esélyünk.

Zoli: Pedig ez nem vall rátok, lányokra. Ti mindig mindent időnap előtt kikotyogtok.

Ildi: Bátyuskám, ha sértegetsz, akkor nem fogom támogatni a kiváló ötletedet. Nekem akkor is lesz hova mennem...

Zoli (epésen): Nagymamához, a dunnabálba, mi?

Ildi: Kezdesz kiállhatatlan lenni...

Anya (Be): Mi az, csak nem marakodtatok?!

Zoli: Ááá, dehogy! (Átfogja Ildi vállát.) Inkább van egy remek ötletünk. Igaz-e, húgocskám?

Ildi (felvillanyozva): Igazán nagyszerű ötlet, hallgasd csak meg, Anyu!

Anya: Nos, halljam, mit eszeltetek ki már megint?

Zoli: Rendeznénk egy olyan... olyan gyermek-szilveszterezés-félét... és meghívnánk rá azokat a pajtásokat, akiknél szülinapoztunk.

Ildi: Nagyszerű lenne...

Zoli: És eredeti!

Anya: Az éjszakázás nem nektek való, gyermekeim. Hogy is jutott ilyesmi az eszetekbe?

Zoli: De mi délután tartanánk meg...

Anya: Az már más! És kiket hívnátok meg?

Zoli: A legjobb pajtásainkat!

Ildi: Csak a legjobb pajtásainkat!

Anya: Sejtem már...

Zoli: Hát először is Terit meg Ferit, Robit, Tibit, aztán Lacit és Marcsit...

Ildi (közbevág, hadarva): Sanyit, Sárit, Klárit, Valit és Lalit feltétlenül.

Anya: Álljon meg a menet, gyerekek! Hány ez összesen?

Ildi: Csak tizenhat! Hidd el. Anyu, nem sok... No meg, persze, mi ketten.

Zoli: Nem is sok, mert ha meggondoljuk...

Anya: Ha pedig jól meggondoljuk, rájövünk, hogy ennyien nem fértek be a lakásba.

Ildi: Sok jó ember elfér kis helyen!

Anya: A jószágotokat most hagyjuk! Inkább arra gondoljatok, hogy ennyien tönkretennétek a bútorokat.

Zoli: Dehogy! Kivinnénk őket. Úgyis rájuk fér egy kis újév előtti szellőztetés.

Anya: Akkor mire ülnétek?

Ildi: A szőnyegre, kispárnákra...

Zoli (mutatja): Így... törökülésben!

Anya: Ennyi személyre mégsem készíthetek...

Zoli: Egyezzünk meg, anyu! Te csak kilenc személyre készíts, mi pedig szerények leszünk: a lányok negyed adagot, a fiúk meg háromnegyedet fogyasztanak.

Ildi (enyhe gúnnyal): Hogy nekem milyen okos bátyám van...!

Anya: És mi lenne, ha mégis kihagynátok valakit?

Zoli: Feszültségi állapot! Bárkit is kihagyni lehetetlen! Jól tudod, Anyu, hogy Teri, Feri, Józsi és Zsuzsi itt laknak a házban. Mi lenne, ha...

Ildi: Úgyis megtudnák... Valiéknál voltunk. Attilát meg Katinát is feltétlenül meg kell hívnunk – a lemezeik miatt.

Anya: Értem... Mindent értek. tehát senkit sem lehet kihagyni? Ha arra gondolok, mekkora rumli lesz itt, minden hajam szála égnek áll...

Ildi: Sebjaj, anyu, most úgyis ez a legmodernebb frizura!

(Kintről füttyszó, elnyújtott kiáltás: Zoliiii!)

Zoli: Ez meg Misi és Andris...

Ildi: A két legmókásabb fiú a suliból.

Zoli: És pont őket felejtettük ki a névsorból!

Ildi: Bevesszük őket utólag. (Hízelegve) csak még kettő... ugye, Anyu, az már igazán nem árt a... hajadnak?!

Anya (megadással): Hát legyen! De most már végleg zárjátok le azt a névsort, mert ha lenne miből, még kibérelhetném számotokra a vásárcsarnokot.

Ildi: De ugye, Anyu, ha netán még többen leszünk, akkor kibérelted?

Anya: Mi... micsodát?

Ildi, Zoli: Hát a vásárcsarnokot!

K. László Szilvia

Óév-búcsúztató

Elbúcsúzik ma az óév,
Itt az újév napja,
Visít a sok naposmalac,
Harsog a trombita.
Repülnek a csillagszórók,
Szól a vidám zene,
Legyen ez az idei év
Szerencsével tele!

Osvát Erzsébet

Jókedvű köszöntő

Tele a tarisznyám
tréfával, jókedvvel.
Csombékot kötök rá,
hogy el ne szökhessen.

Az új esztendőre
tartogatom kincsem,
aki búval bélelt,
annak adok ingyen.

Gyertek, ti kesergők,
ez mind a tiétek.
Jó szívvel kínálok,
itt van, hát vigyétek!

Marad magamnak is,
nektek is jut bőven.
Legyen jókedvetek
az új esztendőben!

Benedek Elek

Újévi köszöntők

Madárka, madárka,
Csácsogó madárka,
Szállj ide, szállj ide,
Házunk ablakára.

E háznak tájékán
A bú meg se álljon,
Soha se is lássuk,
Olyan messze szálljon!

Szállj ide, szállj ide,
Szépen csicseregd el,
Amit szívem érez
Újesztendő reggel.

Kicsike vagyok én,
Nem mondhatok sokat,
De nálamnál senki
Nem mond szebbet, jobbat.

Áldja meg az Isten
E háznak lakóit,
Édes szüleimet,
Hozzá tartozóit.

Esztendő, esztendő,
Édes új esztendő,
Szépből, jóból benned
Legyen elegendő!

Újévi köszöntő Kotta, 73. oldal

Népi újévi köszöntők

Adjon az Úristen
ennek a gazdának
két szép tehenet,
tejet, vaját eleget!
Hadd süssenek rétest
szegény regőlőknek,
haj, regő, rejtő!
Azt is megadhatja
az a nagy Úristen.

Adjon az Úristen
ennek a gazdának
két szép ólat,
száz kismalacot.
Az egyikből kifussanak,
a másikba befussanak!
haj, regő, rejtő!
Azt is megadhatja
az a nagy Úristen.

Adjon Isten minden jót!

Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben,
Jobb időt, mint tavaly volt,
Ez új esztendőben.
Jó tavaszt, őszt, telet, nyárt,
Jó termést és jó vásárt
Ez új esztendőben.

Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben,
Drága jó bort, olcsó sót
Ez új esztendőben.
Jó kenyeret, szalonnát
Tizenkét hónapon át
Ez új esztendőben!

Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben,
Zsíros esőt, kövér hót
Ez új esztendőben.
Bő aratást, szüretet,
Egészséget, jókedvet
Ez új esztendőben.

Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben,
Vegye el mind a nem jót
Ez új esztendőben.
Mitől félünk, mentsen meg,
Amit várunk, legyen meg
Ez új esztendőben!

Csillagoknak teremtője KOTTA: 26, 27,28.o.

*

Boldog új évet,
Bort, búzát, barackot,
Kurta farkú malacot,
Szekerembe kereket,
Köcsögömbe feneket,
Poharamba vörös bort,
Hogy ihassunk bőven
Az új esztendőben!

*

Kicsi vagyok, székre állok,
onnan egy nagyot kiáltok,
hogy mindnyájan meghalljátok,
boldog új évet kívánok!

*

Komatálat, bablencsét,
kívánok jó szerencsét!
Cifra bundát, cifra szűrt,
teli pincét, teli csűrt,
fehér cipót, piros bort,
januárra disznótort!

*

Újév napján ángyomasszony keresi a kulcsát,
Ki akarja nyitni kis pénzesládáját,
Pajtásom markába akarja nyomni a fényes krajcárját.
Boldog új évet kívánok!

Szalai Borbála

Újévi kívánság

Tiktakolva
jár az óra –
pergeti a percekét,
mutatója
nesztelenül
éjfél felé lépeget.

Tizenkettőt
üt az óra –
s a várt vendég beköszön:
fenyőfákon
gyertyák gyúlnak –
minden csupa fényözön...

Útra készen
áll az óév:
vállra vette batyuját,
szolgálatát
hamarosan
új esztendő veszi át...

Hozzon ez az
új esztendő
békességet, örömet,
hogy mindenütt
boldogságban
nőjenek a gyerekek!

Weöres Sándor

Újévi jókívánságok

Pulyka melle, malac körme,
liba lába, csőre –
Mit kívánjak mindnyájunknak
az új esztendőre?

Tiszta ötös bizonyítványt,
tiszta nyakat, mancsot,
nyárra labdát, fürdőruhát,
télre jó bakancsot.
Tavasza sok rigófüttyöt,
hóvirág harangját,
őszre fehér új kenyeret,
diót, szőlőt, almát.

A fiúknak pléh harisnyát,
ördögbőr nadrágot,
a lányoknak tút és cernát,
ha mégis kívásott.

Hétköznapra erőt, munkát,
ünnepre parádét,
kéményfüstbe disznósonkát,
zsebbe csokoládét.
Trombitázó, harsonázó,
gurgulázó gégét,
vedd az éneket a szádba,
ne ceruza végét.

Teljék be a kívánságunk,
mint vízzel a teknő,
mint negyvennyolc kecske lába,
százkilencvenkettő.

Kányádi Sándor

Fülig-kucsma

Fülig-kucsma, gyapjúkendő,
ideért az újesztendő,
a csizmáján csengő patkó,
a subáján araszos hó.
Hú, de jó, az a jó.
De azért, hogy meg ne fagyjon,
ki teheti, ajtót nyisson,
engedje be, be-be-be,
ide a jó melegbe.

Ferenczes István

Újévköszöntő

Szép vagy, mint a fehér fenyő,
hótól tiszta, fátyolos,
szép menyasszony, újesztendő,
békét, békességet hozz.

Ne légy te arannyal zengő,
ezüst fénytől mámoros,
búvópatak, újesztendő,
békét, békességet hozz.

Bolyhos, szelíd báránfelhő,
mint a búzta, mint a rozs,
kenyerünkhöz, újesztendő,
békét, békességet hozz.

Jöjjön hozzánk el az erdő,
mikor hideg záporoz,
pásztortüzes újesztendő,
békét, békességet hozz.

Krumpliföldünk áldja eső,
fű se legyen árva, rossz,
a házunkba, újesztendő,
békét, békességet hozz.

Tisztaság légy és levegő,
áldott hó álmainkhoz,
légy a hazánk, újesztendő,
s békét, békességet hozz.

A CSODAPATIKA

Jelenet Lázár Ervin elbeszéléséből

Szereplők: Rimapénteki Rimai Péntekh, Az Első Vevő, Mesélő

Szín: Rimapénteki Rimai Péntekh vadonatúj patikája Rimapéntek főterén

AZ ELSŐ VEVŐ: (Benyit a patikába.) Jó napot kívánok! Egy doboz aszpirint, legyen szíves!

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH (megbántottan) Hogy-hogy aszpirint?! Mit képzelsz, hol van?

AZ ELSŐ VEVŐ (Főlemeli a hangját.) Hogyhogy mit képzelsz? Talán nem az van kiírva a maga boltjára, hogy patika?!

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH: De az.

AZ ELSŐ VEVŐ: Akkor meg mit ordítózik, ha aszpirint kérek? Hol kérjem, ha nem a patikában?

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH: Az is ki van írva, hogy ki a cégtulajdonos.

AZ ELSŐ VEVŐ: Mit érdekel engem a cégtulajdonos? Nekem aszpirin kell, és kész.

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH: Csak nem képzelsz, hogy egy Rimapénteki Rimai Péntekh vacak aszpirinemet, fejfájás elleni porokat, lázcsillapítókat, lábizzadásgátlókat és popsikenőcsőket árul?!

AZ ELSŐ VEVŐ: Mi a szösz árulna mást egy patikában?

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH (Kissé lecsillapodva.) Embernek fia, ez nem a test, ez a lélek patikája.

AZ ELSŐ VEVŐ (érdeklődéssel) Lelki bajok ellen?

RIMAPÉNTÉKI RIMAI PÉNTEKH: Igen. (Elpárolgott a mérge, szinte kedvesen.) Tisztelt barátom, mivel ön az első vevőm, bármit vásárol, ingyen kapja. Válasszon!

AZ ELSŐ VEVŐ (Izgatottan toporog.) Hogy őszinte legyek, nem pontosan értem, hogy mire lehet gyógyszert kapni az ön pati-

kájában... bár reménykedem... de reményeimet ki sem merem mondani.

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: (biztatóan) Mondja csak bátran!

AZ ELSŐ VEVŐ: Netalán irigység, gőg, nagyképűség, gyáva-ság, káröröm, rosszindulat...

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH (Átszellemült arccal bólogat.) Meg kicsinyesség, kapzsiság, nagyravágyás, álszerénység, alamusziság, lustaság, torkosság, tohonyaság, lelki restség, pénzsó-várság és mindenféle gonoszság, eltévelyedés és átok ellen vannak írtjaim, balzsamjaim, cseppjeim és pasztilláim.

AZ ELSŐ VEVŐ: Ez nagyszerű! Uram, bocsásson meg, hogy az előbb emeltebb hangot merészelttem megengedni magamnak. Akkor még nem tudhattam, hogy ön egy zseni, az emberiség meg-mentője. Egyúttal az én megmentőm is. Házsártosság ellen is van gyógyszere?

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: (gyanakodva) Van.

AZ ELSŐ VEVŐ: (Tapsikolva és ugrándozva) Tetszik tudni, van egy házsártos, irigy, lusta és nagyképű feleségem, egy kicsinyes, kapzsi napam, egy torkos, tohonya, pénzsóvár ipam, egy alamuszi ángyikám, egy kárörvendő bácsikám, mindnek kérek, ami jár, ír, balzsam, pasztilla egyre megy, csak használjon.

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: (A feje búbját vakar-va.) Van egy bökkenő.

AZ ELSŐ VEVŐ: Engem már semmi meg nem akadályoz, hogy megmentsem a feleségemet, ipamat, napamat, ángyikámat, bácsikámat... Mindenre hajlandó vagyok a gyógyszerekért. Halljam azt a bökkenőt!

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: Annyicska csak, hogy a gyógyszert mindenki magának kell kérnie a bajára, különben nem használ.

AZ ELSŐ VEVŐ (leforrázva): Úgy érti...

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: Úgy.

AZ ELSŐ VEVŐ: Hát azt várhatja!

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: Mit?

AZ ELSŐ VEVŐ: Hogy, mondjuk, a feleségem idejőjön, és gyógyírt kérjen irigység, butaság, házsárt és nagykép ellen a saját maga számára.

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: Már miért ne történhetne meg?

AZ ELSŐ VEVŐ: Mert azt hiszi saját magáról, hogy jóindulatú, szerény, szorgalmas. Éppen hogy rólam állítja, hogy irigy, lusta, veszekedős és nagyképű vagyok.

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: (készszégesen): Szívesen állok rendelkezésére, kérjen csak akármelyik ellen, egy szempilantás alatt meggyógyul.

AZ ELSŐ VEVŐ: Csak nem képzeli, hogy igaz?! Méghogy én irigy?! Méghogy én lusta?! Méghogy én nagyképű?! Nevetséges!

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH: De veszekedősnek csak veszekedős. Velem is mindjárt veszekedni kezdett, ahogy belépett.

AZ ELSŐ VEVŐ: ÉN?! Ember, maga veszekedett! Legjobb lenne, ha beszedne valamit veszekedősség ellen a híres gyógyszereiből. Tablettát, irt, balzsamot.

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH (ordít): Maga nagyképű fajankó! Takarodjon innét, mert úgy kivágom, mint a sicc!

AZ ELSŐ VEVŐ: Nahát! Méghogy kivág! Szép kis patika, mondhatom! Ide se jövök többet! (Kirohan, és nagy dérrrel-durrall becsapja maga után az ajtót.)

RIMAPÉNTEKI RIMAI PÉNTEKH (fennhangon): Hátha mégis igaza van, és be kellene vennem egy hirtelen harag elleni tablettát. Ugyan! (legyin.) Nem hirtelen harag ez, egyszerűen csak igazságosság. Igazságos vagyok, annyi az egész. Abból meg kár volna kigyógyulnom.

MESÉLŐ: (Lassan be.) Nem is vett be semmilyen tablettát. Leült, várta a vevőket. Jöttek is, de mind másnak akart venni a balzsamokból, írokból, tablettákból. Saját magának egyik sem. Minek, hiszen nekik aztán semmi hibájuk sincs!

Lassan-lassan el is maradoztak a vevők. Nem akadt senki Rimapénteken, aki elismerte volna magáról, hogy nagyképű, rosszindulatú, irigy, kétszínű, kicsinyes, kapzsi, nagyravágyó, álszerény, alamuszi, torkos, tohonya, pénzsóvár, lelki rest. Nem tudom, ha te Rimapénteken laksz, elmentél volna-e Rimapénteki Rimai Péntekh patikájába valamilyen gyógyszerért? Igen? Nem?

Mert így bizony fölkapott az álla szegény csodapatikusnak. Írjai megpenészedtek, balzsamjai megpimpósodtak, tablettái szétporladtak, ő maga meg bűvában-bánatában elbujdosott, ma sem tudja senki, hol lakik, mit csinál – hacsak Bab Berci nem. De ő mélyen hallgat felőle.

*Szabad a tánc,
bolondulj!*

Mészely József

Farsang

Weöres Sándor

Magyar etűdök 72.

Szól a zene,
megy a tánc, a nóta,
perdül-fordul
Anikó, Zsuzsóka.
Kecskedudán
fújom én a nótát,
táncba viszem
Anikót, Zsuzsókát.

Minek búsul a legény magába,
még fészket rak a veréb a hajába.
Járd a táncot szaporán forogva,
nem rak fészket a veréb a hajadba.

Sohsevolt király bánata

Szín: A királyi ház trónterme, középen a díszes trónszék áll, ott ül hortyogva Sohsevolt király.

Udvari Bolond: *(bebukfencezik, majd megáll a király előtt)*
Nyugodt a kastély, alszik Sohsevolt király! *(Meghajlik az alvó király előtt, nagyot ásít, és ő is elalszik a trónszék lábánál.)*

Légy: *(Megjelenik, ide-oda száll, majd letelepszik a király arcán, orrán. A király hadonászik álmában, újból hortyog, újból rászáll a légy a király arcára. Az hadonászik, majd felugrik.)*

Király: Á, hát te üldöztél álmomban, te haszontalan légy! Te keserítetted meg jóízű álmomat? Hé! Bonifác! *(Megrázza a bolondot.)*

Bonifác *(Felugrik):* Mi történt, jó királyom?

Király *(Leül, de közben a légy folyton zavarja):* Elfáradtam, és mindez a haszontalan légy miatt van. Hét borbély képében üldözött álmomban. *(Bajszához kap)* Megvan-e még a bajszom, Bonifác?

Bonifác: Mind a tizenkét szál, felséges királyom.

Király: Álmomban hét borbély üldözött, le akarták vágni a gyönyörű bajszomat!

Bonifác: Ezért lakolnia kell!

Király: Jaj! Segítség! Már megint rám szállt!

Udvari nép betódul, mindenki a legyet üldözi.

Király: Fogjátok meg!

Mindenki *(Kiáltoznak):* Majd én! Én ügyesebb vagyok! Majd én!

Király: Ej, ügyetlenek vagytok valamennyien! Udvarmester!

Udvarmester *(hajlongva lép elő):* Parancsolj, királyom.

Király *(panaszosan):* El sem képzelitek, mily gyönyörű álmom volt.

Többen: Éljen Sohsevolt király!

Király *(Felpattan):* S mindezt megzavarta ez az átkozott légy! *(Majdnem sír.)* Hét borbély képében üldözött!

Többen: Ó, szörnyűség!

Bonifác: A légynek lakolnia kell!

Többen: Úgy van! Úgy van!

Király: Udvarmester! Élve vagy halva, fogd meg a legyet!

Udvarmester: Létrát ide! *(Előcipelnek egy létrát, és most tetőfokára hág a vidámság, ide-oda cipelik a létrát, mindenki a legyet üldözi. Végül az udvarmester fáradtan leül a létra legalsó fokára.)*
Uram, királyom! Életem-halálom kezedbe ajánlom, de létrával nem lehet legyet fogni.

Király: Hívjátok be legügyesebb íjászatot!

(Néhányan elrohannak, belép az íjász, vállán az íjjal.)

Király: Figyelj ide, te legügyesebb íjászsom! Te, aki röptében lövöd le a madarat, lödd hát le azt a szemtelen legyet. Fél koronám neked adom, ha lelövöd!

Íjász *(Jobbra-balra néz, várja az elismerést a király dicséretére, majd leveszi az íját, körülményesen elővesz egy nyílvezzőt, és céloz.)*
Ezt néhányszor megismétli. Először halkán, majd mind jobban nevet az udvari nép. A király mérgében feláll, Bonifác a fejét vakarja.)

Király: Csalódtam benned, íjászsom!

Íjász *(Lassan a vállára veti íját, meghajlik.)* Felséges királyom, életem-halálom kezedbe ajánlom, de parittyával nem lehet legyet ütni!

Király *(Hatalmas zsebkendőt húz elő, törölgeti a szemét.)* Jaj nekünk, jó népem!

Udvari nép *(Vele sír.)*

Bonifác *(előugrik):* Majd én!

Király: Te? Jó Bonifácom?

Bonifác: Én hát!

Király: Neked adom a fél fejem, ha megfogod a legyet!

Bonifác: Mit csináljak vele? Elég a magamé is! Mézet ide!

Udvari nép *(Ahány van, annyifelé fut, és ki bögrében, ki tányéron, hozza a mézet, nyújtják valamennyien Bonifác felé. Az válogat, melyikből is vegyen, majd az egyik mézes csuporral a kezében a király elé lép, ráken egy kicsit a király képére, majd az orrára is.)*

Király: Mit tettél, Bonifác?

Bonifác: Figyelem! Jön a légy!

Légy (*Zümmögve közeledik, és lassan rátelepszik a király orrára vagy arcára, és többé nem tud mozdulni, odaragad.*)

Bonifác: (*Nagyot rikkant.*) Udvari szakács, ide! Vakard le a legyet felséges királyunk arcáról!

Udvari nép (*Csodálkozva figyel, ámuldozva kiáltoznak.*) Ó! Ó!

Szakács: (*Két nagy süveges kukta kíséretében ceremóniásan veszi le a legyet az elégedett király arcáról.*) Itt van a gonosz, felséges királyom!

Bonifác: (*Ünnepélyesen lép a király elé:*) Így van ez, uram, királyom! Jobban lehet legyet fogni egy csepp mézzel, mint egy hordó ecettel!

Király: (*Bonifác vállára teszi a kezét.*) A mai napon eme bölcs mondást jegyezze fel az udvari írnokunk a kéményébe! Te pedig, udvari bolondom, jó Bonifác, ezentúl **UDVARI BÖLCS** leszel!

(Móra Ferenc meséjéből írta PÁPA Relly)

Mészely József

Farsangoljunk

Félre tőlem
unalom!
Kezdődjön
vigalom.

Perdülj, bokázz,
oldjál kontyot,
most kell rázni
azt a rongyot!

Szabad a tánc,
bolondulj,
petrezselymet
ne árulj!

Farsangoljunk
hat hetet,
míg elúzzuk
a telet

Álarcosbál

Nemrégiben – meg nem bántam –
állatmulatságon jártam.
A zenés farsangi bálra
Tehén gatyát vett magára.
Csinosan varrt kartont – tarkát,
fejébe szalmakalapját.
Cirmos fodros kötényt kötött,
fölé bársony mellényt öltött.
Kandúr kifente a bajszát,
felgöndörítette farkát,
derékszíját úgy meghúzta,
karcsúbb lett, mint a giliszta.

Koca Fáni főkötőben
rengette-ringatta háját,
Liba Gyöngyi nyakát nyújtva
mutogatta sudár báját.
Huszárnak öltözött a ló,
büszke fején piros csákó,
Mekk Mici két lábon járva
botorkált lakktopánjába’.

Ennivaló is volt bőven
és mikor túl az éjfélen
mindegyikük régen horkolt,
második vacsora is volt:
az összegyűlt kisegerek
megpukkadtak, annyit ettek.

Szalai Borbála

Csüördögölő

Lúdólunkban
áll a bál...
Rezesbanda
muzsikál...
Gúnár Guszti
meg a párja
épp a bosztont
lejti, járja...
Bámulja a
libanépség:
mennyi sikk és
mennyi szépség!...
S hogy a boszton
végét éri,
Gusztink nejét
arra kéri:
tartson már egy
kis pihenőt,

míg ő rop egy
csüördögölőt...
Felharsant a
tüzes zene –
ajtó, ablak
rezeg bele...
Gúnár Guszti
s a komája
a „dögölőt”
ropja, járja...
Kurjantanak
jó nagyokat,
repednek a
vályogfalak...
Ropták, bizony,
csuda jól!...
Összedőlt a
libaól!...

csüördögölő – szilaj magyar népi tánc, egy, esetleg két férfi táncolja.

Sarkadi Sándor

Farsang

Fruskák, Zsuzskák, Dorottyák,
Járják a bolondját:
Dínomdánom, vigalom –
Nincs a táncra tilalom!

Maskarások, bolondok,
Rázzátok a kolompot:
Takarodjon el a tél –
Örvendezzen, aki él.

Balogh József

Marci, Peti

Marci s Peti két jó barát,
készülnek a farsangra,
nagyanyójuk tervez ruhát,
ki is szabja, s megvarrja.

Egyikükből ügyvéd úr lesz,
másikükből hóember,
emez minden némán túltesz,
amaz szája szótenger!

Varga Imre

Tudnál-e lenni?

Tudnál-e lenni léggömb? –
kérdézi Ödön, s léggömbbé változik.

Tudnál-e lenni béka? –
kérdézi Réka, s békává változik.

Tudnál-e lenni szellő? –
kérdézi Ernő, s szellővé változik.

Tudnál-e lenni ernyő? –
kérdézi ismét Ernő, s ernyővé változik.

Tudnál-e lenni vándor? –
kérdézi Sándor, s vándorra változik

Tudnál-e lenni te magad? –
Kérdézi Móni, s Mónivá változik.

Gyuresó István

Hiszem, ha akarom

Volt egy király,
nem volt lova,
nem volt
udvari bolondja.
Sem országa,
sem hazája,
sem egy árva
katonája,
nem volt sarkantyús csizmája!
(Nem is volt neki csizmája.)

Széllal bélelt palástja volt,
de az is:
hol volt,
hol nem volt.
Koronáját elvesztette,
kopasz fejét eső verte,
náthás lett és tüszögött.
Nem evett csak sült tököt,
azt is csak úgy néhanapján,
s harapott hozzá ködöt.
Ha hiszed,
ha nem hiszed.
Nézz csak ki az ablakon,
ott vágat egy falovon.

Kanizsa József

Farsangi maszkabál

Maszkabálba
készül az utca,
A talpalávalót
Pőce Gyula húzza.
Ringyes rongyos maskarák,
Szalma, meg
kukorica figurák,
Fura táncuk
fürgén ropták.
Szólt a nőta
táncolt a láb,
Nevettük a
sok maskarát.

Donkó Sándor

Bohóc

Ez a krumpli nem az orrom,
bár most az orromon hordom,
farsang van, jó tréfa az,
ha a zsűri rám szavaz.

Bohóc vagyok én a bálon,
a táncot is megpróbálom,
ha nagy cipőm fenn akad,
a publikum rám kacag...

A fődíj egy dobostorta,
bohócnak való az volna,
hogyha talán megnyerem,
lisztes számmal elnyelem...

Garai Gábor

Táncdal

Citera pengi: körbe, járjad,
Katica, Böske, szedd a lábad!
Lobog a rózsa, rezed a bokra,
Tavaszi lázban rezeg a szoknya.

Csoóri Sándor

Farsang napi kutyabál

De érdekes volna,
ha kutyabál volna,
s farsang napján
minden kutya
bálba kutyagolna.
Nagy kutya is,
kis kutya is,
kit csíp még a bolha is.

Komondor kényelmes,
lassú táncot ropta,
Puli Pali csárdást,
ahogy meg van írva;
sötét szőre, bozontja
a szemébe lógna.
Csau csacsacsázna,
a foxi bokázna,
a többi vén kutya meg
leülne a hóba.

Osváth Erzsébet

Sül a fánk

Serceg a zsír,
sül a fánk.
Fényessárga serpenyőből
ragyog ránk.

Illatozik,
nő, dagad,
az orrunkat csiklandozó
jó falat.

Már a tálon
a sok fánk,
Fehér cukorfelhő alól
nevet ránk.

Ránk nevet
és integet.
Itt a farsang, vidám farsang,
gyerekek.

Tarbay Ede

Farsangi maskarák

ÖRDÖGÖK

Három lyukas
vicsori-fogas
kivájt-bélű, sárgatök:
mi vagyunk az ördögök!

ANGYALOK

Három fehér
tollas, pucér
inges, réklis szárnyasok:
mi vagyunk az angyalok!

ÖRDÖGÖK

Azt kívánjuk
este, reggel
vidám kedvvel
feküdjenek, keljenek
e házban az emberek!

ANGYALOK

Fazekukba
pulyka, kappan,
mindenféle jó főjön,
kéményük is füstöljön!

ÖRDÖGÖK ANGYALOK

Kolbász, sonka,
csülök, borda,
diós, mákos mind jöhet,
itt a zsákunk, töltsétek meg!

Gazdag Erzsébet

A bohóc köszöntője

Jancsi bohóc
a nevem,
Cintányér a
tenyerem.

Szívem, mint a
cégtábla,
Ruhámra van
mintázva.

Orrom krumpli,
szemem szén,
Szeretném, ha
szeretnél!

Kezdődik
a nevetés,
Tíz forint a
fizetés.

Velem nevetsz,
ha szeretsz,
Ha nem szeretsz,
elmehetsz!

Ha nincs pénzed,
ne ne vess.
Azt nézd, innen
elmehess!

Gyárfás Endre

Varjúfarsang-Kárkarnevál

Szól a Csóka:
–Varjú Vendel!
Holnap bál lesz,
ne feledd el!
Diszkógöncben
vagy frakkban,
légy ott, hiszen
farsang van;
füрге szárnyán
mókát szállít
január.

Ám a Varjú
ennyit mond csak:
– Kár, kár, kár.
Végül persze
elmegy Vendel,
polkázik a
verebekkel,
tangózik a
sirállyal,
mulatolja
vidám dal.
S mikor farsang
farkát húzza
február
így szól Vendel:
– Kár, hogy elmúlt,
kár, kár, kár!

Vidor Miklós

Bolond-bál

Bolond bálban jártam
az este,
a számárral táncolt
a kecske.
Három majom húzta
a nótát,
vasvillával ettek
szamócát.
Be is csípett egy-két
legényke,
lisztes zsákokat húztak
a pékre.

hordón lovagolt egy
bohóc ott,
kék füles dinnyével
golyózott.
Nyúlfi elől iszkolt
a róka,
fején árvalányhaj
paróka,
víg paprikajancsi
dobolt rám!
Ilyen volt a híres
bolond-bál!

Kiss Anna

Bögre-bál

Bödön ledübben
Réztál lecsattan
Fazéknak lángon
Tejhabja lobban
Rebben a lámpa
Daráló járja
Egerek jönnek
A bögre-bálba
Kemence döngi
Vastepsi zengi
Fütyül a kulcsluk
Nincs itthon senki

Cincér lakodalom

Szörnyű sok a sokadalom
Áll a cincér lakodalom.
Tücsök és a kabóca
a vigalom bohóca.
Megsütöttek három bolhát,
s hat szúnyognak száraz combját
kirántották ebédre.
–Jó étvágyat melléje!

Mondókák farsangi mulatságra

Elmúlt a farsang el, el, el
Kinek használt, kinek nem.
Nekem használt, neked nem
Én táncoltam, te meg nem.

Sárga murok, zöld uborka,
Szökjünk, mint a kecskebéka!
-Hó te Gyurka, hó te hó!
– Ne szökjél úgy, mint a ló.
Hogyha hívnak, fogadd el!
Ha kergetnek, szaladj el!
– Tágasságot nekünk is,
Ha kicsikék vagyunk is!

Sarkady Sándor

Kikiáltó

Maskarások, bolondok
Rázzátok a kolompot.
Takarodjon el a tél
Örvendezzen aki él.

Zelk Zoltán

Kóc, kóc

Kóc, kóc, csupa kóc,
Szemöldöke, haja kóc.
Hát még az a kische-kusza,
Földig érő nagy bajusza,
Az is csupa kóc!

Ez meg a feje,
Törött bögre teteje,
Nem is bögre, semmise,
Vagy talán még ennyi se,
Ennyi a feje!

Ág, ág, görbe ág,
Görbe ágból görbe láb,
El ne törd a derekát,
Az se egyéb, csak egy ág,
Az is görbe ág!

Volt, volt, ember volt,
Se nem élő, se nem holt,
Nem a ruha, csak a folt,
Napsütésben telihold,
Talán sose volt!

Galambos Bernadett

Farsangi fánk

Szalagos a csuda fánk,
nekünk süti nagyanyánk.
Alig győzi, alig bírja,
minden lurkó elkapkodja.

Csuda jó az illata,
kerek szalag takarja.
Lekvárt rakjunk közepébe,
hadd kerüljön a bendőnkbe!

Ilók és Mihók

Illyés Gyula meséje

Szereplők: Mesélő, Mihók és az anyja

Mesélő: Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon volt egy özvegyasszony s egy Mihók nevű boldogtalan fia. Egyszer azt mondja Mihók az anyjának:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, édes Mihókom?

Mihók: Ilókat, édes anyókám.

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg.

Mesélő: Mihók elmegy az Ilókék házához. És ott egy tűt kap ajándékba. Jövet megunta a kezében tartani, és amint egy szénaszekeret ér, beszurja a szénába. Megérkezik a szénásszekér, s Mihók váltig keresi a leányt szénában a tűt, de nem lelte meg. Elment haza az anyjához.

Anya: Hol voltál, édes Mihókom?

Mihók: Ilóknál, kedves anyókám.

Anya: Mit vittél neki?

Mihók: Nem vittem semmit, adtak.

Anya: Mit adtak?

Mihók: Egy tűt.

Anya: Hadd lássam!

Mihók: Egy szekér szénába szúrtam, és nem leltem sehol benne.

Anya: Jaj, fiam, nem jól tetted: a kalapodba kellett volna szúrni.

Mihók: Másszor úgy teszek.

Mesélő: Megint azt mondja az anyjának:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, fiam?

Mihók: Ilókat, édes anyókám.

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg!

Mesélő: Mihók elmegy leánynézni, és kap ajándékba egy ekevasat. Hazamenet beleteszi a kalapjába, de az nem akart megállni,

hol jobbra, hol balra húzta le a kalapot, a fejét is összeverte. utoljára megrestellte Mihók, s elhajította a sárba. Hazamegy üres kézzel.

Anya: Hol voltál, édes fiam?

Mihók: Ilóknál, édes anyókám.

Anya: Mit vittél neki?

Mihók: Nem vittem, adtak.

Anya: Mit adtak?

Mihók: Egy ekevasat.

Anya: Hadd lássam!

Mihók: A kalapomba szúrtam, de nem akart megállani, s elhajítottam.

Anya: Jaj, fiam, nem jól tetted, a válladra kellett volna vetned, s úgy hoznod haza.

Mihók: Másszor úgy teszek.

Mesélő: Megint elkezdí Mihók:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, édes fiam?

Mihók: Ilókat, édes anyókám.

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg.

Mesélő: Elmegy Mihók a leányos házhoz, kap ajándékba egy kiskutyát. Hazamenet a vállára veti, és úgy viszi haza. A kiskutyának sehogy se tetszett a hely, minél jobban nyomta oda, annál jobban fickándozott, utoljára mardosni kezdte a vállát. Mihóknak fájt, és eldobta.

Anya? Hol voltál, édes fiam?

Mihók: Ilóknál, édes anyókám.

Anya: Mit vittél neki?

Mihók: Nem vittem semmit, adtak.

Anya: Mit adtak?

Mihók: Egy kiskutyát.

Anya: Hadd lássam!

Mihók: A vállamra vetettem, de marta, s eleresztettem.

Anya: Jaj, fiam, nem jól tetted. Egy darab madzagra kellett volna kötnöd, magad után húznod, s szólítgatnod: Kucó! Kucó!

Mihók: Másszor úgy tesztek.

Mesélő: Aztán megint elkezdte:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, fiam?

Mihók: Ilókat, édes anyókám.

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg.

Mesélő: Elmegy Mihók Ilókhöz, és kap ajándékba egy darab szalonnát. Jó erős madzagot köt reá, maga után vonszolva ballag hazafelé, és minduntalan szólítgatja: Kucó! Kucó! A kutyák nem kérették sokáig magukat, az egész faluból réagyültek a szalonnára, s amíg Mihók hazaért, mind megették, csak az álla csontját hagyták meg, amelyikre a madzag volt kötve.

Anya: Hol voltál, fiam?

Mihók: Ilóknál, édes anyókám.

Anya: Mit vittél neki?

Mihók: Nem vittem, adtak egy nagy darab szalonnát, ezt ni!

Anya: Hisz ez csak az álla csontja!

Mihók: Madzagra kötöttem, magam után húztam, talán megették a kutyák.

Anya: Jaj, fiam, fiam, nem jól tetted! A hátadra kellett volna vened, hazahoznod, s a házban felakasztanod a füstre.

Mihók: Másszor úgy tesztek.

Mesélő: Aztán kezdi újra:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, fiam?

Mihók: Ilókat, édes anyókám!

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg.

Mesélő: Mihók ismét maga ment a lányos házhoz, és kapott egy borjút. Kötelet hurkolt a nyakára, hátára vette, s akármennyit feszengett, kapálózott és rugdosta, hazavitte nagy nehezen. Otthon felvonszolta a padlásra, és felakasztotta a füstölőre.

Anya: Hol voltál, fiam?

Mihók: Ilóknál, édes anyókám.

Anya: Mit vittél neki?

Mihók: Nem vittem, adtak egy borjút.

Anya: Hol van, nem látom.

Mihók: Hazahoztam a hátamon, s felakasztottam a füstre.

Anya: Jaj, édes fiam, nem jól tetted! Gyengén kellett volna körülkeríteni a nyakát egy kötéllel, szépen hazavezetni, a pajtába a járszol elébe kötni, s szénát vetni eleibe.

Mihók: Másszor úgy teszek.

Mesélő: Aztán megint elkezdi:

Mihók: Édes anyókám, házasodhatnám!

Anya: Kit vennél el, fiam?

Mihók: Ilókat, édes anyókám.

Anya: Eredj, fiam, kérsd meg.

Mesélő: Mihók elmegy, s odaadják neki a leányt. Mihók egy kötelet vet Ilók nyakába, vezeti hazafelé, szólítgatja: Ne, bocikám, ne! Ne! Hazaérve beköti a pajtába, szénát vet elébe, aztán bereteszeli az ajzót, s bemegegy a házba.

Anya: Hol voltál, fiam?

Mihók: Ilóknál, édes anyókám.

Anya: Mít vittél neki?

Mihók: Nem vittem, adtak.

Anya: Mít adtak?

Mihók: Ilókot.

Anya: Hát hol van?

Mihók: Bekötöttem a pajtába.

Anya: Jaj, fiam, nem jól tetted! Eredj hamar, cirógasd meg, vess szép szemeket rája, s hozd be a házba.

Mesélő: Mihók el is ment mindjárt, a háznál valamennyi aprómarhának kivájta a szemét, a pajtába ment, megcirógatta Ilókot, és ráhányta a szemeket. Ilók szegény azt gondolta, hogy Mihók csúfolódik vele, megsokallta a tréfát, s elszaladt haza. Azalatt a násznap összegyűlt a lakodalomra, elment a vőlegénnyel a menyasszony után, megengesztelte, s elvitte haza Mihókékhoz. Mikor vége lett a vendégeskedésnek, felvitték Mihókot és Ilókot a pajta padlására, és lefektették a szénába. Ilóknak nem volt kedvére a nyoszolya, azon járt az

esze, hogy elillanhasson, s valami szín alatt lekéredzett egy kis időre. Mihók nem hitt neki, s egy hosszú zsinórt kötött a nagy lábujjára, úgy bocsátotta el. Ilók pedig, mihelyt künn volt az udvaron, leoldta a zsinórt, egy kecske lábára kötötte, s maga elillant haza. Mihók csak várta, várta. Kiabált utána, s hogy nem jött, rángatni kezdte a zsinórt. A kecske mekegett. Mihók anyja meg a lármára kinézett, aztán felment a pajta padlására, hogy lássa, mi baj.

Anya: Hol van Ilók, fiam?

Mihók: Odale, megkecskésedett, édes anyókám.

Anya: Hogy kecskésedett meg?

Mihók: Zsinórt kötöttem a lábára, s most húzom fel, de nem felel, csak mekeg.

Mesélő: Az anyja a zsinórt tapogatva, megkapja a kecskét, s észreveszi, hány hét a világ. Megint felkölti a vendégeket, elmennek a menyasszony után, kibékítik nagy bajjal, s még egyszer elviszik a vőlegényhez.

Egybekelnek, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

Kecskére bízta káposztát

Zelk Zoltán meséje alapján

Szereplők:

1. Mesélő

2. Mesélő

Szegény legény

Kutya

Kecske

Cica

Játszhatják gyerekek vagy bábuk, mesélővel vagy anélkül.

1. Mesélő: Egyszer volt, hol nem volt, csodálatos ország volt, az erdőben sok fa volt, rókalyukban róka volt. Libapásztor libát hajtott, ágról csillagot szakajtott, mire hazaért estére, telis-tele a köténye.

2. Mesélő: Hát ebben a szép országban, annak is egy falujában, a falunak is a szélén, de egészen a legszélén, ottan is egy domb tetején, éldegélt egy szegény legény. Vízet forralt teli üsttel, fennhangon beszélt a füsttel:

Szegény legény: Füstöcske, szállj fel az égbe, kérdezd meg, mi lesz ebédre. Vagy kérdezd meg a fűszáltól, fűszál kérdezze bogártól, bogár kérdezze madártól, madár kérdezze fűzfától... *(Elővesz egy szál kolbászt.)*

Nincs nekem más, csak kolbászom, nincs is nekem maradásom!
(Hármat füttyent, ott terem a kiskutyája.)

Kutya: Édes gazdám, miért füttyentettél hármat?

Szegény legény: Azért, kedves kutyám, mert éppen hármat gondoltam. Először azt, hogy aki éhes, annak enni kell. Másodszer azt, hogy elmegyek egy fazék káposztáért a szomszéd faluba. Harmadszor azt, hogy rád bízom ezt a fél rőf kolbászt, vigyázzál rá, míg megjövök a káposztával. Akkor aztán olyan kolbászos káposztát főzök, hogy kilenc napig sem éhezünk meg utána!

1. Mesélő: Ezzel aztán útnak indult a szegény legény. Bal füle mellett egy fehér lepke szállott, jobb füle mellett egy tarka lepke szállott, a feje fölött egy rigómadár énekelt, így haladt az úton a szegény legény.

2. Mesélő: Fehér szőrű, piros nyelvű kiskutyája meg ott állott a fél rőf kolbász mellett, nézte, nézte, aztán így szólott gazdája másik jószágához, az udvar végében legelésző kecskéhez:

Kutya: Mit gondolsz, fehérszakállú, megkóstolhatnám én ezt a finom kolbászt?

Kecske: Me-e-eg! Me-e-eg!

Kutya: Ha meg, akkor megkóstolom! Hű, ez nagyon finom! *(Száját nyalogatja.)* Mit gondolsz, szép szakállú, megehetném én ezt az egész kolbászt?

Kecske: Me-e-eg! Me-e-eg!

Kutya: Ha meg, akkor megeszem! *(Mind megeszi. Nagyokat nyel, nyalogatja a száját, közben megérkezik a szegény legény.)*

Szegény legény: Hű, ilyen meg olyan kutyája! Hát mit tettél velem? Most aztán mit főzök ebédre? Takarodj a házádba, ne is gyere elő onnan három hétig!

(Kiabál, veszekedik, tépelődik, aztán odaszólitja a kecskét.)

Ide figyelj, édes kecském! Én elmegyek a szomszéd faluba egy köcsög tejfelért, hadd főzzek egy kis tejszelet ebédre. Erre a haszontalan kutyára nem bízhatom, terád bízom, vigyázz a káposztára, míg visszajövök!

1. Mesélő: Ezzel aztán útnak indult a szegény legény. Bal füle mellett egy ezüstlég, jobb füle mellett egy aranylég szállott, feje fölött egy pacsirta énekelt; így haladt az úton a szegény legény.

2. Mesélő: A fehér szakállú kecske meg ott állott a fazék mellett, de ő bizony nem kérdezett semmit, hanem rögtön nekilátott a káposztának. Mikor a szegény legény visszatért a köcsög tejfelrel, már csak az üres fazekat találta a földön. *(Közben a kecske megeszi a káposztát.)*

Szegény legény: Hű, te csúf, gonosz kecskéje! Hát mit tettél velem? Takarodj az óladba, ki se másszál onnan három hétig!

(Magához hívja a cicát.)

Ide hallgass, édes cicám! Sem a kutyára, sem a kecskére nem bízhatok semmit, terád bízom, vigyázz erre a köcsög tejfelre, míg elmegyek a szomszéd faluba egy rozscipóért.

1. Mesélő: Útnak indult a szegény legény. Bal füle mellett egy ezüstdarázs szállott, jobb füle mellett aranydarázs szállott, feje fölött fűlemüle énekelt, így haladt az úton a szegény legény.

2. Mesélő: A fehér szőrű cica meg ott állt a köcsög mellett, és megkérdezte:

Cica: Mi-au? Mi-au?

Kutya, Kecske: Tejfel! Tejfel!

Cica: Ha tejfel, akkor megeszem!

2. Mesélő: Meg is ette! Már a köcsög alját nyalta, mikor a szegény legény megérkezett a rozscipóval. De a szegény legény már nem kiabált, nem is veszekedett, csak búsan leült az üst mellé, és így szólt a fűsthöz:

Szegény legény: Füstöcske, szállj fel az égbe, kérdezd meg, mi lesz ebédre. Vagy kérdezd meg egy fűszáltól, fűszál kérdezze meg bogártól, bogár kérdezze madártól, madár kérdezze fűzfától.

1. Mesélő: Mit gondoltok, mit ebédelt a szegény legény?

Trombita harsan, itt a farsang!

Ének:

Trombita harsan, itt van a farsang

karnevál, karnevál!

Sutban a gondom, mert a porondon

áll a bál, áll a bál!

Zeng-bong a kacaj, a suliban nagy a zaj.

Kotta: 88. oldal (Kapturné...)

(A bohócruhába öltözött szereplők befutnak, körbesétálnak a színpadon, bemennek a nézők közé, bohóckodnak. A versmondó bohóc a színpad közepén helyezkedik el. Körülötte a táncos bohóc-párok.)

BOHÓC:

Vidám legény a bohóc,

piros haja csupa kóc,

idelép, odalép,

a zubbonya búzakék.

Lengő inge pepita,

lobog rajta pántlika,

viháncol, nótázik,

karikákkal mókázik.

Csupa fintor, csupa folt,

csupa masli, csupa gomb,

csupa csengő, csupa szín,
csupa, csupa karmazsin.
(Szepesi Attila: A bohóc)

Zene:

(Vidám zenére 7-8 bohócpár egyszerű lépésekből álló táncot mutathat be.)

ÖRDÖGÖK:

(Az ördögök hangos kiáltozással szaladnak be, riogatják a színpad szélén álló bohócokat, a közönséget. Az angyalok is kintről érkeznek, ők meg-megsimogatják a közönség elöl ülő tagjait.)

Három lyukas,
vicsori-fogas,
kivájt bélű sárgatök.
Mi volnánk az ördögök.

ANGYALOK:

Három fehér,
tollas, pucér,
inges, réklis szárnyasok:
mi lennénk az angyalok.

ANGYAL 1.:

Azt kívánjuk este-reggel,
vidám kedvvel
feküdjenek, keljenek
e házban az emberek.

ANGYAL 2.:

Fazekakban
pulyka, kappan,
mindenféle jó főjön,
kéményük is füstöljön.

ÖRDÖG 1.:

Kolbász, sonka,

ÖRDÖG 2.:

Csülök, borda,
diós, mákos, mind jöhet.

ÖRDÖGÖK:

Itt a zsákunk
töltsétek meg!

(Tarbay Ede: Farsangi maskarák)

(Az ördögök a nézők közé szaladnak, igyekeznek ezt-azt megkaparintani. A színpad háttérében megállnak.)

KIKIÁLTÓ: *(A kikiáltó a nézőtéren keresztül érkezzen.)*

Többször ismételheti a szövegét.)

Farsangolók, figyelem!
Borzasztó nagy csend legyen!
Ne pisszenjen senki már:
Farsang herceg erre jár!

ZENE: *(Ünnepélyes harsonaszó)*

HERCEG: *(Apródok kíséretében bevonul farsang hercege és hercegnője. A színen lévő jelmezesek mélyen meghajolnak, így köszöntik a hercegi párt.)*

Mit sem ér az ünnep,
ha egyedül várjuk.
Bájos nejemmel együtt
ünnepi táncot járunk.

ZENE-TÁNC

KIKIÁLTÓ:

Álljon a bál, amíg állhat,
Nyaggassuk a citerákat,
Körbe-körbe! Csak vidáman!
Maszk nélkül meg maskarában,

Pántlikázzuk a farsangot!
Kongassuk a nagyharangot!

...
Hajladozunk. Énekelünk.
Ibolyásan ölelkezünk.
Álljon a bál, amíg állhat,
zengessük a citerákat!
(Galambosi László: Farsang)

(Újra megszólal a zene, a színen lévő jelmezesek a nézők közül választanak párokat, együtt táncolnak.)

Mulattató népi mondókák

Szilvár ettem eper helyett,
S láttam fürödni hús legyet.
Hal mászott a fára,
Letörött az ága,
Ráesett a kalapomra,
A kalapom összenyomta.
Mit tehettem egyebet,
Fogtam három verebet,
Három macskát, tíz egeret,
Meresztettek nagy szemeket.
S az egerek, huss, ni,
El akartak futni.
Kerítettem hát egy zsákot,
S belevarrtam a világot.
Hát a huncut egerek,
Nem kirágták az eget?

Házasodik a lapát,
Veszi a puliszkafát,
Férjhez megy a reszelő,
Még kérte a meszelő.

Komámasszony pendelye
Sövényre van terítve,
Komámuram ölelje,
Hogy a szél el ne vigye.

A násznagy a kapufa,
Násznagyné az ajtófa,
Muzsikál a vaskanál,
Egyest jár a fakanál.

Mert a szél el nem viszi,
Mert a főt nem engedi,
Mert a cérna és a főt
Kilenc csuszták ára vót.

Tamkó Sirató Károly

Mondjam még?

Volt egy dongó
meg egy légy!
Tovább is van,
mondjam még?
– Mondjad!

Volt egy asztal
meg egy szék!
Tovább is van,
mondjam még?
– Mondjad!

Volt egy molnár
meg egy pék!
Tovább is van,
mondjam még?
– Mondjad!

Volt egy kantár
meg egy fék!
Tovább is van,
mondjam még?
– Mondjad!

Ha neked ez
nem elég,
öleld meg a
kemencét! Bumm!

Szőnyi Zoltán

Szamóca, mint eprecske

Bohóctréfa

Szereplők: SZAMÓCA ÁBRIS, a bőgő bohóc, BRUHAHA KELEMEN, a hahotázó bohóc, ISTÁLLÓMESTER

Ehhez a rövid Csinn-bumm jelenethez nem kell díszlet. A három szereplő eljátszhatja függöny előtt is.

Szamóca (*Megjelenik a színen, és a közönség felé hajlongva a kisbaba sírását utánozza.*) Eeee,eee...

Istállómester (*belép*): Nini, Szamóca! Hát maga miért hajbókol olyan ünnepélyesen a gyerek előtt? Talán bizony szavalni akar?

Szamóca (*tapsol*): Hej, egyedem-begyedem,
Veregetem tenyerem.
Elcsevegek veletek,
Teljes csendben legyetek!

Istállómester: Igazán szaval!... Kedves gyerekek! Úgy látszik, Szamóca Ábris szavalóversenyt akar rendezni saját magával... Most már magam is kíváncsi vagyok, hogy mi lesz ebből!

Szamóca (*Még mélyebb meghajlás után szavalni kezd.*)

Szeretetem jele
Legyen versem,
Nem kertelek vele,
Elrebegem nyersen:
Kezdetet vesz menten
Nevezetes verseny.

Hegyes nyelvem egyre
Pereg, pereg e-re,
Persze nevethek egy
Sereg gyerek erre –
De kezdetnek remek
Eset ez egyszerre.

Mert ezennel egyre
e-ket kerepelek,
Nem hever cserben
Szellemem, te gyerek,
Tervezetem remek:
Ezzel szerepelek.

Ej, de felesleges
Eme terefere,
Kedves gyerekeknek
Feje tele vele.
Versem befejezem,
Ne gebedjek bele.

Istállómaster: Szédületes!... (*A függöny mögé szól.*) Kelemen, jöjjön gyorsan! Szamáca megbolondult!... Egy egész versen keresztül e betűket kerepelt!

Kelemen (*belép*): Bruhaha!... Igaz ez, Ábris?... Újabban csak e-vel beszélsz?

Szamóca: Persze, kedves Kelemen. Kerek perec: egyre e-vel csevegek – ez nekem nem lehetetlen.

Kelemen: Bruhaha!... Akarom mondani, brehehe!... Ne féljen, Istállómaster, mindjárt leszoktatom én szamácat az e-zésről.

Szamóca: Ez, esedezem, teljesen lehetetlen.

Kelemen: Jó, jó.

Istállómaster: Várjuk csak meg a végét.

Kelemen: Mondd csak, Szamáca, láttál-e már engem a cirkuszban? Milyen voltam?

Szamóca: Kereken bejelentem, rettenetesen nevettem szellemes szerepeden. Felette kellemetes perceket szerzett ez nekem. Egyszer-egyszer hemperegtem nevettemben.

Istállómaster: (*Befogja a fülét.*) Elég! Én már belekábulok a sok e-be!

Kelemen: Türelem, Istállómaster! Most megfogom ökelmét!... Ide figyelj, Szamáca! Tudod-e, hogy hívnak engem? De az egész nevemet mondd, ne csak az egyiket!

Szamóca: Helyes! Teljes neved: Gyerekek kedvence, Kelemen.

Istállómester: Jaj!

Kelemen: Juj! Ezt jól megadta nekem!

Szamóca: Egyre megy, Kelemen fecseg-e, cseveg-e. De nekem szerepe kellemes csemege. Hehehe, hehehe!

Istállómester: Megálljunk csak, Szamóca! Hogyan nevezné maga Robit, a fürge lábú táncos bohócot?

Szamóca: Megelevenedett Fenegyerek!

Kelemen: És Bikkmakkot, a huncut kis törpét?

Szamóca: Ejnye-bejnye Serteperte, Szedtevette Csepp Emberke!

Istállómester: No és Muszkli Miskát, az erőművészt?

Szamóca: Rettenthetetlen Emberhegy! (*Szaval.*)

Hegyeket renget meg egyszerre,

Mert egy fergeteg sem versenyezhet vele.

Kelemen: (*Homlokát törölgeti.*) Hiába! Nem bírunk vele.

Istállómester: Hohó! Azt még nem mondta meg, hogy miként nevezné saját magát!

Szamóca: Ez se menne nekem nehezen!

Istállómester: Hát akkor halljuk a Szamóca nevet!

Szamóca: Szemenszedett, de ehetetlen Eprecske!

Istállómester: Phú! Teljesen lefőzött. Úgy látszik, nem is tud már másképp beszélni, mint e-vel.

Szamóca: Persze. Teljesen elfelejtettem.

Istállómester: Nézze, Ábris, itt egy szelet csokoládé. Megeszi-e, ha odaadom?

Szamóca: Meg, meg! Bezzeg, megeszem! Ezen eledel nem ehetetlen csemege, lehetetlen nem szeretnem. Ezennel bekebelezem!

Istállómester: (*Elrántja a csokoládét Szamóca elől.*) Hát ha nem komédiázott, és igazán elfelejtett másképpen beszélni, mint e betűvel, akkor a magáé a csoki.

Kelemen: De előbb tegyünk még egy utolsó próbát! Hogy hívják az Istállómester bácsit?

Istállómester: Igen, igen, hogy hívnak engem?

Szamóca: Hehehe!... Ketrecek Mestere!

Kelemen: Óriási! Mindenre tud felelni!

Istállómaster: Nem jó! Ne a foglalkozásomat mondja, hanem a nevemet! Amint tudja, az én nevem Balthazár Dömötör...Ezt mondja ki e-vel, ha tudja!

Kelemen: Bruhaha! Most vagy pácban, Szamóca! Mert ezt a nevet, hogy Balthazár Dömötör – egyszerűen nem lehet e- vel kimondani.

Szamóca: De esetleg lehet!

Kelemen: Balthazárt, E-vel?... No, mondd ki, ha tudod!

Istállómaster: Halljuk! Halljuk!

Szamóca: Fejsze-Retesz Demeter!

Istállómaster (Kis szünet után): Szamóca! Maga nyert!... Tessék, itt a csokoládéja! (*Átadja.*)

Szamóca (*Felujjong.*): Tibi csoki!... Hohó! Hiszen ez mogyorós!

Kelemen: Micsoda? Mogyorós, és nem megyeres? Elszóltad magad, Ábris, oda a csokoládé!

Szamóca (böggve): Oááá! Nagy örömben már nem figyeltem tovább!... Oááá!

Istállómaster: (*Visszaveszi a csokoládét.*)

Szedtevette, teremtette,

Ezt a versenyt elvesztette.

De – hogyha már ennyit koplalt –

Magáé egy ... spenótfagylalt!

Zeneszó zeng, menetelnek...
Sarkadi Sándor

Március 15.

Csanádi Imre

Március ünnepére (Részlet)

A Múzeum terére,
füttyülve az esőre,
tódul a nép,
árad a nép –
Petőfi a vezére.

Áll a lépcsőn Petőfi;
Pest utcáit betölti
Bátor hangja:
Talpra magyar! –
Egész hazát betölti.
Szól Petőfi: Esküszünk!
Zúg az ország: Esküszünk!
Rabok tovább, rabok tovább,
rabok tovább nem leszünk!

Sarkadi Sándor

Zeneszó zeng

Zeneszó zeng, menetelnek,
Süt a napfény, fut a felleg:
Fel a zászlót, fel az égre –
Magyarország örömére!

A szabadság dala szálljon,
Aki ember, ide álljon:
Jövel édes, szabad ország –
Gyönyörű légy, Magyarország!

Petőfi Sándor

Népdal

Megütik a dobot
Város közepibe.
Felteszik a zászlót
Torony tetejire.

Sok magyar legénynek
Most kell elindulni;
Sok magyar menyecskét
özvegyen kell hagyni.

A szép szabadságért,
Szép magyar hazáért,
Háromszínű zászló
Oltalmazásáért.

Gyulai Pál

Hadnagy uram

'Hadnagy uram, hadnagy uram!'

„Mí bajod van, édes fiam?”

'Piros vér folyt a mentére!'

„Ne bándd, csak az orrom vére!”

'Hadnagy uram, hadnagy uram!

El ne essék itt az útban!'

„Belebotlám egy nagy kőbe;

Szegezz szuronyt, s csak előre!”

Megy a honvéd, áll a hadnagy,

Mély sebében összeroskad.

'Hadnagy uram, hadnagy uram!'

„Csak előre, édes fiam!”

Kossuth Lajos azt üzenté

Kotta!

Kossuth Lajos azt üzenté:

Elfogyott a regimentje.

Ha még egyszer azt üzeni,

Mindnyájunknak el kell menni!

Éljen a magyar szabadság,

Éljen a haza!

Kossuth Lajos íródeák,

Nem kell néki lámpavilág.

Megírja ő a levelet,

a ragyogó csillag mellett.

Éljen a magyar szabadság,

Éljen a haza!

Esik eső karikára,

Kossuth Lajos kalapjára.

Valahány csepp esik rája,

Annyi áldás szálljon rája!

Éljen a magyar szabadság,

Éljen a haza!

Magyarország, édes hazám,

Néked szült és nevelt anyám.

Négy esztendő nem a világ,

Enyém lesz a legszebb virág!

Éljen a magyar szabadság,

Éljen a haza!

A kezdet

Részletek Márkus István *Forradalom és szabadságharc 1948-49* című művéből

Március 15-én reggel fél 9 tájban egy csoport fiatalember lépett ki a Pilvax Kávéházból és indult sietősen a közeli egyetem felé. Arcukba havas esőt vert a szél.

Hányan voltak? Negyvenen? Nyolevnan? Nem tudjuk pontosan. Annyi biztos, hogy kevesen. Elenyésző szám a százezres városban. Maroknyi fegyvertelen csapat a Pesten állomásozó hétezer császári katonával, a budai vár ágyúival szemben.

Lucskos utcákon gyalogolt a kis csoport. Nem kiabáltak, nem énekeltek, még ütemre sem léptek. Mégis, amerre elhaladtak, kinyílt az ablak. A boltosok az üzletajtóból mutogattak rájuk, a járókelők ámulva álltak meg. Itt is, ott is lelépett valaki a járdáról, és csatlakozott a menethez.

Elöl nyurga, barna arcú fiatalember haladt, szigorú, elszánt tekintettel. Petőfi.

Mentek, hogy maguk mellé vegyék az egyetemistákat, talpra állítsák a pesti nép ezreit – kiverekedjék a magyar szabadságot, vagy meghaljanak érte.

Petőfi Sándor

A szabadsághoz

Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!
Oly sokáig vártunk rád epedve,
Annyi éjen által, mint kísértet,
Bolygott lelkünk a világba érted.

Kerestünk mi égen-földön téged,
Egyetlenegy, igaz istenséget.
Te vagy örök, a többi mind bálvány,
Mely leroskad, egy ideig állván.

S mégis, mégis számkivetve voltál,
Mint a gyilkos Kain, bujdokoltál,
Szent nevedet bitóra szögezték,
Érkezésedet hóhérok lesték.

Megszűnt végre hosszú bujdosásod,
Sírba esett, ki neked sírt ásott,
Bevezettünk, s uralkodás végett
Elfoglaltad a királyi széket.

Te vagy a mi törvényes királyunk,
Trónusodnál ünnepelve állunk,
Körülötted miljon s miljon fáklya,
meggyúlt szíveink lobogó lángja.

Oh tekints ránk, főséges szabadság!
vess reánk egy éltető pillantást,
Hogy erőnk, mely fogy az örömláztól,
Szaporodjék szemed sugarától.

De, szabadság, mért halvány az orcád?
Szenvedésid emléke szállt hozzád?
Vagy nem tettünk még eleget érted?
Koronádat a jövőtül félted?

Ne félj semmit, megvédünk... csak egy szót,
Csak emeld föl, csak mozdítsd meg zászlód,
S lesz sereged ezer és ezernyi,
Kész meghalni vagy diadalt nyerni!

S ha elesnénk egy szálig mindnyájan,
Feljövünk a sírbul éjfél tájban,
S győztes ellenségednek megint kell
Küzdeni kísértő lelkeinkkel!

Petőfi Sándor

Március 15-e Pesten
Részletek a költő naplójából

Pest, március 17. 1848.

Évek óta csaknem kirekesztőleges olvasmányom, reggeli és esteli imádságom, mindennapi kenyerem a francia forradalmak története, a világnak ez új evangéliuma, melyben az emberiség második megváltója, a szabadság hirdeti igéit. Minden szavát, minden betűjét szívembe véstem, és ott benn a holt betűk megelevenedtek, és az élethez jutottaknak szűk lett a hely, és tomboltak és őrzöngtek bennem!

A tűzokádó hegy közepébe kellene tollamat mártanom, hogy napjaim gyötrelmeit leírhasam!

Így vártam a jövődöt, vártam azt a pillanatot, melyben szabadsági eszméim és érzelmeim, szívemnek ezen elkárhozott lelkei elhagyhatják a börtönt, kinszenvedésök helyét... vártam e pillanatot; nemcsak reméltem, de bizton hittem, hogy el fog jöni. Tanúbizonyosságaim erre a költemények, melyeket több mint egy év óta írtam...

Senki sem hitte jövődölésemet.

Magamba zárkóztam, mint elzárkózik tornyába a csillagász, s a földről az égre vettem szemeimet, a jelenből a jövőbe. Egyszerre leszakadt az ég a földre, jelenné lett a jövődö... a forradalom kitört Olaszországban! ...

Ó, mikor én meghallottam, hogy Lajos Fülöpöt elűzték, s Franciaország Respublika!...

Egy Pesttől távol eső megyében utaztam, s ott egy fogadóban lepte... rohanta meg e hír szívemet, fejemet, lelkemet, idegeimet.

– Vive la république!* – kiálték föl, aztán némán, merően álltam, de égve, mint egy lángoszlop.

Amint eszméletemet visszanyertem, egy aggodalom kezdett bántani – a jelszó ki van kiáltva, gondolám, ki tudja, mi nem történt vagy történik, míg én hazaérek! Nélkülem kezdődjék a forradalom? Hah!

Nyakra-főre siettem a fővárosba... reszketve, lélegzet nélkül értem haza...Általános volt a lelkesedés, de még semmi sem történt...
Nagyot lélegzettem, mint a bűvár, midőn a víz alól fölmerül.

Bem apó kisdobosa (Dékány András nyomán)

Mesélő: Bem apó apró termetű ember volt, de termetéhez képest felettebb dühös természetű. Szeme villámokat szórt a legcsekélyebb hibáért. Egyedül akkor lágyult el a tekintete, ha ránézett a XII. zászlóalj embereire, a Kossuth-huszárokra és a tüzérekre, Gábor Áron fiaira. De most még rájuk is haragudott, mit kínlódnak annyit egy nyomorult ágyúval!

Hirtelen oldalt nézett. Szemét kimeresztette. Egy gyerek állt a térképasztal mellett!

Bem: No, né! – bökte ki a tábornok. – Ki lennél, mit keresel itt?

Mesélő: A legényke olyan nyugodtan állt, mintha világéletében tábornokok között töltené szabad idejét. Parasztgyerek volt, lehetett úgy tizenkét éves. A félelmet nem nagyon ismerhette, mert nyugodtan válaszolt:

Mózsai: Balta Mózsai a becsületes nevem. Medgyesről jöttem.

Bem: Jól van, én meg Bem tábornok vagyok.

Mózsai: Tudom, azért is jöttem. Maga talán okosabb, mint a tüzérei.

Bem: Mi a bajod velük?

Mózsai: Elzavartak az ágyútól. Nem boldogulnak velem. Mondtam, adjanak kötelet, csinálom én olyan emelőt, hogy menten az útra kerül. Erre nevettek és elzavartak. Én meg bebújtam azon a lyukon, és most itt vagyok. Az ágyút mégsem lehet a gödörben hagyni.

Mesélő: Bem apó meghatódva nézett a gyerekekre. Ez igen! Legényke még, és máris ember.

Bem: Hé, Micki, ide hozzám!

Miczkievic (*Megdöbbenve néz a gyerekekre*): Hát ez hogyan kerül ide?

Bem: Úgy, hogy kendtek nem őrzik jól a tábornoki sátort! Vigye ezt a gyereket az ágyúhoz, és mondja meg a tüzéreknek, Bem apó üzeni, fogadjanak szót a gyerekeknek!

Miczkievic: Parancsára!

Mesélő: Mózsi, ahogy a katonáktól látta, kezét a süvege széléhez érintette. Tisztelgett. Bem apó ugyanígy tett. Most a legényke szeme megakadt valamin. Észrevette ezt a tábornok is. Egy dob, igazi hadidob volt a sátorbejáró elé állítva. Csillogott az oldala, villogott rajta az összes feszítőcsavar. Piros-fehér-zöld háromszögecskék díszítettek a dob peremét.

A vak is jól láthatta, hogy nem más ez, mint Bem apó hadidobja, amit akkor vernek meg, ha a vezér kiadja a parancsot a támadásra.

Mózsi (*nagyot sóhajtván*): Dob. Csudaszép dob!

Bem: Az bizony dob! No, eredj, és segíts, ha tudsz!

Mesélő: Mire hajnalodott, a mécsesek lobogó fényében előtte állt hűséges embere, Mickievic őrmester, mögötte pedig az erdei legényke.

Miczkievic: Tábornok úr, jelentem, a Gábor Áron-tüzérek hetes ágyúja a helyén van! Sikerült kiemelni.

Mózsi: Azt bizony sikerült. Megmondtam, így lett.

Bem (Rámutat a legényke süvegére): Mondd, gyerek, kell neked az a süveg?

Mózsi: Bizony kell, mert benne van a fejem!

Bem: Én meg azt mondom, cseréld el ezzel, ni! Jó nagy koponyád van, nem esik le!

(Leemelte az egyik Kossuth-huszar csákóját. Nagy nevetés közbe a süveg a huszár, a csákó a legényke fejére került.)

Bem *(A dobra mutatva)*: Megvernéd, ha parancsolnám?

Mózsi: Megverném? De mennyire! Értem én a dobolást. Az erdőben fűzfa dobbal adunk hírt.

Bem: Hát akkor, fiam, parancsomra te adod meg a jelt a támadásra. Gyerünk!

Mesélő: Bem apó a lovára pattant. Ott állt mellette – dobogó, boldog szívvel – Balta Mózsi kislegény, a sereg új dobosa. Szemét a tábornokra függesztette, úgy figyelte a parancsot.

Bem: Verd!

Mesélő: És Balta Mózsi rávágott a dobra. Belezengett a hegy, a környező erdők, a völgy. Száz és száz dob vette át a vezéri dob hangját. Kürtök harsantak, ágyúk dörögtek.

Bem: Előre!

Honvédek: Előre!

Mesélő: Rohamra indultak a honvédek, hogy elsöpörjék az ellenséget.

És Bem apó lova mellett egy kislegény szaladt boldog lihegéssel.
Verte a hadidobot csatára, diadalra!

Így lett Balta Mózsi Bem apó kisdobosa.

Petőfi Sándor

Csatadal

Trombita harsog, dob pereg,
Kész a csatára a sereg.

Előre!

Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart.

Előre!

Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa.

Előre!

Hadd lássák és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: szabadság.

Aki magyar, aki vitéz,
Az ellenséggel szembenéz.

Előre!

Mindjárt vitéz, mihelyt magyar;
Ő s az isten egyet akar.

Előre!

Véres a föld lábam alatt,
Lelőtték a pajtasomat,
Előre!
Én se leszek rosszabb nála,
Berohanok a halálba,
Előre!

Ha lehull a két kezünk is,
Ha mindnyájan itt veszünk is,
Előre!
Hogyha el kell veszni, nosza,
Mi vesszünk el, ne a haza,
Előre!

Thaly Kálmán

Föl, föl, vitézek...

Föl, föl, vitézek a csatára,
A szent szabadság oltalmára!
Zeng, dörög az ágyú, csattog a kard,
Ez lelkesíti csatára a magyart!

Föl, föl, látjátok lobogómat,
Indulj utánam robogó had!
Édes hazánkért hősi vérünk,
Ontjuk, hullatjuk nagy bátran, míg élünk.

Híres Komárom be van véve,
Klapka György a fővezére,
Büszkén kiáll a csatatérre,
Hajrá, huszárok, utánam, előre!

Dramatikus játék

Balogh József: Utolsót jajdul a lélek
Verskompozíció 1848-1849 emlékére

Megemlékezés az 1848-as magyar forradalomról és szabadságharcról

A műsor nem csupán színpadi körülmények között valósítható meg. Osztályteremben, aulában, tornateremben – esetleg szabadtéren is. Éppen ezért – a térszervezést, mozgást segítő – javasolataim megfogalmazásakor: a játéktér megnevezést használom.

A műsor kezdetekor Júliát látjuk. Az előtérben elhelyezett bölcsőt ringatja. – Ez lehet stilizált vagy valóságos, amelyben babát helyezünk el, de az is elegendő, ha a bölcsőben levő ruhát úgy rendezzük el, mintha egy fél év körüli kisgyermek volna benne. Néhány másodperc múlva Sándor érkezik. Megáll Júlia mellett-mögött.

Sándor: *(Júliához, átöleli, rá és a gyermekre tekintve.)*

Láthatod, hányan fegyvert fogtak,

nem tehet velük senki rosszat:

nincs olyan hatalom!

Mondtam sok verset erről néked,

ne szegjem kedved, sírva kérted,

dehogyan akarom!

(Júlia mellé térdel, vállát átfogja)

Virágszál-kedves, édes asszony,

nincs aki tőlem elragadjon,

csak a sír, csak a sír,

Vérzivatar jó nemsokára,

üres marad a hitves ágya...

Szomorú lesz a hír?

(Mindketten felállnak. Sándor mindkét kezével megfogja Júlia vállát. Szemébe nézve mondja tovább. Féloldalt állnak, hogy a nézők számára is láthatók legyenek.)

A Nemzeti dalt mikor írtam
mellettem voltál, s holtomiglan
ott leszel énvelem.
Lobogtál te is, ketten égtünk,
együtt lesz békénk, s együtt végünk:
Júliám, kedvesem!

Júlia: *(Az állóhelyzet változatlan. Sándor mindkét kezét megfogja.)*

Talán lázadnom kellene,
hogy magamnak tartsalak...
De nem voltam soha vak!
Így nem tehetek ellene...
Sándor, halálod lesben áll,
készül valahol, érzem.
Miert nem hiszel nékem?
Nyugalmat – tudom – nem talál,
aki örökké vándorolt.

Sándor-Júlia *(Együtt)*
Utószor nézlek téged?
Hidd el, mennyire félek!
Hitem fogytán. Vagy sose volt?

Sándor *(Ellép Júliától. A bölcső fölé hajol, az utolsó szavaknál megsimogatja Zoltánt. Júlia Sándor mögé áll, figyelni, nézi.)*

Az út közeli. Rövid lesz vajon?
Zoltán-mindenem, kisfiam:
őrizz meg engemet, rejts el
úgy, mint akinek titka van.

Apa szeret és szeretne élni,
vigyázni később is álmodat.
Soha de soha ne tagadj meg,
majd keltsed életre síromat.

(Amennyiben a rendezőnek megfelelő világítástechnika is rendelkezésére áll, akkor ennél a résznél az eddigi játéktér, az első rész, elsötétül.)

Ezt követően megvilágítjuk a színpad hátulsó síkját, a szereplő fiúkat. Őket a háttérben már előre elhelyezzük. Ezt akkor is megtehetjük, ha semmiféle eszközt, világítást nem használunk. A fiúk ülnek, fekszenek, könyökükön támaszkodnak, akár a tűz mellett. A tüzet – tüzeket – függőlegesen beeső fénnel jelölhetjük. Sándor a szereplők közé sétál, Júlia még – a szöveg végéig – a bölcső mellett marad. Aztán – az elülső részen – csak a magányos bölcső...)

Júlia: Sándor, haláloed lesben áll,
készül valahol, érzem.
Miért nem hiszel nékem?
Nyugalmat – tudom – nem talál,
aki örökké vándorolt. *(Lassan, lehajtott fejjel kimegy.)*

A fiúk kórusa: *(Imádságszerűen, csökkenő számmal; az utolsó sort csak ketten mondják).*

Ülünk a tűznél, roppan a rözse,
elnyeli a láng, és szikra pattan.
Szalonnánk pirul, valaki dúdol,
más égre mered, sóhajt halkán.
Nézi a tájat, néma csatákat
játsszik előre: sorsot, létet,
létmaradékot. Hallgat a csönd.
Kedves, az álmom küldöm néked.

(Az üldögélő fiúk között nyugtalanul járkál Sándor, tettekreész nyugtalansággal. Balról, hátulról érkezik Bem, szavait már kintről halljuk.)

Bem: Sándor!, Petőfi!, vissza, vissza,
pokol-idő vár ránk, fiam!
Van, ki a sorsát reám bízta
és lódul! Vad lesz az iram!

(Sándorhoz lép, szeretetteljes szigorral, keményen a szemébe néz.)

Fordulj meg, tisztem, és menekülj,
tílalmam parancsként fogadd!
Ellenemre most ne szegülj,
vér-vörös lesz odafönn a Nap!

Parasztok aratnak és a halál.
Július forró fia az évnék:
elesünk, lesz-e feltámadásunk?
Tiszta szemű csillagok égnek.

Most alszunk reménytől jóllakottan,
sűrű álom hull sátrainkra.
Mintha vágyaink vigasztalnának,
mintha a félelmük felzokogna.

Fiúk: *(Soronként, dramatikusan! Sokirányú mozgás a játéktér egészén: átlósan, a nézőtérre merőlegesen és függőlegesen, a tér egészét kitöltve. Egy-egy sort egy szereplő mond. A sorválasztást az orgánium, a hangszín dönti el!)*

- Hát mi a jó? Hát hol a cél?
- Gondolkodni sem érdemes.
- Komor perceket fúj a szél,
- Jó hajnal, szép úton vezess!
- Ma mindenkinek ölni kell,
- De élni is mindenki akar!
- A halál senkit nem érdekel.
- Az élet is mindenkit zavar?

Sándor: *(Beszéde alatt kimerevedik a kép, csupán ő mozog közöttük, neki szól, magyaráz.)*

Szilajságunk is érvünk!
Zászlónk világgá lobogja,
hogy akkor mennyit értünk
égve, lobogva.

Szabadságunk a halál,
hagyjuk el őrhelyeinket!
Hitünk magunkra talál:
élni se könnyebb.

Igazságunk a fontos, átok
a megátkozókra! Aki
félelmet hordoz:
ne vágyjon szóra!

Orvos: *(Hátulról érkezik, s a két fiú-katona is. A beszélgetés úgy hangzik el, mint egy párbeszéd, aminek sok résztvevője van!)*

S ha vége van, akkor sincs vége,
havas szárnyal szállunk a télbe,
s testünk talán hamuvá égve,
várunk mégis egy megérkezésre.

Katona: Vége nincs, csak nekünk lesz végünk!
Hiába pusztulunk, hiába éltünk?

Katona: Vége nincs, csak nekünk lesz végünk!
Sokadszor halunk meg, sokadszor élünk.

(A korábbihoz hasonló, kimerevített kép, de ez most katonák sorakozójára emlékeztet, akik parancsnokukra figyelnek, hiszen ez Bem szertartása.)

Bem: Nincs idő elkeseredni:
élni kell, futni kell!
Nincs idő vissza se nézni,
nincs, ki mer, nincs, ki mer.

Nincs idő könyörülethez,
gyilkos lesz az, ki nyer.
Nincs idő szánakozásra,
harci hang énekel.

Nincs idő számot vetni,
halál sem érdekel!
Vasfegyelem, gyors vágta,
mindenki harcra fel.

Sándor: *(Előlép, itt esküszzerűen mondja.)*
Igazságunk a fontos,
átok a megátkozókra!
Aki félelmet hordoz:
ne kapjon lóra!

Fiúk: *(Minden sort más mond! Egymásra, s a nézőkre tekintve, határozottan.)*

- Voltam, vagyok: katona, egyszerű.
- Rongyos-szívű sohase lennék!
- A bilincset szívemre tették,
- Szabad-rabságom keserű.
- Izzó, szomorú, gyötrelmes éjjel.
- Majd lesz-e holnapután-hajnal?
- Virrad szemünkre újabb nappal?
- Vagy árnyakként futhatunk széjjel?

Sándor: *(Miközben mondja, a fiúk – a tömeg – közepébe megy, ezzel is jelezzük a vállalást: egy ő is közülük.)*

Ifjúság, vitézlő vének,
kard, lovak és csillagok,
csatazaj és dobpergések:
jövök, sietek, várjatok!

Rikolt a szégyen, zúg a düh,
kiált, harsog a sok torok,
sietek, jövök már közétek!
Uram, lehet hogy
meghalok?

Fiúk (*Az utolsó sort ismétlik: kérdésként, felkiáltásként, kijelentésként. Kezdetben csak egy-egy hangot hallunk, majd mind több csatlakozik hozzájuk, végül – megfelelően megkomponált – hangzavar lesz ez is!):*

Uram, lehet, hogy meghalok? Uram, lehet
hogy meghalok! Uram, lehet, hogy meghalok.
Uram, lehet, hogy meghalok.? Uram, lehet, hogy meghalok!
Uram, lehet, hogy...

Fiúk: (*Egy összetartozást kifejező – négyzet vagy téglalap alakú – tömböt alkotnak. Minden sornál lépnek is. A kiemelt sorokat egy-egy szereplő mondja. A rímelő szavakat a kórus. Közben még egymás tekintetét keresik, s még nyúlnának egymás felé, mintha segítséget várnának, majd – akár a lassított felvétel – elfekszenek, eldőlnék.)*

INDUL A HAD,
moccan.
ÜTNI SZABAD!
Jól van!
SZÓLNA A SZÁNK,
néma.
PUSKA KIÁLT:
célra!

VÁGTAT A SZÓ:
 rajta!
PRÜSZKÖL A LÓ.
 Kardra!
MÁR AKI FÉL.
 nincsen.
VÉR, CSUPA VÉR
 minden.

*(A kórus ismételt, majd a jelzett módon lehanyatlik:) –
Moccan, jól van; néma; célra; rajta; kardra; nincsen; minden...
(Ellenpontoszás. Lányok érkeznek, nagy kört alkotnak a fekvő
fiúk körül. Égő gyertyát is tarthatnak a kezükben.)*

Lánykar: Rét, rét,
 segesvári:
 fekhet zöldeden bárki.
 Csönd, csönd, segesvári:
szememre fogsz te szállni.
(A vers ritmusának megfelelően lassú körmozgás.)

Lánykar: Szó, szó,
 segesvári:
szabad a vesztet szánni?
 Szél, szél,
segesvári:
ki fog majd megtalálni?
 Nap, nap,
segesvári:
otthon tudnak-e várni?
 Éj, éj,
segesvári:
csillagod fogják látni!

(Az orvos érkezésekor a lányok megfogják egymás kezét. A fiúk körül, a közönséggel szemben, félkört alkotnak. Az orvos nekik mondja el az eseményeket. Ahogy a mondandó drámaisága fokozódik, a lányok úgy lépnek egymáshoz mindig közelebb.)

Orvos:

Fáradt hajnal után lusta volt a reggel,
kötöztem. Percenként jöttek friss sebekkel.
Éreztem: elveszünk. Megborzadtam tőle.
Már senki sem harsog: vitézek, előre!
Emberhús... Tört csont... A noteszébe körmöl:
láttam munka közben. S amint szemet dörzsöl,
mert akkora por volt! kavargott szüntelen...
Azután nyoma veszett. Úgy eltűnt hirtelen...
Nem tudhatjuk, hova, nem tudhattuk, merre.
Néma volt a kínunk, zokogott az Este.
Pár tömegsírt ástak... Imádkoztunk bújva... Azt,
amit sejtettünk, az Isten már tudta.

(Az orvos beszédének befejezésekor a lányok lassan letérdelnek, fejüket is lehajtják. A következő egységeknél, a szólók, felemelik a fejüket.)

Lány: Utolsót jajdul az ének,
a holtak: azóta is élnek,
ordítanak leláncolt rémek.

(A lányok, szépen, szertartásosan, odamennek a fiúkhöz, megérintik őket. Lassan, nagyon lassan, mindenki feláll.)

Egy fiú: Útjainkon nem áll angyal,
lázálom-hitünk széjjelszabdal,
ölelkezünk a farkashaddal.

Mindenki: Tegnap történt, olyan régen,
ott alusznak éber-mélyen.
segesvári csatatéren.

(Mindenki mozdulatlan. Kimerevített kép.)

Fiú: (Kintről, balról jön. A többiek körülveszik, végül már nem is látjuk, csupán a hangját halljuk.

Tudom biztosan:
nem zaboláztam volna meg
én sem a szilaj kedvemet,
ha akkor élek!

(Minden szereplő elindul. Lemennek a játéktérről, s a közönséggel együtt (!) távoznak!)

„Emeld föl fejedet, büszke nép!”

Játszó gyerekek a színen. Népi játékokat játszanak. A játékfűzér végén az Adj, király, katonát! című játék szerepeljen. A játékot egy felnőtt pedagógus figyeli.

GYEREK:

Játsszunk mást!
– Adj, király, katonát!

PEDAGÓGUS:

Katonásat ne. Nem szeretem nézni, amikor katonásat játszatok!

GYEREK 1.:

– Miért,néni (bácsi)?

GYEREK 2.:

– Ez az egyik legjobb játékunk!

GYEREK 3.:

– Végre most a mi csapatunknak sikerült a legtöbb foglyot ejtenie!

(A gyerekek még néhány méltatlankodó megjegyzést tesznek, majd leülnek a pedagógus köré.)

PEDAGÓGUS:

– Rabok, foglyok... Azért nem szeretem a katonásdit, mert mindig az jut eszembe, amit a nagyapám mesélt. Sok történetet tudott harckről, csatákról, amit az ő nagyapjától hallott.

GYEREK 4.:

– Milyen régi mesék lehetnek azok!

PEDAGÓGUS:

– Nem mesék voltak, hanem valóságos események. Nagypától tudtam meg, hogy az ő nagyapja Kossuth hadseregében is harcolt ifjú legényként.

GYEREK 5.:

– Kossuth Lajos... Bem József... Damjanich János... az 1848-49-es szabadságharc vezérei.

PEDAGÓGUS:

– Vezérek és hősök... Tudjátok-e, melyik volt az a híres-nevezetes nap majd 160 évvel ezelőtt, amely meglódtotta a történelem kerekét?

GYEREKEK:

Március 15! Március 15!

PEDAGÓGUS:

– Néhány nap múlva március 15-ére emlékezünk. KészüljeteK, emlékezzünk együtt erre az aranybetűs napra!

Zene: (furulyán)

Elindultam szép hazámból...

(A szín változik. A gyerekek kimennek. Ruhát váltanak. Egyenlő arányban piros, fehér, zöld pólókat vesznek fel. A kék vagy fekete nadrág marad. A négy versmondó külön csoportban, a többiek háttal a közönségnek helyezkednek el.)

VERSMONDÓ 1.:

Egyik kezében ekeszarva,
Másik kezében kard,
Így látni a szegény jó népet,
Így ont majd vért, majd verítéket,
Amíg csak élte tart.

Miért hullatja verítékét?

Amennyit ő kíván

Az eledelből és ruhából:

Hisz azt az anyaföld magától
Megteremné talán.

S ha jó az ellen, vért miért ont?
Kardot miért foga?
Hogy védje a hazát?... valóban!...
Haza csak ott van, hol jog is van,
S a népnek nincs joga.

VERSMONDÓ 2.:

Nyomorúság az életem,
a sok adót fizetgetem,
nincs, ki enyhítse sorsomat.
Van, ki nevelje bajomat.

VERSMONDÓ 3.:

Sok úr csak lábát lógatja,
mégis van zsíros falatja,
nekem feltörik a tenyerem,
mégis alig van kenyerem.

VERSMONDÓ 4.:

Házamon rongyos a fődél,
a golya is rászállni fél.
A sok adóm súlya alatt
házgerendám majd rám szakad.

(A háttal álló gyerekek a szöveget egymásnak mondják fokozatosan erősítve, közben megfordulnak. Fázunk és éhezünk... A három sort egy szereplő vagy egyszerre az összes gyerek megismételheti.)

KÓRUS:

Fázunk és éhezünk
Átlöve oldalunk
Részünk minden nyomor.

VERSMONDÓ 5.:

Táncra, lányok, körbe-körbe,
Csizmák sarka hadd söpörje

a szolgaság nehéz porát,
pendüljenek a citerák.

(Elindul a versmondó a tömegben, egymáshoz kapcsolódva egy nagy kört alkotnak a szereplők. Az ismétlést már mindenki mondja.)

KÓRUS:

Táncra, lányok...

VERSMONDÓ 6.: (kiszámoló)

Ezegy / szercsak / annyit / mondok /

Jóso / kávol / tunkbo /londok

Legyen /egykis / eszünk / végre /

másszunk / aki / rályké / pére /

(Akire a kiszámoló vége jut, nemzetiszínű zászlóért szalad, azt lobogtatva mondja szövegét. A csoport is zászló formát alakít.)

VERSMONDÓ 7.:

Ki a zászlót az utcára,

Aki legény, mind alája.

Elég volt a tömlöc, börtön,

Jobbágnak az úri földön.

VERSMONDÓ 8.:

Szolgaságunk idejében

Minden ember csak beszélt,

Mi valánk a legelső, kik

Tenni mertünk a honért!

Mi emeltük föl először

A cselekvés zászlaját,

Mi riasztók föl zajunkkal

Nagy álmából a hazát.

VERSMONDÓ 9.:

Piros, fehér, zöld a zászlónk,

Álljon alá, aki magyar!

Háromszínű zászló alatt

Bátor a szív, erős a kar.

VERSMONDÓ 10.:

Tiszteljétek a nemzeti zászlót,
Égi fényben három színnel játszót.
Ha kezedbe kapod, védj emberül.
A harc elől gyáván ne menekülj.

Egy nemzetnek híre, becsülete,
Zászlójával vagyon forrva egybe.
Csupán addig tisztelnek bennünket,
Amíg lengni látják jelvényünket.

VERSMONDÓ 11.: *(A tömegeből egy versmondó kiválik, szemben állva buzdítja a többieket.)*

Tettre, ifjak, tette végre,
Verjük le a lakatot...

KÓRUS:

Verjük le a lakatot! (többször ismételve)
(A kórus szövegére a szín átrendeződik.)

VERSMONDÓ 12.:

Magyar történet múzsája,
Vésőd sokáig nyugodott,
Vedd föl azt, s örök tábládra
Vésd föl ezt a nagy napot.

VERSMONDÓ 13.:

Nagyapáink és apáink
Míg egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

VERSMONDÓ 14.:

Reménytelen időben,
márciusi esőben,
zenebona támadt Pestben,
Magyarország szívében.

A Múzeum terére,
füttyülve az esőre,
tódul a nép, árad a nép –
Petőfi a vezére.

Áll a lépcsőn Petőfi;
Pest utcáit betölti
bátor hangja: Talpra, magyar! –
egész hazát betölti.
Szól Petőfi: Esküszünk!
Zúg az ország:

KÓRUS:

Esküszünk!
Rabok tovább, rabok tovább,
rabok tovább nem leszünk!

BEKIABÁLÁSOK:

– Kiszabadult Táncsics!
– Kivívtuk a sajtó szabadságát!

(A piros és zöld csoport lassan közelít a fehérhez. Összekeverednek a színek.)

– Nincs többé cenzúra!
– Felállítottuk a nemzeti őrséget!
– Megvalósult a törvény előtti egyenlőség!
– Egyenlőség, szabadság, testvériség!

VERSMONDÓ 15.:

Hagyjátok el azt a piros-fehér-zöld színt,
lejárt az ideje!
Más szín illeti most a magyar nemzetet: Piros és fekete.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

KÓRUS:

Mert gyász és vér lesz a
magyar nemzet sorsa.

(A kórus szövegére átrendeződik a színpad.)

VERSMONDÓ 16.:

– Földi! Mit csináltok?
Kaszát kalapáltok?

PIROS CSOPORT:

– Nem azt kalapálunk, fegyvert köszörülünk!

FEHÉR CSOPORT:

– Megmártjuk kaszánkat ellenség vérében.

ZÖLD CSOPORT:

– Övig-övig vérben
Védjük jó hazánkat.

VERSMONDÓ 17.:

A földön is harag,
Az égen is harag!
Kifolyt piros vér és
Piros napsugarak!
A lemenő nap oly
Vad bíborban ragyog!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

VERSMONDÓ 18.:

Négy nap dörgött az ágyú
Vízakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött.

VERSMONDÓ 19.:

Csend van.
Itt-ott
A pernyét s az eltévedt
Éjjeli lepkét
Magasba vágja
Erőre kapott lángja.
A venyige serceg,
Sír, mintha jövője fájna.

VERSMONDÓ 20.:

Európa csendes, újra csendes,
Elzúgtak forradalmi...
Szégyen reá! Lecsendesült, és
Szabadságát nem vívta ki.

Gongszó vagy néhány ütem gyászzene. Gondolatnyi szünet

Szólóének:

Dinyés József – Juhász Ferenc: Himnusz-töredék

Emeld föl, fejedet,
büszke nép!
Viselted a világ
szégyenét.
Emelkedj magasba
kis haza,
te, az elnyomatás
iszonya!
Emeld föl szívedet,
nemzetem:
lángoljon a világ-
egyetem!

Közös ének:

Emeld föl fejedet...

(A szereplők fokozatosan felállnak, együtt éneklik a dalt. A színen megjelenhetnek a 48-as forradalom jelképei: zászlók, kokárdák.)

Lányok, lányok, illatoztok...

Húsvét köszöntése

Kosztolányi Dezső

Húsvét

Már kék selyemben pompázik az égbolt,
tócsákban fürdenek alatt a fák,
a földön itt-ott van csak még fehér folt,
a légen édes szellő szárnyal át.

Pöttön fiúcskának nagyhasú üvegbe
viszik a zavaros szagos vizet,
a lány piros tojást tesz el merengve,
a boltokat emberraj tölti meg.

S míg zúg a kedv s a víg kacaj kitör,
megrészegül az illaton a föld,
s tavasz-ruhát kéjes mámorban ölt –

Kelet felől egy sírnak mélyiből,
elrúgva a követ, fényes sebekkel
száll, száll magasba, föl az isten-ember.

Csanádi Imre

Húsvétos

Most virradtunk víg órára,
hímes húsvét hajnalára,
húsvét hajnalt köszönteni,
lányt az ágyból kiönteni.

Lányok, lányok, ugorjatok,
nehogy szégyent most valljatok;
meleg paplant lerúgnotok:
köszöntőt kell fogadnotok.

Isten ments, hogy dézsaszámra
kútvizet zúdítsunk lányra:
más szokásra kell már szokni –
illatszerrel locsolkodni.

Lányok, lányok, illatoztok,
de csak úgy, ha tojást hoztok.
Hímes tojást, néhány szép szót, –
dehogy várunk egyéb cécót!

Weinrauch Katalin

Húsvét hajnalán

Zöld ingű hegyekről
napveríték csorog,
bokrok hónaljából futnak
a patakok.

Arcom megfürdetem
hajnalpír fényében,
lelkem tükre remeg
kósza, révült fényben.
Barkás hozsannával
ébred a természet,
selymes fű, madárdal
ez tavasz, ez élet.

Lüktet a föld szíve
a tenyerem alatt,
könnyprizmán át nézem,
hogy kúszik fel a nap.
Jövőm lesem benne,
mint egykori pogány,
bűvös rajzot látok;
nincs több kétség, talány:
Imát rebeg ajkam
Hajnal templomában,
én hiszek, Istenem
a feltámadásban.

Petrőczy Éva

A gyertyaláng szól

A gyertyaláng szól:
(nincs, hová rejtsék,
ágy és véka alá bár
tegyék a testét)
„A fényt elorozni,
bárkié legyen,
nem lehet úgysem.

Aki világot:
takarhatatlan.
El is elrejtsek,
ezer alakban,
hamu-alakban,
üszök-alakban,
szénné vált húsban
előjön ismét.”

Szalai Borbála

Közeleg a húsvét

Nagy a sürgés-forgás
nyusziék házában:
hímeseket pingál
nyúlanyó javában...
Nyuszi Gyuszi nézi,
s azt csodálja éppen,
hogy jár az íróka
nyúlanyó kezében.

Közeleg a húsvét,
itt lesz nemsokára,
gyúl a hímes tojás
nagy fonott kosárba...
S ha a kosár megtelt,
az lesz Gyuszi dolga,
hogy a festett tojást
mind fészkekbe hordja...

Sarkadi Sándor

Húsvéti páros

(Szereplők: kislány, kisfiú)

– Húsvét hajnalodik,
Lehet-e locsolni?
– Mivel locsolnál meg,
Locsolkodó legény?
– Rózsa harmatával,
Harmatozó rózsa.

– Mit kívánsz cserébe,
Locsolkodó legény?
– Nyíló barkaágot,
Három hímes tojást.
(Meglocsolja)
– Tessék barka ága,
Tessék, hímes tojás.

Sarkadi Sándor

Húsvéti mondókák

1. Birka, barka, berkenye,
Eljött húsvét reggele:
Rózsavizet Erzsónak,
Piros tojást Ferkónak!
2. Harangoznak Húsvétra,
Leszakadt a tyúklétra:
Kezdődik a locsolás –
nekem is jut egy tojás.
3. Locsolózni járok,
Piros tojást várok:
Ákombákom, mákom –
A húszast se bánom!
– Szabad-e locsolni?

Szalai Borbála

Mi van a bokorban?

– Gyere ide, nagyikám, gyere ide gyorsan! Nézzük csak meg, mi ez itt a jázminbokorban! Kerek, mint egy szakajtó... Olyan, mint egy fészek... Derékaljnak beléje zsenge füvet téptek... S mennyi tojás van benne: kék, zöld, piros, sárga! Nini, néhány közülük hogyan van pingálva!...	Úgy látszik, ezt tyúkanyó mind-mind nekem tojta... Szegény kendermagosnak volt vele sok gondja... – –Ő, te butus! – szól nagy. – Ez nem a tyúk műve... A húsvéti nyuszika tett hímet a fűbe. Tapsifüles egymaga festette színesre... A tojást meg, biztosan tyúkanyótól vette...

Mészely József

Húsvéti vers

Hej, vadászok, figyeljetek,
Nyuszikákat ne löjtek!
Ti meg rókák és farkasok,
Nyuszik után ne fussatok!
Tojásgyártók: tyúkok s fürjek,
A hozamot növeljétek!
Minden nyúlnak jusson tojás,
Hogy amíg a locsolkodás
Megkezdődne, karcolhassák,
Hímezhessek, mázolhassák
Cirádásra, szép indásra,
Pipacs-virág pirosára,
S rejthessék el, kint a kertben,
Zsenge fű közt, fák tövében.
Aztán, aki többre bukkan,
Kiálthassa jó hangosan:
Hímes tojást tojt a bundás,
Kezdődhet a locsolkodás!

Palotay Gyöngyvér

Húsvét másnapján

Korán reggel útra keltem,
Se nem ittam, se nem ettem.
Tarisznya húzza a vállam.
Térdig kopott már a lábam.
Bejártam a fél világot,
Láttam sok-sok szép virágot.
A legszebbre most akadtam,
Hogy öntözzem, alig vártam.
Piros tojás, fehér nyuszi,
Locsolásért jár egy puszi.

Szabó Lőrinc

Húsvét reggel

Böjti szelek
fújdogálnak –
tollászkodik
a búbanat.
De az éjből
jó ízekkel
bomlik ki
a húsvét reggel.

A felhőket
az ég alja
rózsavízzel
meglocsolja,
majd a magasba tartja –
lássák
óriás
piros-tojását.

Tóth Károly

Húsvéti köszöntő

Erdőn, mezőn vadvirág,
Húsvét hétfőn mire vár?
Kelő napra, harmatra,
Madár-szóltá dallamra.

Üvegemben harmatvíz,
Szellő hozta azt a hírt, –
Mondjak én is köszöntőt,
Nagyon hosszú volt a böjt.

Legyen kellemes e nap,
Ünnepelt, ki tojást ad.
Húsvét napján kívánom, –
Az, ami jó, ne ártson.

Ölbey Irén

Húsvéti vers

Arany kocsin sok száz hímes,
mellette egy tapsifüles.

Az a nyuszi hímost árul,
jobbra bámul, balra bámul.

Megkérdezi kis Katica:
«Hogy a hímes, kis nyuszika?»

«Neked, Kati, ingyen adom,
mert jó voltál mindig nagyon.

S húsvét napján majd ha jönnek
Jankóék és megöntöznek,

ne sajnáld tőlük a hímost!
S nyuszi komát mindig szeresd!»

Takács Ilona

Húsvét előtt

Álomszuszék, pattanj tüstént,
küszöbünkön áll a húsvét!
Rotyog-fortyog már a katlan,
fő a tojás számolatlan.

Egyikre fess virágmintát,
másikat is szépre pingáld.
Ha tekintet rájuk rebben,
tavasz zengjen a szívekben.

Bolondos húsvét

Fészket fűből maga rakott
kinn a pázsitszőnyeg.
Vázát ment a barka szedni,
polc nem várta őket.

Két kis csibe tojást költött,
aztán nyulat festett.
Reszelt tormát sonka főzött,
mert kalácsba kellett.

Locsolkodni járt a kölni
húsvét hétfőn délben,
s illat fújta el a szellőt,
pedig nem volt ébren.

Fátlan erdőn farkasokat
kergettek a kecskék.
Hosszú szünet után már csak
tankönyv tanult leckét.

Csengő nyakán csilingelt egy
kergebirka bárány,
tyúk bégetett, nyúl kotkodált
e zűrzavar láttán.

És a fenti komolykodást
hamisságnak véltem,
bolondozó április volt
kinn a réten éppen,
s karonfogva szaladgáltunk
egyhelyben,
a szellelbélelt
rezzenetlenségben.

Wittinger László

Passiójáték

(10-12 évesek számára)

I. *(Az utolsó vacsora)*

Első Apostol: Íme, mester, elkészítettük az ételt, ahogyan kérted!

Jézus: Vágyva vágytam arra, hogy a húsvéti bárányt veletek együtt fogyasszam el. Mert bizony mondom, nem eszem ebből többé és nem iszom a szőlő terméséből mindaddig, amíg el nem jő az isten országa.

Íme, itt a kenyér: ez az én testem, mely értetek adatik és e helyben pirosuló bor az új szövetség az én véremlében, mely értetek kiontatik. Mimdezeket megtegyétek az én emlékezetemre! És az Emberfia elmegy ugyan, amint el van rendelve, de jaj annak az embernek, aki elárulja!

Második Apostol: Mester, mondd, ki az? Melyikünk lenne képes elárulni téged?

Jézus (*Kissé halkabban.*): Az, akinek ezt a falatot adom. (*Júdához fordul*) Amit tenni akarsz, tedd meg, mielőbb! (*Júdás elveszi a falatot, majd gyorsan kiset.*)

Fiaim! Új parancsolatot adok ma nektek: szeressétek egymást, miként én szeretlek benneteket! Ismétlem, szeressétek egymást, mert én most elmegyek oda, ahová ti nem követhettek.

Péter: Uram, ne mondd, hogy nem követhetünk! Az életemet adom érted!

Jézus: Az életedet adod értem? Bizony mondom neked, barátom, nem szól addig a kakas, mígnem háromszor megtagadsz engem! Háromszor...

II. (A Getsemáne-kert)

(A szín egyik oldalán az elcsendesedett Jézus, a másikon kis csapat közeledik. Júdás vezeti a katonákat.)

Júdás: Jól figyeljete! Akit csókkal üdvözlök majd, azt kell elfognotok!

Katona (*A társához fordulva*): Nincs ebben az emberben semmi tisztesség! Látszik, hogy nem római!

(*Júdás odaér Jézushoz*)

Júdás: Üdvözlégy, Mester! (*Csókkal illeti.*)

Jézus: Júdás, barátom, hát csókkal árulod el az Emberfiát?

Köztetek éltem, veletek voltam,

Hegyen és vízparton nektek tanítottam.

Amit mondtam, nyíltan, napvilágnál tettem,

Csodáimmal mindig nektek segítettem.

És most rámtörtök kötéllel és bottal,

Míntha rabló lennék gonosz indulattal.

Tiszt: Elég a beszédből! Megkötözni!

(*Előugrik Péter, és kardjával a tiszt felé sújt. Az a füléhez kap.*)

Jézus: Tedd vissza hüvelyébe a kardot, mert aki fegyvert fog, fegyver által vész is el!

Malkus! Megenyhítem fájdalmaidat, begyógyítom a sebedet, cserébe szívből bocsáss meg az én barátomnak.

Tiszt: Nem bánom, legyen!

(*Jézust elvezetik.*)

III. (A főpapi tanács)

A színen papok és farizeusok félkörben állva várják Jézust.)

Kaifás (*Előrelép.*): Tehát, ahogy megbeszéltük. Ennek az embernek vesznie kell! A tanúk csak annyit mondjanak, amennyit kell, semmivel sem többet! Majd később megkapják a járandóságukat! Vezessék ide a Galileait és a tanúkat is!

(*Bevezetik a megkötözött Jézust és néhány más embert.*)

I. Tanú: Magam láttam, hogy szombatnapon kalászt tépett!

II. Tanú: Azt mondta, romboljátok le a templomot és három nap alatt fölépítem azt!

Kaifás: Ez templomgyalázás! De mondott ő mást is! (*Jézushoz lép.*) Te vagy-e Krisztus, az élő Isten fia?

Jézus: Te mondád – az vagyok! Ám azt is mondom nektek, ez időtől kezdve meg fog történni, hogy az Emberfia ott fog ülni a Hatalom jobbján!

Poroszló: Így felelsz-é a főpapnak? (*Megüti Jézust.*)

Jézus: Ha valótlanul mondtam, bizonyítsd be! Ha nem, miért versz engem?

Kaifás: Elég! Istent káromolta, mi szükségünk további tanúkra? Mindnyájan hallottátok az istengyalázást!

Többiek: Igen, hallottuk! Méltó az ítéletre!

Kaifás: Erős kísérettel vigyétek Pilátushoz!
(*Miután mindenki elment, Júdás előjön.*)

Itt van a vérdíj
harminc ezüstgaras....
Hol van a telked,
te fukar fazekas?

Eladtam a Mestert,
Pénzért a Messiást.
Pedig tudom a Törvényt,
ismerem az Írást.

Csókkal árultam el
az egyedül Igazt
Elhagyott az Isten,
nem lelek már vigaszt.

Elhagyott mindenki,
elhagyott egy álom,
Elmegyek, ne is keressen
senki e világon...

(*Júdás lassan el.*)

III. (Péter tagadása)

(A színen különböző rendű és rangú szolgaszemélyzet forgolódik a tűz körül. Péter is közéjük áll melegedni.)

Péter: De jól esik ez a kis meleg ebben a hideg éjszakában!...

Első szolgáló: Gyere csak, melegedj, ha már a mestered nem teheti ugyanezt!

Péter: Nem tudom, miféle mesterről beszélsz. Bizonyára összetévesztesz valakivel!

Második Szolgáló: Pedig nekem nagyon ismerős az arcod! Meg mernék esküdni, hogy már láttalak vele, nem is egyszer!

Péter: Bolond beszéd, nem is ismerem őt! Hagyjatok már békében!

Harmadik Szolgáló: Ne add az ártatlant! Bizony te is közéjük tartozol, hiszen mutatja a ruhád: te is galileai vagy, akár a mestered!

Péter: Fogalmam sincs, miről beszéltek! Menjete a dolgokra!
(*A színen lassan üres lesz, csak Péter marad ott. Megszólal a kakas. Péter a kezébe temeti az arcát.*)

Péter (*Lassan szól.*):

Elvitték a Mestert
Egyedül maradtam.
Mily nagyon szerettem,
Mégis megtagadtam.

Megtagadtalak, Uram,
De te meg ne tagadj...
Kialtok tehozzád:
a lelkemben maradj!

Elvitték a Mestert.
Keresztre, halálra,
Ha megölik a Pásztort,
Szétszéled a nyája?...

V. (Pilátus)

(A színen egy díszes székben ül a helytartó. Jézus a papok gyűrűjében, előtte áll.)

Pilátus: Nos, hát te vagy a zsidók királya?

Jézus: Magadtól mondod ezt, vagy mások mondták neked?

Pilátus (méltatlankodva): Avagy zsidó vagyok én? A te néped hozott ide, mit cselekedtél? Milyen országnak vagy te a királya?

Jézus: Az én országom nem e világból való. Ha ebből a világból való lenne, szolgálaim megvédenének.

Pilátus: Király vagy hát, csakugyan?

Jézus: Te mondod. Azért születtem, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról!

Pilátus (legyint): Ó, te szegény álmodozó! Igazság... Mi az Igazság?

Papok (közbekiáltanak): Tanításával lázította a népet Galileától kezdve egész Júdeában!

Pilátus: Azt mondjátok, Galileából származik? Helyes. Akkor vigyétek Heródeshez, mert így az ő hatáskörébe tartozik!

(Jézust elvezetik, a papok követik, végül Pilátus is kimegy.)

VI. (Heródes)

(A színen egyedül Heródes van jelen.)

Heródes: Oly régen vártam, hogy lássam őt,
a názáreti ácsot, e semmirekeltőt!
Most majd megmutatja, mi telik tőle...
Istenfia... ugyan! Meztlábás, dőre!...

(Behozzák Jézust, Heródes odalép hozzá.)

Heródes: No lám, hát mégis eljöttél hozzám! Örülök, mert sok dolgot hallottam felőled. Azt mondták, neked hatalmad van. Akkor miért vagy fogoly?

(Jézus nem felel, csak merően néz Heródes szemébe. Ez láthatólag idegesíti Heródest.)

Ne nézz így rám, hanem felelj, ha kérdezlek! Felelj, mert éntőlem függ a sorsod!

(Jézus csak nézi...)

Miért nézel így? Soha nem bántottalak! *(Már kiabál.)* Fordulj el tőlem, a lelkemhez semmi közöd!

(Némi szünet után lehiggadva.) Vigyétek vissza Pilátushoz!

VII. (Az ítélet)

(A szín megegyezi az ötödik jelenés színpadképével.)

Pilátus: Ó, istenek! Már megint te vagy? *(A főpaphoz fordul.)* Ebben az emberben sem én, sem Heródes nem talált semmi bűnt. Szabadon engedem. Előtte azonban, hogy a jövőben több tiszteletet mutasson a Templom iránt, megvesszőztetem.

Kaifás: Istennel egyenlőnek mondta magát. Ez, a mi törvényeink szerint, halálos bűn!

Pilátus: Nem érdekelnek a törvényeitek.

Kaifás: Ha nem ítéled el, nem vagy a császár barátja! Mert nekünk császáruk van, nem királyunk!

Pilátus *(Láthatóan meglepődik.):* Úgy tudom, régi szokás nálatok, hogy húsvét ünnepén egy foglyot elengedtek...

Többiek: Ne őt, hanem Barabást!

Pilátus: Vele hát mi legyen?

Többiek: Feszítsd meg!

Pilátus: És ha ártatlan vér ontatik?

Kaifás: Vére rajtunk és fiainkon!

Pilátus *(Feláll, a mosdóedényhez megy.):* Ti akartátok! Én nem veszek részt ebben, mosom kezeimet! Vigyétek!

(Jézust elvezetik, a szín lassan üres lesz.)

VIII. (A Kálvária)

(A szín a Keresztet hordozó Jézus. Mögötte katonák. Cirenei Simon jön.)

Egy templomszolga: Nézd a te híres mesteredet! Most bezzeg nem tud segíteni magán!

Simon: Még átkozni fogjátok az az órát, amelyben ezt megtettétek! Most azonban szolgálni kívánok az én uramnak, hogy a szenvedések útját megkönnyítsem neki!

Templomszolga: Azt meg is fogod tenni, mégpedig azonnal...
(*Megragadja Simont.*)

Simon: Eressz el, nyavalyás szolga! (*Római százados lép a dulakodókhoz.*)

Százados: Hagyjátok abba a veszekedést! Ember, ha segíteni akarsz, megteheted! Segíts az elítéltnak. Te pedig, lelketlen templomszolga, maradj veszteg, ha nem akarsz megismerkedni a karommal!

Jézus: Köszönöm, Simon, nem fogok elfeledkezni rólad, s nem felejtsem el soha, mennyire szeretted!

(*Simon átveszi a keresztet, és a menet tovább indul.*)

Százados (*Odalép Jézus mellé, az megáll.*): Barátom, akarom, hogy tudd, én pusztán a kötelességemet végzem. Rettentően szánlak! De nem áll módomban, hogy kiszabadítsalak...

Jézus: Emiatt ne tégy magadnak szemrehányást. Annyit azonban mondok: elmenetelem után az elsők egyike leszel, aki követni fogja szavaimat... és én megáldlak érte!

IX. (Epilógus)

(A színen Pilátus szobája. A már ismert széken ül a helytartó. Százados jön.)

Százados: Üdv, Pilátus!

Pilátus: Neked is, barátom! Halljuk, mi történt?

Százados: A Názáreti meghalt.

Pilátus: Nocsak, ilyen hamar?

Százados: Igen, uram. Borzasztó kínjai voltak, hiszen nem fogadta el a bódító italt. Mindvégig eszméleténél volt, és mondhatom, különös dolgokat éltem át.

Pilátus: Meséld el, kérlek!

Százados: Ez az ember nem szitkozódott, nem átkozódott, nem kiáltott bosszúért az istenekhez. Sőt! Imádkozott azokért, akik ide-

juttatták! Amikor a halál bekövetkezett, hirtelen szélroham támadt, felkavarta a port, a homokot, hogy szinte a napot is eltakarta. Kisebb földrengést is érzékelttem.

Pilátus: Igen, magam is tapasztaltam valami hasonlót. És a papok?

Százados: Nem tudom, mi volt velük. Úgy láttam, nem volt kedvük az ünnepléshez, pedig elérték, amit akartak. Néhány gúnyos megjegyzésre futotta csak az erejükből, de az ott állók lehurrogták őket.

Én pedig nem tudtam levenni a szemem a Názáretiről, és mindig az volt az érzésem, hogy több volt ő, mint egyszerű, halandó ember... jóval több!

Kaifás (*Papi kísérettel jön*): Engedelmet, uram...

Pilátus: Remélem, nem látlak többet!

Kaifás: Elhiszem, uram, de fontos ügy miatt zavarlak. Őrséget kérek tőled.

Pilátus (*Csodálkozva*): Őrséget? Ugyan minek, és hova?

Kaifás: A sírhoz. Ahová azt a lázítót eltemették.

Százados: csak nem félsz, hogy kijön és meglátogat?

Kaifás: Tréfás kedvedben vagy, uram! Arra nem gondolsz, hogy a holttestet ellophatják? És azt kezdik híresztelni, hogy föltámadt?

Pilátus: Úgy látom, nem tiszta a lelkiismeretetek... Legyen, kaptok négy embert, de a zsoldjukat a Templom fizeti! Elmehetsz!

Kaifás (*Meghajol és társaival elmegy.*)

Pilátus: Ezek megőrültek!

Százados: Nem, de nagyon félnek. Joggal, mert egyre jobban megerősödik bennem egy érzés, történni fog valami. Pontosabban, most fog igazán elkezdődni egy történet, melynek ki tudja, mi lesz a vége? Mert a Jóságot és a Szeretetet hiába ölik meg. Az feltámad. Mert örök és halhatatlan. Mert az maga az Isten!

(A százados elhallgat, majd lassú léptekkel kimegy. Pilátus egyedül marad, a szín lassan elsötétül.)

*Édesanyám, azt kívánom,
élj sokáig e világon!*

Cseh Katalin

Nőnap, anyák napja

Gyöngyharmatos hajnalba
kivirult a hajnalka.
Kivirult szép hajnalkák
köszönsétek jó anyát!
(Népköltés)

Szalai Borbála

Meglepetés

Jó ideje azon töröm buksimat,
Nők napjára mit is mondjak anyunak!
Megvettem én egy nagy csokor virágot,
Boldog leszel, anyu, hogyha meglátod.

De örömed akkor lesz csak még nagyobb,
Ha ehhez egy szép képet is rajzolok.
Nagy betűkkel azt írom rá „Anyukám”,
Kicsi lányod köszönt téged Nők napján.

És amikor ma átadom a virágot,
Képzeljétek, gyerekek, hogy mit látok,
Jó nagy doboz csoki van az asztalon,
Nekem szól a meglepetés Nőnapon.

Szilágyi Domokos

Március

Tízre feleltem,
 édesanya,
virágot is vettem,
 édesanya,
csókot is hoztam,
nem vettem, nem loptam,
tessék, itt van,
 édesanya,
s mivel nagyon gazdag vagyok,
egy zsák kacagást is adok,
ne búsulj soha!

Tóthárpád Ferenc

Májusajándék

Köszöntelek anyák napján,
május első vasárnapján.
Minden vágyad teljesüljön,
bánat messze elkerüljön!

Csokrom mellé mit adjak?
Mit kívánnál magadnak?
Kérjél bármit, neked adom,
intő szavad megfogadom.

Legyen szép e vasárnap!
Akarod a babámat?
Kincseimből, kérlek, vegyél!
Fontos az, hogy boldog legyél.

Megkapod a babakonyhát
meg a piros pöttyös labdát.
Jár még hozzá sok-sok puszi.
Téged illet mind, Anyuci!

Lászlóffy Aladár

Kicsi köszöntő

Olvad el a hideg hó,
nem vagyok én mindig jó,
mégis szeret anyácskám,
szelíd szeme vigyáz rám,
korábban kel, mint a nap,
kis csupromba tejet ad,
s tiszta vagyok, mint a hó...
Édesanyám nagyon jó!

Elolvad a kemény jég,
melegedik már az ég.
Siessetek, ibolyák,
virágozz, cseresznyeág.
Erdők, kertek, ablakok,
bár egy csokrot adjatok!
Simogasd meg, meleg ég!
Édesanya legyen szép!

Weinrauch Katalin

Hóvirágok intenek

Korán ébredt ma az Ünnepe,
kisétált a kertünkbe,
Tavasztündér virágból szőtt
szőnyeget tett elébe;

Selymes szirmú kökörösinek,
hóvirágok intenek:
felébredtünk a nőnapra,
köszöntjük az Ünnepet!

Jót kívánunk minden nőnek
aki él a világon,
jusson virág és szeretet
mindnyájunknak e napon.

Weinrauch Katalin

Édesanyám, úgy szeretlek!

Édesanyám, úgy szeretlek,
mint a virág a napot.
Kivirulok, ha rám nevensz,
hogyha szemed rám ragyog.

Puha fészek a két karod,
megóv minden gonosztól,
anyaszíved megérzi azt
mikor baj van, távolról.

Anyák napján úgy szeretnék
szépet mondani neked:
köszönöm, hogy anyukám vagy
s én a lányod lehetek.

Szentmihályi Szabó Péter

Kicsi szívem

Kicsi szívem kicsit ér,
mégis minden belefér,
befér a nagyvilág,
befér a rügyes ág,
befér a kerek ég,
sivatagban a tevék,
hajókkal az óceán,
labdával a kisleány,
erdő alján suta nyúl,
a farkas, ha lelapul,
kicsi szívem kicsit ér,
a fájás is belefér,
befér a temető,

búcsút intő keszkenő,
mély ránc a homlokomon
befér, ha akarom.
Jaj, hogy is van, hogy te nem
kopogtatsz a szívemen?
Csinálok én ott helyet,
puha ágyat is vetek,
betakarlak felhővel,
elringatlak szellővel,
szegény szívem megdobbán,
megcsókollak álmodban.
Kicsi szívem kicsit ér,
neked adom semmiért.

Mándy Stefánia

Anyának szóló

Almafa, körtefa,
csipkefa, hárs –
este is, reggel is
mind haza
vársz.

Ha közel, ha messze,
ahol csak járok,
világok végibül
hozzád
találok.

Hó rebben, vad fagyok
zeng a vihar –
egy gondod: hol vagyok,
nem ér-e
baj?

Árván ha kint állok
tél közepén,
tenéked kiáltok,
üzenek
én.

Tűz a nap, forróság,
árnyad terül,
tiednél jobb jószág
sose
kerül.

Nem látom, hol vagyok
merre az út?
Akinek hold ragyog,
mind hazajut.

Ébresztőm, altatóm,
ringattató,
tűnt dalod hallgatom,
most lennék
jó.

Kis gyerek, nagy gyerek,
ott legyek nálad,
ha bú ér, ha öröm,
csak haza
várlak!

Kis Jenő

Meghajtom magam

Meghajtom magam most,
friss csokor kezemben,
sose vert a szívem
ennél melegebben.

Gyöngyöt a nyakába?
Sok zsírt a bödönbe?
Mosogatógépet,
hogy magát ne törje?

Nyújtom kicsi csokrom
édes jó anyámnak,
s töröm fejem: neki
mi mindent kívánjak?

Azt is, de leginkább
hogy sokáig éljen,
s boldog legyen, boldog
egész életében!

Petőfi Sándor

Füstbement terv

Egész úton – hazafelé –
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Míg állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék...
Röpült felém anyám...
S én csüggtem ajkán... szótlantul...
Mint gyümölcs a fán.

Szűcs Mara

Kétsoros

Én csak azt kívánom: mindig szeress!
Akárhol is járok, mindig keress!

Majtényi Erik

Csokor

Kicsi csokrom, tarka csokrom,
úgy kötöm, hogy mosolyogjon.
Minden egy szál virágja
kacagjon rá anyámra.
Minden kelyhe neki nyíljon,
csillag üljön minden szirmon,
harmatcseppek fénylő gyöngye,
valamennyi őt köszöntse.

Weöres Sándor

Buba éneke

Ó ha cinke volnék,
útrakelnék,
hömpölygő sugárban
énekelnék –
minden este
morzsára, búzára
visszaszállnék
anyám ablakára.

Ó ha szellő volnék,
mindig fújnék,
minden bő kabátba
belebújnék –

nyári éjen,
fehér holdsütésen
elcsitulnék
jó anyám ölében.

Ó ha csillag volnék
kerek égen,
csorogna a földre
sárga fényem –
jaj de onnan
vissza sose járnék,
anyám nélkül
mindig sírdogálnék.

Sarkadi Sándor

Anyám öröme

Hajnal harmatozik,
Rózsa pirosodik
Május öröme –
Hajnal volnék, harmatoznék,
Rózsa volnék, pirosodnék
anyám öröme.

Rákos Sándor

Nagyanyó

Nagyanyó fürge,
mint a csík.
hajnalban kél, piros harmattal
mosakszik.

Bizony fürge, mint egy
kislány;
délelőtt főz, varrásba fog
délután.

Láttad-e már az
ablaknál?
Gyűszűjével a fényes tű
fel-le száll.

Vajon nagyanyó
mit gondol,
míg lábánál cirmos alkony
dorombol?

Gyűszűjével a fényes tű
fel-le száll,
nagyanyó varr. Rámosolyog
a selyemfonál.

Fejet csóvál, s a fonálra
visszamosolyog:
„Surranj, selyemfonalacsám,
sok még a dolog.”

Szabó István

Anya ujjai

Amikor még kistrügy voltam,
este anyához hajoltam,
s mondtam: Anya, ne varrj már ma,
fektess be a puha ágyba.
Mint a virág, nyílt tíz ujja,
suhant lágyan homlokomra:

volt eggyem: simogatás,
kettem: borogatás,
hármam: szelídség,
négyem: játék,
ötöm: mese,
hatom: béke,
hetem: csibepuhaóság,
nyolcam: almafavirág,
kilencem: bársony,
tízem: nyugodt álom.

Donászy Magda

Anyák napján Nagyanyónak

Édes-kedves Nagyanyókám! Anyák napja van ma. Olyan jó, hogy anyukámnak is van édesanyja.	Egyik csokrot neked szedtem odakünn a réten. Te is sokat fáradoztál évek óta értem.

Reggel, mikor felébredtem, az jutott eszembe: Anyák napján legyen virág mind a két kezembe!	Kimostad a ruhácskámat, fésülted a hajamat. Jóságodat felsorolni kevés lenne ez a nap.

Köszönöm, hogy olyan sokat
fáradoztál értem,
és hogy az én jó anyámat
felneveltél nékem.

Pákolitz István

Anyámnak

Hogyha virág lennék,
ölelnék jó illattal;
hogyha madár lennék,
dicsérnék zengő dallal,
hogyha mennybolt lennék,
aranyappal, ezüsthoddal,
beragyognám életedet csillagokkal.

Virág vagyok: ékes,
piros szirmú, gyöngye rózsaaág;
madár vagyok: fényes

dalt füttyülő csöpp rigócskád.
eged is: szépséges
aranynappal, ezüsthoddal,
beragyogom életed csillagokkal.

Barta Zoltán

Szálljon áldás

Szálljon áldás
ágról ágra,
földre, fűre,
kis virágra.

Szálljon áldás
dalra, szóra,
jó anyai
igaz csókra.

Szálljon áldás
napra, égre,
napsugarak
melegére.

Szálljon áldás
szeretetre,
mit sugároz
anyák keble...

...Legtöbb áldás
rájuk szálljon
anyák napján
e világon.

Iványi Márta

Anyák napjára (Nagyanyónak)

Halkan puhán szirom pereg
Simogatja öreg kezéd
Piros szegfű, halvány rózsa
Téged köszönt, nagyanyóka.

Weinrauch Katalin

Édesanya

Alszik a ház,
alszik a tér,
álmot kínál
a sötét éj.

Tágul a tér,
repülök már,
álomréten
pillangó vár.

„Szép álmokat”
– súgja mama,
csendesen jár,
lépte puha.

Játékszín
szintén rám vár:
Barbyk, Sindyk,
legóból vár...

Szeme csillog,
szava simít,
takarómon
ő igazít.

Álom csupán
érezem, tudom:
nincsen Sindym,
nincsen legóm.

Homlokomra
puszit lehel,
álomrétre
úgy enged el.

Több van nekem:
édesanyám!
Csak az enyém,
ő vigyáz rám.

Tordon Ákos

Anyák napi mondóka

Anyukám, anyukám,
Találd ki,
Hogy az én nagy kincsem
Ugyan ki.

Ki más lehetne,
Ha nem Te,
Ütess hát gyorsan az
Öledbe.

Ágh István

Virágosat álmodtam

Édesanyám,
virágosat álmodtam,
napraforgó-
virág voltam álomban,

Édesanyám,
te meg fényes nap voltál,
napkeltétől
napnyugtáig ragyogtál.

Dinók Zoltán

Édesanyám!

Szereplők: Édesanya, gyerek

– Édesanyám!
Mérnök leszek, ha nagy leszek!
Tervezek majd nagy házakat és hidakat!
– Dehogyan leszel mérnök,
hisz gyenge vagy matematikából!

– Édesanyám!
Orvos leszek, ha nagy leszek!
Betegeket gyógyítok, és megmentem majd az életüket!
– Dehogyan leszel orvos,
hisz látni se bírod a vért!

– Édesanyám!
Kereskedő leszek, ha nagy leszek!
Árulok majd barackot, körtét és sok finomságot!
– Dehogyan leszel kereskedő,
hisz folyton becsapnának!

– Édesanyám!
Akkor bűnöző leszek!
Majd bankot rabolok, embereket fosztogatok!
– Dehogyan leszel bűnöző,
hisz jószívű vagy és becsületes!

Kiss Jenő

Anyád szemében

Anyád szemében
ott a nap;
sugárai rád hullanak,
hogyan nőj te szépen.

Anyád szemében
ott a víz,
a könny, ha utad félrevisz –
jaj, baj ne érjen...

Anyád szemében
ott a hold;
beteg ha voltál, rád hajolt
a lázas éjben.

Anyád szemében
ott a tűz;
ha csüggednél, szívedbe tűz:
lobogjon, égjen!

Létay Lajos

Édesanyámnak

Ha csak egy virág volna,
én azt is megkeresném.
Ha csak egy csillag gyúlna,
Fényét idevezetném.

Ha csak egy madár szólna,
megtanulnék a hangján.
Ami csak szép s jó volna,
édesanyámnak adnám.

Ladik Katalin

Köszöntő

Hajnalban szedek én
arany ibolyákat.
Csokorba kötözöm
az édesanyámnak.

Csillagot szakítok,
illatozzon néki.
Egy könnyecsepp
szemében
legszebb virág mégis.

Vidáman dalolok
a reggeli szélben.
Virágom leteszem
jó anyám ölébe.

Gondjait elűzöm
kezem harmatával.
Szép haját díszítem
arany ibolyával.

Mondókák

Álmomban az éjjel
aranykertben jártam,
aranykertben aranyfán
aranyrigót láttam.
Aranyrigó énekét
a szívembe zártam.
Ahány harmatcsepp ragyog
fűszálon, virágon,
édesanyám, a fejedre
annyi áldás szálljon.

**

Kis szívem kertjében
szép virágot leltem,
égő piros szegfű
nyílt ki e kis kertben.

Elhoztam szívemnek
szép piros virágát,
kérem jó anyámra
az Isten áldását.

Lászlóffy Aladár

Köszöntő anyának

Nyugat, kelet, dél és észak,
mert a tavasz virágévszak:
a legszebbet a jó kapja –
ezért van most anyák napja!

Ibolyák és tulipánok
bokrai közé beállok,
hogy magadnak csokrot válassz,
mert már tudom, mi a válasz:

szép az orgona, a rózsa,
de születésnapom óta,
bármit zengjenek a termek –
kedvenc virágod a gyermek.

Cseh Katalin

Vallomás

Édesanyám, azt kívánom,
élj sokáig e világon,
s néha-néha, gondszünetben
férközhessenek közeledbe.
Mesélj nekem Piroskáról,
a farkasról s nagymamáról,
a világszép tündérlányról,
kislánykorod világáról.
mesélj, mesélj, szavad nekem
lélekbeli eledelem.
Majd ha egyszer megöregszel,
s nagyon-nagyon fáradt leszel,
az ágyadra telepedem,

s szép meséid előveszem,
csakhogy meghozzam a kedved,
s én tartsam benned a lelket.
Ápolgassam, erősítsem,
édesanyám, drága kincsem.

Tóth László

A föld, a fű, az ég, a nap

Május van, dalolunk, fogjuk egymás kezét, vidám
körtáncot járunk.

Apu fogja anyu kezét, anyu fogja húgom kezét, húgom fogja
az én kezemet, én meg apu kezét fogom.

Apu a föld, mert apunak barna szeme van.

Anyu a fű, mert anyu szeme zöld.

Húgom az ég, mert a húgomnak kék szeme van.

Én vagyok a nap, mert az arcom olyan piros, mint
a nap.

Május van.

Kányádi Sándor

Két kis kezecke

Két kis kezecke,
dolgos,
akár egy fecskepár,
szorgos.

Röppennek, sose
restek:
egész nap tesznek-
vesznek.

Este szelíden
szállnak
nyakába
édesanyának.

Kiss Benedek

Anyja lánya

Kenyeret főzök,
gombócot sütök –
anyám tanított,
anyámra ütök.

Vizet aprítok,
rántom a tejet –
én anyámnál is
jobb szakács leszek!

Oravecz Imre

Anyu főz,

megfőzi a húst,
megfőzi a krumplit,
megfőzi a tésztát,
megfőzi a tojást,
megfőzi a levest,
megfőzi a főzeléket,
megfőzi a tejbepríz,

mindent megfőz,
de engem nem főz meg,
mert én így is ennivaló vagyok

Szalai Borbála

Anyáknapi ajándék

Álmomban én jó messze jártam:
ott fenn az égi
Tejúton.
Kis csillagokat szedegettem,
egy kosárkányit,
gondolom.

Hazajöttem, s a gyűjteményem
szétraktam a nagy asztalon...
Ebből készítek ajándékot,
anyának én majd
azt adom.
A legtündöklőbb csillagokat
fényes fonálra
fűztem én,
s a tündérszép csillag-nyakéket
megkapta anyák
ünnepén.
Vakító fénnel sziporkáztak
a láncba fűzött
csillagok, de anya szeme az örömtől
százsorta szebben
csillogott...

Dsida Jenő

Hálaadás
(Részlet)

Köszönöm, Istenem, az édesanyámat!
Amíg ő véd engem, nem ér semmi bánat!
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restell.
Áldott teste, lelke csak érettem fárad.
Köszönöm, Istenem, az édesanyámat.

A varrótű

Szereplők: Piroska, kacska, kakas, galamb, kecske, Bodri, Cica, nap, mesélő

Mesélő: Nem is messze, nem is régen, egy szép napsugaras délelőttön Piroska egy fa alatt ült az udvaron, hogy édesanyjának zsebkendőjét hímezzon. Varrt, varrogatott, egyszer csak ujjai közül kicsúszott a tű, és a földre esett. Nézte-nézte Piroska, de a sok fű között nem találta meg. Amint keresgélte a hímzőtűt, éppen arra ment a kacska, hogy vizet igyon a vályúból. Megszólította Piroska:

Piroska: Kedves kacska, kérlek szépen, keresd meg a varrótűmet, hiszen te még a víz alatt is láatsz!

Kacska: Egy tű?! – Nem, azt nem tudom megkeresni, sáp-sáp sáp... ha azt mondanád, hogy a legkisebb kukacot találjam meg, az egészen más dolog, de tűt!... sáp-sáp...sáp... Talán a kakas megkeresi, szólj csak neki!

Piroska: Hallod-e, te Tarajos! Gyere csak ide, segíts megkeresni a varrótűmet.

Kakas: Kukuriku... Én a lábammal fel tudom kaparni a földet, és akármilyen magocskát vagy gyökérkét is meglátok, ilyesmit szívesen előkaparok, de tűt?! Nem is tudom, hogy mi az. Szólj a galambnak, ott turbékol a háztetőn.

Piroska: Galambocská! Hallod-e? Repülj ide, és keresd meg a tűmet!

Galamb: Nem, azt nem tudom, tu-butuu... búzaszemet keresek neked, amennyit csak akarsz, de tűt!

Mesélő: Éppen arra ment a kecske.

Kecske: Mek-mek-mek, kereshetek neked édes füvecskét, jó illatú lóherelevelet, de tűt? Azt nem tudok keresni. Mek-mek-mek...

Piroska: Most mi lesz velem? (csöndesen sírdogál)

Bodri: Vau-vau, mi történt? Hadd segítsen csak!

Piroska: Jaj, kedves Bodri, leejtettem a hímzőtűmet, és senki sem tudja megkeresni, brü-hü-hü, hüüü... (sír)

Bodri: Hát megkeresni, azt én sem tudom, de talán segít neked helyettem az okos cica, mindjárt elmegyek érte...

Piroska: Várj csak, Bodri, ne szaladj. Mit érek én a cica okosságával, nekem a tű kell!

Bodri: Bízod csak a macskára, vau-vau, annak olyan éles szeme van, hogy még a sötétben is lát. Mindjárt ideküldöm, beszélj vele!

Cica: Miau-miau, mit kívánsz tőlem, Piroska?

Piroska: Leejtettem a hímzőtűmet, és senki sem tudja megkeresni, hátha te megtalálod!

Cica: Hmm-hmm, ha egeret kérnél, azt akár két vékával is hozhatnák neked a magtárból, de egy varrótűt? Hiszen azt sem tudom, milyen a szaga!

Mesélő: Piroska nagyon elszomorodott: most már nem tud varrni, hogyan hímezze ki a zsebkendőt tű nélkül? Holnap lesz anyu születésnapja, és az ajándék nem készül el. Bánatában megint sírdogálni kezdett. Meghallotta ezt a Nap a magas fák között, és vigasztalni kezdte:

Nap: Ne sírj, kislányom, könnyekkel nem segítesz a bajodon. Ne kérj senkit, keresd meg magad türelmesen a hímzőtűt.

Mesélő: Piroska letörölte könnyeit, és elkezdte keresni a tűt, de csak nem találta. Akkor a Nap fénylő sugarát a türe vetette, s az hirtelen megvillant. Piroska megpillantotta a zöld fű között, és vidáman felkiáltott:

Piroska: Megtaláltam a hímzőtűt, gyertek csak!

Kacska: Sáp-sáp-sáp, no csak, no csak.. hát ez a tű?

Kakas: Kukuriku-iii... jaj, milyen kicsike jószág!

Galamb: Tu-bu-tu-buuu... Furcsa szerzet ez a tű!

Kecske: Mek-mek-mek-meek... juj, de hegyes, és hogy szúr!

Bodri: Vau-vau-vau... ez ám a tű!

Cica: Miau-miau, ki hitte volna, hogy ilyen?!

Mesélő: Piroska hallgatta a háziállatok csodálkozását. Közben ügyesen szép virágokat hímzett a zsebkendőre, és idejében elkészült az anyu születésnapjára szánt ajándék.

(Ukrán népmeséből írta Bús Ilona)

Bögözi Kádár János

Anyáknak

Édesanyám, anyám, anyácskám,
menedékem, kedvem, szép orcám,
víg napom, csillagom, virágom,
fogadd el szerényke virágom.

Édesanyám, anyám, anyácskám,
anyukám, édesem, jó mamám,
kenyerem, italom, virágom,
fogadd el szerényke virágom.

Édesanyám, anyám, anyácskám,
anyukám, édesem, jó mamám,
menedékem, kedvem, szép orcám,
víg napom, csillagom, virágom,
kenyerem, italom, virágom,
fogadd el szerényke virágom;
ha megteszed, én is virágzom,
ha megteszed, én is virágzom.

„Szállj, kicsi dallam, édesanyámhoz”

Zene: Koncz Zsuzsa: Mama, kérlek...

(A versmondók számától függően egy vagy két szív alakú formát alkotunk.)

Az anyukákat a gyerekekkel szemben ültetjük le. Aki éppen a versét mondja, odasétálhat az édesanyjához. Így még bensőségesebb a versmondás.)

Versmondó 1.:

Édesanya, mondd el nekem,
Milyen voltam kiskoromban?

Amíg meg nem szülehettem,
A hasadban kuporogtam?
Benned nőttem nagyra neked,
S együtt voltam mindig veled?

Versmondó 2.:

Édesanya, mesélj nekem,
Milyen voltam kisbabának?
Tényleg kopasz volt a fejem?
Örültem a nagymamának?
Sokat aludtam és ettem,
Mire felcseperedtem?

Versmondó 3.:

Édesanya, mondd el nekem,
Hogy próbáltam elindulni?
Fogtátok volna a kezem
S én nem hagytam hozzányúlni?
Magam próbálkoztam volna?
Azért estem mindig orra!

Versmondó 4.:

Édesanya, mondd el nekem,
Gondoltad, hogy ilyen leszek?
Ugye jó, hogy nagyot nőttem,
És egyedül boltba megyek?
Felöltözöm, fogat mosok,
Látod, milyen ügyes vagyok?

Versmondó 5.:

Édesanya, mondd el nekem,
Majd ha felnőtt lesz belőlem,
És születik kisgyermekem,
Ő is megkérdezi tőlem:

„Milyen voltam – mikor álltam,
Cumiztam vagy sírdogáltam?”

Versmondó 6.:

Édesanya, beszélj róla,
Mondj el minden jót és szépet!
Mintha tegnap történt volna,
Nézezzünk régi képet!
Az egészben az a legjobb,
Hogy te itt vagy, s veled én,
Tudom most már, mért szeretted
Az életem elején!

Zene: Kovács Kati: Ó, mami...

(A 7-es, 8-as, 9-es versmondó gyerek körül a többiek körben
vagy félkörben helyezkednek el a zene alatt.)

Versmondó 7.:

Szállj, kicsi dallam, édesanyámhoz,
Májusi szellő orgonaághoz.
Életemnek termő fája, bárhol élnek,
Vándor fecskék könnyű szárnyán hozzád térnék.

Versmondó 8.:

Jöjj, fiam, édes, jöjj, kicsi lányom,
Boldog a szívem, arcod, ha látom.
Mennék, mennék, mindig is csak nálad lennék,
távol tőled mindig rólad énekelnék.

Versmondó 9.:

Két keze bársony simogatását,
Két szeme féltő vágyakozását,
álmomban is meg-megérezem, hogyha félek,
meghálálom jó anyámnak, míg csak élek.

Zene: Halász Judit: Bóbita

(A gyerekek nagy kört alkotnak a 10-es, 11-es, 12-es versmondó körül. Leülnek, lehajtják a fejüket.)

Versmondó 10.:

Csíja, csicsíja, rózsza,
csicsíja, mályva!
Hold-lepte úton
két kutya kullog,
köves, szeles úton.
Csíja, csicsíja, rózsza
csicsíja, mályva!

(Közös ének: Szunnyadj, kisbaba...)

Versmondó 11.:

Tente, tente, kisbaba,
Anyádnak sok a dolga:
mos, ruhát szappanoz;
egykeftőre kimossa,
gyorsan ki is vasalja,
a kötélre akasztja,
mire felkél a baba,
ki is legyen vasalva.

Versmondó 12.:

Mikor a gyermek gőgicsél,
az Isten tudja, mit beszél!
Csak mosolyog és integet.
Mit gondol? Mit mond? Mit nevet?

S mint virággal az esti szél,
az anyja vissza úgy beszél!

oly lágyan és oly édesen...
De őt sem érti senki sem.

Hogy mit beszélnek oly sokat
apának tudni nem szabad:
Az égi nyelv ez. Mély titok.
Nem értik, csak az angyalok.

Versmondó 13.:

Anyuka, ma ismét verekedtem,
S a legjobb ruhám kissé elszakadt.
A tűt és a cérnát már megkerestem,
De nem találok sehol a lyukat.
Kérlek, fűzd be a cérnát, mint máskor,
És most picikét se haragudj rám.

(A gyerekek kis csoportokba rendeződnek, figyelik a versmondó gyereket. Arcukkal „lereagálják” a versekben elhangzottakat.)

Versmondó 14.:

Amikor a tükörben nézegetem magam,
anyu megsimogat.
Ő is vörös és szeplős,
de nagyon szép a magas sarkú cipőjében.
Neki nem mondja senki, hogy Cékla meg Pulykatojás...
Igaz, az oviban ő sem járt magas sarkú cipőben.

Versmondó 15.:

Ezentúl jó leszek, állíthatom
Reggeltől estig,
Tetőtől talpig,
csupa jó leszek.

Versmondó 16.:

A fületem ezentúl mindig megmosom,
Rendbe rakom a ruhám,

Tiszták lesznek a körmeim,
Köszönök szépen mindenkinek.
Azt teszem csak ami szép és jó,
Ha már jó leszek.

Versmondó 17.:

Nem verekszem, nem csúflokodom,
nem húzom meg a lányok haját.
Semmit sem teszek, amit nem szabad.
A legeslegjobb gyerek én leszek,
Ha majd nagy leszek.
De ezt a sok jószágot észben tartani
Azért nem tudja ilyen kis gyerek.

(A csoport visszarendeződik az eredeti szív alakzatba.)

Versmondó 18.:

Anyu, csak két szál ibolyát találtam,
hogy csókot adjak, köszöntselek,
alig vártam.
Anyu, boldog vagyok nagyon,
s szívből kívánom:
mindig vidám légy, szép, fiatal, –
nekem a legjobb anyum ezen a világon.

Versmondó 19.:

Májusi vasárnap
Virágokat szedtem,
Édes anyukámnak
Kedvére tettem.

Májusi vasárnap
Megígérem százszor,
Szófogadó leszek
Ezután, ha rámszól.

Májusi vasárnap
Mezei virágok,
Kedves anyukámnak
Minden jót kívánok.

Versmondó 20.:

Néked álmodom, anyu
a napnak sugarát,
lággy tavaszi szélben
az arany színű ruhát.

Néked álmodom
az égbolt gyöngyeit,
mint fürge tündérek
aprócska könnyeit.

Elhozom néked, anyu
a hulló csillagot,
zsendülő mezőkről
az édes illatot.

Elhozok én onnan
méhecskét, virágot,
s megálmodom néked
az egész világot.

(A Versmondó 18. és a Versmondó 19. szövege elmondása után a színpad szélén elhelyezett vázákából átnyújthatják édesanyjuknak a virágokat. A záró zeneszám alatt valamennyi gyerek virággal kedveskedhet anyukának, nagymamának.)

(Zene: Vikidál Gyula: Adassék nekik)

Egy fa – egy fütty

Kányádi Sándor

A madarak és fák napja

„... évente egy nap szenteltessék a madarak és fák védelmében.”

A fenti idézet Herman Ottótól, az erdő-mező titkait kutató, sokoldalú magyar tudóstól származik. Herman Ottó pályáját géplakatosként, fényképészként kezdte, s a néprajz, az ősrégészet, a madár- és rovartan, a nyelvészet úttörő tudósa lett. Az utolsó magyar polihisztornak is szoktuk nevezni. Erőfeszítéseinek eredményeként 1906 óta május 10-ét, ezt a szép tavaszi napot szenteljük örök barátainknak: a madaraknak és fáknak.

Kotta : Nyárákánon, 74. oldal

Petőfi Sándor

A bokor a viharhoz

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az oltár,
És ezen oltárnak papja a kis csalogány.
Hadd dicsérje, ne bántsd, éneklésével az istent,
A természetet, a szent közös édesanyát.

Tamkó Sirató Károly

Május

Méh gyűjti már a mézet.
Ünnepel a természet.
Erdő-mező muzsikál.
Nincs szebb hónap májusnál.

Kiss Dénes

Jó napot!

Jó napot, ti fák,
Jó napot, jó nap!
Feslik a világ,
rügyek hallgatóznak.

Megindul felém,
kisimul az ég,
láng nélkül lobognak
sudár jegenyék.

Jó napot, jobb napot,
hol senki se vár.
Megjöttem, itt vagyok,
madárfütyty király!

Kányádi Sándor

Rigók

Tegnap egy rigó
fönn a fán
fütytyentett egyet,
s azután

tovaröppent
a szomszéd fára.
Ott várta
a párja.

És a párja is
fütytyentett egyet.
És együtt a harmadik
fára röppentek.

Egy fa – egy fütyty,
így szálltak fáról fára –
s reggelre kizöldült
a környék minden fája.

Mándy Stefánia

Víg fecskenóta

Pattanj, rügy,
csattanj, fütty,
csivitt!
A nap van itt,
a tavaszi tűz

Zöldellj, lomb,
fuss el, gond,
csivitt!
Fényostort hajt,
a fegyekbe űz

Erdő hív,
minden szív
vidul,
boldog zaj
este se csitul

Most viríts,
kikerics,
csivitt!
Szirom száll,
tollunkra simul

Szél lebben,
megreppen
a víz –
Libbenti szárnyát
a szomorúfűz

Pattanj, rügy,
csattanj, fütty,
csivitt!
A nap van itt,
a tavaszi tűz.

Mészely József

Sárgarigó

Füttyögi:
Ló-ri-ó,
Ne bar-nulj
Zöld di-ó!
Ló-ri-ó!

Zöld di-ó!
Meleg nyár,
Hosszú nyár,
Ne bújjon
A bogár!

Zelk Zoltán

Pacsirta

Ez meg milyen madár lehet?
túlszállt már három felleget,
s mindjárt eléri az eget!
A pacsirta! Ki más lehet?!
Mindig csak az eget járja,
földön fészkel, égen szárnyal,
sohase röpül a fára!
Figyeld csak, milyen tréfás,
jókedvű a mondókája:
«Felmegyek!
felmegyek!
megnézem
az eget!
Kérek ott
szekeret,
lovat és
szekeret!»

Szalai Borbála

Szarka-csatara

Tarkabarka
Szarka Pál
szarkahangon
csatarál.
Tarka farka
égnek áll,
úgy csatarál,
kiabál...

Egyre fújja,
csak azt hajtja
ez a csacska,
tarka szarka:
mégiscsak a
legeslegszebb
az ő harsány
szarkahangja.

Weinrauch Katalin

NYÍRFA

Magányos nyírfa áll
kinn az erdőszélen,
hajladozik ága
hűs tavaszi szélben.
Repked rajta körben
a zöld selyeminge,
rigó fészket rejti
örvénylő fa zöldje.
Ághúrt penget a szél:
zeng a nyír, mint hárfa,
varázs muzsikára
fog a fa a táncba.
Pogány tavaszi tánc
napszagú szél karján,
titkot mesél a nyír
a tavasz szép hangján.

Gazdag Erzsé

Fecskenóta

Zeng a fészek
reggel óta,
felcsendült a
fecskenóta:
– Csit-csivit,
csit-csivit!
Itt a tavasz!
Itt van, itt!
Megvan még a
régí ház,

bár megkopott
rajt a máz.
Nosza, rajta!
Fecske módra
kimeszelik
nótaszóra:
– Csit-csivit,
Itt a tavasz!
Itt van, itt!

Gyulai Pál

A szarka és a gilice

Szereplők: Mesélő, szarka, gilice

Egyszer a szarkához
Gilice betoppan:
„Taníts, hogy kell fészket rakni;
Te tudod legjobban.”

„Szívesen, húgocskám!”
Dolgozik már rajta:
„Csak így, csak úgy, csak, csak, csak!”
Mindegyre azt hajtja.

Szóvalan ott ülni
Gilice is restell,
Búgó hangján: „Túdom, tudom”,
beszélgetni kezd el.

„Hát csináld, ha tudod!”
Szarka mond haraggal.
Félbe-szerbe hagyta dolgát
S elrepül azonnal.

Szarkáéhoz képest
Fészke gilicének
Ezért maradt csak egy darab –
Eddig tart az ének.

Weinrauch Katalin

Hajnalt ébreszt a rigó

Kicsi rigó fekete,
ezüst sípját hol vette?
Hajnal hasad, ha fújja,
táncot lejt rá
két tuja.

Kicsi fekete rigó
korán keltél, kis bohó.
Szép dalodnak
nincs párja,
ki tanított
kottára?

Fekete rigó, kicsi,
Nap urat keltegeti.
Új nappal jön,
megy az éj,
Hajnalsillag,
ne remélj!

Ébredező Napocska
ránevet a rigóra:
tilinkózó
kis dalnok,
a kedvedért
ragyogok.

Miért rezeg a rezgőnyárfa?

(Finn monda)

Valamikor régen osztozkodott a fákon az Isten és az ördög. Azt mondja az Isten hirtelen:

– Eh, dehogyis adok én neked egyetlen fát is!

– Már hogyan adnál! Igenis adnod kell! – replikázott az ördög.

Azt mondja erre az Isten:

– Mordulj hát egy nagyot, akkorát, amekkorát csak bírsz.

Amelyik fa megijed tőled, az a tiéd lesz.

Összeszedte magát az ördög, és morrant egy jókorát. A nyárfa ettől annyira megrémült, hogy elkezdett reszketni. Azóta is legyen az idő bármilyen csöndes, állandóan rezegnek a nyárfa levelei.

Miért öröközöld a fenyő?

(Magyar monda)

Mikor a kis Jézust üldözték, a szülei nem tudták, hová bujtassák el. Kérték a fákat, rejtsék el a gyermeket, ám azok nem segítettek. Kétségbeesetten mentek tovább, s egy zöld fenyőre találtak. Őt is kérték, rejtjené el a fiúcskát. A fenyő készségesen kínálta fel tűhegyeit, elbújtatta üldözői elől a kis Jézust. Hálából Jézus meghagyta, hogy a fenyő örökké zöldüljön, akkor se veszítse el jó illatú zöld tűleveleit, ha beköszönt a tél.

Szép Ernő

Virágok

Nincs nekem kedvenc virágom,
Melyik szebb, nem prédikálom.

Mind szeretem, mind csudálom,
Tavasszal mind alig várom.

És szeretem én a fákat,
Amennyit csak szemem láthat.

Szeretem én a fanépet,
A fák is oly szépek, szépek.

Nem mások ők, nézz csak rájok:
Égigérő zöld virágok.

Az erdő fohásza

Vándor, ki elhaladsz mellettem,
ne emelj rám kezet!
Én vagyok a tűzhelyed melege
hideg téli éjszakákon, én vagyok
tornácod barátságos fedele,
melynek árnyékába menekülsz
a tűző nap elől, s gyümölcsöm oltja
szomjadat.
Én vagyok a gerenda, mely házad
tartja, én vagyok asztalod lapja,
én vagyok az ágy, melyben fekszel,
a deszka, amelyből csónakod építed.
Én vagyok házad ajtaja,
bölcsőd fája – koporsód fedele.
Vándor, ki elmégymellettem:
hallgasd a kérésem:
ne bánts!

Rónaszegi Miklós

Találkozás az erdőn

Hokkedli és Nokkedli, a két rosszcsont feltűnően eltérő öltözékben jelenik meg. A gyufásdoboz meg a csúzli legyen feltűnően nagy. A kis jelenetet „bohócosan”, feltűnően széles gesztusokkal kell előadni.

Hokkedli: Kit látnak szemeim? Nokkedli!

Nokkedli: Hohó, szervusz, Hokkedli!

Hokkedli: Ezer éve nem láttalak, Nokkedli!

Nokkedli: Én meg kétezer éve, Hokkedli!

Hokkedli: Mit csinálsz itt?

Nokkedli: Az bizony titok! Nagy titok! És te mit csinálsz?

Hokkedli: Az is titok! Nagy titok!

Nokkedli: Fogadjunk, hogy kitalálom!

Hokkedli: Mibe fogadjunk?

Nokkedli: Hááát... Van itt nekem egy csúzlím. Ha veszítek, megkapod a csúzlit. És ha te veszítesz, mit adsz?

Hokkedli: De nem veszítek!

Nokkedli: Már hogyan veszítenél! Úgy sem találsz ki, hogy kirándulunk!

Hokkedli: Nyertem, nyertem! Ide azt a csúzlit!

Nokkedli: Még nem mondtál semmit.

Hokkedli: Kirándultok!

Nokkedli: Aúú! Nem hittem volna, hogy ennyi eszed van. Nesze, tiéd a csúzli! *(Félre: Csakhogy megszabadultam ettől a vacak csúzlitól!)* Hát te mit adtál volna, ha veszítek?

Hokkedli: Ezt a skatulya gyufát.

Nokkedli: Gyufááát? Miért hordasz te magadnál gyufát?

Hokkedli: Jó az. Sosem lehet tudni. Mert ha például eltévedek...

Nokkedli: Ebben a kicsi erdőben? Hiszen át lehet látni rajta.

Hokkedli: Ez igaz. De az imént úgy éreztem, mintha eltévedtem volna. Nem jó érzés. Úgyhogy aztán gyorsan raktam is egy...

Nokkedli: Mit mondasz?

Hokkedli: Semmi, semmi... Fogadjunk, hogy te sem találsz ki, hogy mi pedig...

Nokkedli: Kirándultok!

Hokkedli: Azt már én is mondtam! De vajon miért van ez a kirándulás? Na, halljam!

Nokkedli: Mert ma van a madarak és fák napja! Nyertem, nyertem! Ide azt a gyufát! *(Megkapja)*

Hokkedli (félre): Csakhogy megszabadultam attól a vacak gyufától!

Mindketten: Hurrá! Ma van a madarak és fák napja! És nincsen tanítás! és kirándulunk! Éljenek a madarak! Éljenek a fák!

Hokkedli: Nokkedli, te miért nem vagy az osztályoddal?

Nokkedli: Hááát... És te?

Hokkedli: Én sem vagyok.

Nokkedli: Hokkedli, te megszöktél! Lógsz, mi? Csakhogy ne kelljen feledned madarakból és fákból.

Hokkedli: Ha éppen tudni akarod, engem előre küldtek. Nyomozónak.

Nokkedli: Érdekes. Engem is. Te mi után nyomozol?

Hokkedli (titokzatosan) A fák gyilkosai után. Ha meglátok egyet, azonnal jelentenem kell.

Nokkedli: Húú, de izgalmas. Nem félsz?

Hokkedli: Nem. Hát én nem vagyok fa...

Nokkedli: Ez igaz. Én sem vagyok madár... Mert nekem a madarak gyilkosai után kell nyomoznom. Ha meglátok valakit, akinek csúzli van a kezében, azonnal jelentenem kell a tanár úrnak.

Hokkedli: Nekem meg a tanár néninek, ha valakit gyufával látok... Mert tudod, vannak, akik buta fejjel tüzet raknak az erdőben, vagy gyufával játszanak, aztán kész a tragédia, mert leég az egész erdő...

Nokkedli: Azok a hülye csúzlisok pedig megölik a kis énekes madarakat. Az a szegény kis énekes madár talán éppen készül az énekórára, vagy eteti a fiókáit, aztán jön a gyilkos és pakk, volt madár, nincs madár. Hát én az ilyet agyon tudnám verni...

Hokkedli: Én meg a gyufásokat tudnám agyonverni...!

(Most veszik csak észre, hogy az árulkodó bűnjel éppen a másik kezében van.)

Nokkedli: Te... Mi van a kezében?

Hokkedli: Tőled kaptam... Tanár bácsi, megvan a gyilkos!

(Összeverekednek. Vigyázzunk, csak mímeljék a veszekedést. Széles, mókás, de inkább lassított mozdulatokkal „püföljék” egymást. Ki-ki a másik kezéből visszaráncigálja a gyufát, illetve a csúzlit.)

Nokkedli: Csakhogy végre elvettem tőled. Majd adok én neked csúzlizni!

Hokkedli: Csakhogy végre elvettem tőled! Majd adok én neked gyújtogatni!

(Észreveszik, hogy a büntárgyak visszacserélődtek.)

Nokkedli: Tanár bácsi, Hokkedli a gyújtogató!

Hokkedli: Tanár néni, segítség! Nokkedli a madárgyilkos!

(Újabb verekedés. A csúzli elszakad, a gyufa kiszóródik. A két rosszcsont megdermed. Rémülten néznek előre.)

Hokkedli: Figyelj csak! Milyen csönd van. Megölted a madarakat!

Nokkedli: Érzed a füstszagot? Felgyújtottad az erdőt.

Mindketten (*tragikusan*): Megérdemelnénk a büntetést, de már az is késő volna. Azzal nem lehet feltámasztani a madárkakat, a leégett erdő sem fog kizöldülni.

Hokkedli: Inkább ígérjük meg, hogy vigyázni fogunk a természetre.

Nokkedli: Ígérem.

Hokkedli: Ígérem... (*reménykedve*) Hátha valami csoda történik. Csak most az egyszer. Hallod, hallod, megint énekelnek a madarak!

Nokkedli: Jaj, de jó, jaj, de jó! Igazán, csak egyszer csúzliztam. És akkor se találtam.

Hokkedli: Én meg csak megraktam a tüzet. De nem gyújtottam alája.

Nokkedli: Akkor honnan ez a füstszag?

Hokkedli: Hohó, ez a tanár úr pipájának a füstje. Megyek és megmondom neki, aki az erdőt járja, az ne dohányozzék! De mi ez a szörnyű kornyikálás?

Nokkedli: Jaj, hát Toncsi énekel! Se hangja, se hallása! Meg is mondom neki, hallgassa inkább a madarakat.

Mindketten: Siessünk! És mondjuk meg azt is, hogy vigyázzunk a természetre!

Erdőjáró

Aranyalma,
vadalma,
rigó füttye
ringatja.

Rézerdőben
elringó
kökénybokor,
vadríngló.

Ezüst körte,
vadkörte,
ágát a szél
letörte.

Galagonya,
vadalma,
cserfes szarka
kóstolja.

Nincs szebb madár...

(Népköltés)

Nincs szebb madár, mint a lúd,
nem kell néki gyalogút.
Téli-nyáron mezítláb
nevelgeti a fiát.

Még szebb madár a kánya,
a világot bejárja.
mégsem kopik csizmája,
megkíméli a szárnya.

Mégis legszebb a fecske,
odaszáll az ereszre.
Eresz alatt csicsereg,
irigylik a verebek.

Jaj, de büszke a kakas,
hogy a feje tarajas.
Ha jóllakik, azt mondja,
sóra, fára nincs gondja.

Tanévzáró

Weinrauch Katalin

Első bizonyítvány

Bizonyítványát hozza:
elsőt, unokám.
Büszkén, csillogó szemmel
így repül hozzám:
Nagyi, nézd, csupa ötös,
tele a papír,
kaptunk mind, ki jól tanul,
számol s szépen ír!
Anya, apa, nagyszülők
büszkéek, Picur, rád,
jeles eredményednek
örül a család.
A tanulás nem játék,
elsős kiskincsem.
Szorgalmad, ha öröközöd,
csak ötöst terem.
A sok jeles tudásod
s munkád gyümölcse
alap, melyre épülhet
ember jövője.

Horváth Imre

Mit kívánjak nyárra?

Homokvárhoz: kupacot,
horgászoknak: kukacot,
hegymászóknak: nagy hegyet,
hús fagyihoz: friss jeget,
folyópartra: fát, nagyot,
vakációt – száz napot!

Csukás István

Tanévzáró

Félre irka, sutba táska,
vidám szemünk ne is lássa,
vigyük gyorsan a padlásra,
őszig legyen ott lakása.

Elő sárkány, elő labda,
szállj az égnél magasabbra.
Gyere, állj be a csapatba,
estig ne is hagyjuk abba.

Vár a víz és vár a partja,
vár a nyári rét, a tarka,
szívünk boldog, bőrünk barna,
ki erre fut, ki meg arra.

Félre irka, sutba táska,
vidám szemünk ne is lássa,
vigyük gyorsan a padlásra,
őszig legyen ott lakása.

Elmegyek, elmegyek...

Parlando

1. El - me - gyek, el - me - gyek,
Hosz - szú út - ra me - gyek,
Hosz - szú út po - rá - ból
Kö - pö - nye - get ve - szek.

The image shows a musical score for the song 'Elmegyek, elmegyek...'. It consists of four staves of music in a single system, all in a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The tempo/mood is marked 'Parlando'. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables across notes. The lyrics are: '1. El - me - gyek, el - me - gyek, Hosz - szú út - ra me - gyek, Hosz - szú út po - rá - ból Kö - pö - nye - get ve - szek.'

Elmegyek, elmegyek,
hosszú útra megyek,
Hosszú út porából
köpönyeget veszek.

Búval és bánattal
kizsinóroztatom,
Sűrű könnyeimmel
kigomboztattatom.

Hajnal Anna

Jó tanítónk dicsérete

1. Egy kislány mondja

Reggel kérdezte anyácskám,
mit álmodtál, kicsi lánykám?
Sírtál, féltél,
mosolyogtál, felnevettél.

– Azt álmodtam, úsztam mélyen,
tenger alatt sötétben,
sírtam, félttem,
s lámpa gyúlt a sötét éjben.

Álmodtam, barlangban jártam,
jaj, sötétben botorkáltam,
sírtam, féltem,
s lámpa gyúlt a sötétségben.

Magda néni jó kezében
fény gyúlt ki a sötét éjben.
S minden szép lett,
amerre a lámpa fénylett:

tengerfenék csupa csillag,
liliomok, szegfűk nyíltak,
lámpafényben
gyémánthalak úsztak szépen.

Kézen fogott Magda néni:
– A barlangban sem kell félni,
mert a lámpa
mindig felgyúl a homályba.

2. Egy kisfű mondja

Reggel kérdezte anyácskám,
mit álmodtál, én fiacskám?
Forgolódtál, kiáltoztál,
mosolyogtál, megnyugodtál.

– Kincses kapu előtt álltam,
bemehessek, arra vártam,
acélkapu
nehézfalú,
nekimenne egész falu
nem nyílna ki az a kapu!
Nekimennék,

mire mennék?
gyalu, satu,
traktor, daru
nem nyílna ki az a kapu!

Gábor bácsi odalépett,
mosolyogva körülnézett,
kulcsot vett ki, és a csendben
a nagykapu kinyílt menten.

Szabó Lőrinc

Köszöntő

Érzés, tudás tiszta méze
gyűlt a szívbe, gyűlt az észbe,
betűk hordták: ők a mi
lelkünk arany méhei.

Züm-züm, rétet és virágot,
bezárják a nagyvilágot,
s ma, mint hála, mint kiáltás
csordul szívünkéből az áldás:
„ÉLJEN
A TANÍTÓ BÁCSI!”

Eperjesi János

Ó, ció...!

Olyan izé ez a nap,
Olyan, hogy is mondjam csak,
Vakáció, ció, ó...!

Csupa lí meg csupa lá,
Csupa, csupa hollalá
Vakáció, ció, ó...!

Anyu, apu, kutyuskám,
Értitek, értitek már?
Vakáció, ció, ó...!

Olyan izé ez a nap,
Olyan, hogy is mondjam csak,
Ó, ció, vakáció...!

Weinrauch Katalin

Tanévzáró

Ásít udvar, osztály,
visszhangnak nincs dolga:
mától szünidő van,
üres az iskola.

Állok a küszöbön,
hallgatom a csendet,
elszunnyadt a csengő,
emlékemben csenget.

Üresek a padok,
sok kisdíák helye,
nem faragja bicska,
nem firkálják tele.

Egy kósza napsugár
hátam mögé oson,
hajdan volt kis elsőst
idéz az árnyékom.

Oly unalmas, üres
a fekete tábla
csikorduló kréta
nem ír betűt rája.

Felcsendül lelkemben
az ismert, kedves hang:
az első tanítóm
szólít, halkán biztat.

Felé nyújtom kezem,
vissza, a múlton át,
nem feledem soha
őt, sem az iskolát.

Vakáció előtt

Drága jó iskola,
iskola udvara,
iskolapad,
hurrá, ma sok gyerek
öröme nagy!
Kifele rajzik a
siserehad,
csak az fáj egy kicsit,
hogy te most szüretig
árva vagy.

Volt lecke rengeteg
s játszottunk eleget.
Szurkoltunk is? Lehet,
de üsse kő:
ami rossz, elszaladt,
ami jó, megmarad,
tótágast, gyerekek,
száz cigánykereket, –
ma az a fő,
hogy itt van a, itt van a
nagy szünidő!

Meg a bizonyítvány!
Hurrá, hahó:
három jelest mond,
a többi jó!
Leckénk ezután
a nyár meg az erdő,
a hegy meg a tó.
Hurrá: a tanító
néni, a bácsi

puszilnivaló,
hisz ő maga mondja,
hogy:
áci, káci, akáci
nála is jobb a vakáci –
ó-ó-ó!

Szervusz hát, iskola,
iskola udvara,
könyv, lecke, pad –
visszajön ősszel
új szeretettel
a siserehad!

Így beszélt Valaki,
Zsuzsika vagy Laci,
nagyokat nevetett
és bukfencet vetett,
hahaha, hehehe:
hi

a szája be nem állt,
hirtelen szalutált:
– „Anyuka hí!” –

és azzal elszaladt,
úgy szaladt, mintha csak
ni, ni,
ni
bodzapuska
lőtte volna
ki.

Fehér Ferenc

Padtárs

Alig szól. Ha kérdik, hallgat.
A szeme két titkos ablak.
Se jó, se rossz lány...
Mégsem értem:
ha ott ül – észrevétlen,
s ha nem jön – üres az osztály!...

Szalai Borbála

A csacsicsalád csemetéje

Túl a magas Szamárhegyen,
hol csak számárkóro terem,
ott lakott a csacsicsalád,
ott nevelte egy szem fiát...
Érdeklődő volt a kicsi –
gondolták, még sokra viszi...
Ő volt apja szemefénye –
csacsicsalád csemetéje...
Nőtt a csacsi, növekedett,
nagy csacsivá cseperedett...
Azt mondja az apukája:
– Beíratlak iskolába.
Tanulj, fiam, okosodjál,
buta számár ne maradjál!...
Így került az első bé-be
csacsicsalád csemetéje.
Vettek neki könyvet, irkát,
kalamárist, tollat, tintát,
hátitáskát szépet, nagyot –
s abba mindent belerakott.

Reggelenként útnak eredt
a nagy fülű csacsigyerek.
Sietett, hogy idejében
ott legyen az első bé-ben.
Gondtalanul nyargalászva
ment csacsink az iskolába.
Hátán vitte tudományát:
a hatalmas teli táskát –
mert fülesünk úgy gondolta,
a tudományt abban hordja. –
Teltek-múltak napok, hetek,
minden kicsi elsős gyerek
megtanulta a betűket –
fújta, mint az egyszeregyet...
A mi csacsink minden este
könyvét feje alá tette:
azt hitte, a tudománya
így vándorol buksijába...
Tanulni bíz nem volt kedve!
Sose tudta, mi a lecke!
Ült, csak ült a számárpadban,
s kalimpált a füle nagyban.
Hiába járt első bé-be –
semmi se ment a fejébe!
– Iá! Iá! – ennyit tudott...
Az év végén meg is bukott...
Csacsicsalád csemetéje
ötször járt az első bé-be!
Tudomány rá így sem ragadt...
Bizony, jó nagy számár maradt!...

Bizi

Részlet Janikovszky Éva *Már megint!* című könyvéből

Én sokat gondolkoztam azon, hogy mit kérjek majd apuéktól, ha véletlenül jó lesz a bizonyítványom. Azért gondolkoztam, mert az Attila mondta, hogy ő biciklit kér, az Eszter mondta, hogy ő naptáros karórát, az István meg mondta, hogy neki megígérték, hogy kap egy felfújható gumicsónakot.

Igazán kár, hogy az István bizonyítványa nem lesz jó, mert talán kölcsönadta volna, vagy meghív csónakázni.

Az én bizonyítványom sokkal jobb lett, mint vártam, és már szaladtam vele haza, de még mindig nem tudtam, hogy mit kérjek. Odaadtam apukámnak a bizonyítványt, és olyan arcot vágtam, mintha szomorú volnék, hogy annál jobban meg legyen lepve.

Szerencsére apukám nem tudott olyan arcot vágni, mintha szomorú volna, mert nevetett és megölelt, hogy látod, fiam, ezt vártam tőled.

Erre elkezdte valami kaparni a torkomat, pedig most már nem akartam úgy csinálni, mintha szomorú volnék.

Aztán amikor anyukám hazajött, apukám azzal fogadta, hogy gyere csak, gyere, legyél te is büszke a fiadra. Kár, hogy csak a Pacsitacsi hallotta. De én azért mégis elmeséltem az Attilának meg az Istvánnak, mert délután kérdezték, hogy mit kértem a jó bizonyítványomért. Mondtam, hogy én nem kértem semmit, mert kiderült, hogy ezt várták tőlem, de azért mégis kaptam valamit, mert azt mondták, hogy büszkék rám. És ezenkívül már úgyis mindenem megvolt.

De azért nem bánám, ha apukám jövőre is azt mondaná, hogy látod, ezt vártam tőled, és odahívna anyukámat, hogy gyere csak, gyere, mert már megint büszke lehetsz a fiadra.

Meséltél és meséltél...

Velem voltál
örömben.
Velem voltál
bajban.
Velem voltál,
ha sírtam,
velem, ha
kacagtam.
Meséltél
és meséltél
igazakat,
szépet.
Kívántam,
hogy a meséd
sose érjen
véget.
Mít adtam én
cserébe?
Te azt sosem
kérdted.
De talán a
két szemem
elárulta
néked.

Irodalom:

- Anyák napjára Versek, dalok, jelenetek Junior
Donkó László: Télapó itt van Baldoni Könyvkiadó, 1995.
Ezer esztendő Millenniumi Olvasókönyv, Dinasztia Kiadó,
Budapest, 2000.
- Húsvéti Harangszó Versek, dalok, jelenetek, Junior
Kaptorné Bíró Beáta: Becsengetéstől vakációig Ünnepi műsor-
füzet az általános iskola alsó tagozatának Pedellus Tankönyvkiadó
Kft, 2000.
- Madarak és fák. Unió Kiadó, Diákkönyvműhely. Budapest,
1995.
- Magyar Ünnepek. Apáczai Kiadó, 1990.
- Minden napra egy vers 6-10 éves gyermekeknek Bíbor Kiadó,
Miskolc, 2001.
- Négy évszak Versek óvodásoknak és kisiskolásoknak T K K ,
év nélkül
- Nyitva van az aranykapu. Játék, bábjáték, színjáték Készült az
Anyanyelvi Konferencia Védnöksége gondozásában (Szerk. Debreceni
Tibor) év nélkül, kiadó nélkül,
- Roskad a kormos hó... Móra Ferenc Kiadó, Budapest, 1983.
Ünnepeink Hét krajcár Kiadó, Budapest, 2002.
Varázstrombita 6-10 éves gyermekeknek. Bíbor Kiadó, 2001.

Gyermeklapok: *Bóbita, Irka, Mézeskalács, Napsugár*